

ژياني چوار پيشه واکه ی ئیسلام

ئیمامی

(شافعی) (أبو حنيفة) (مالک) (أحمد)

خوا لتيان رازی بی

دانانی
نارام عبدالله

چاپی سینه 2010

منتدی اقرا الثقافی

www.iqra.afhamontada.com



لتحميل مكتب متنوعة راجع: «مُنْتَدَى إِقْرَأُ الثَّقَافِي»

بِزَمَانِهِ زَانَدَنِي جَوْرُهُهَا كَتَيْب: سَهْرَدَانِي: «مُنْتَدَى إِقْرَأُ الثَّقَافِي»

پدای دانلود کتابهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com



www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی , عربی , فارسی)

منتدى اثرأ الثقافى

www.iqra.ahlamontada.com

ژيانی
چوار پيښه واکه ی ئیسلام

نیمای
شافعی ، نه بو حه نیفه ، مالک ، نه حمه د
خوا لییان رازی بی

دانانی
نارام عه بدوللا

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين ، و الصلاة و السلام على سيد المرسلين و إمام
المتقين ، سيدنا محمد و على آله و صحبه أجمعين ...
أما بعد ...

خوێنه‌ری نازیز : هه‌موومان ده‌زانين كه چوار ئيمامه گه‌وره كه‌ى
سه‌رمه‌زه به‌كان رو‌لتى گى گى و به‌رجاويان بينى له‌ بلاو كرده‌وه‌ى
نهم نايينه‌ پى‌روژه ، به‌لام زۆربه‌ى زۆريمان به‌ته‌واوى ژيان و به‌سه‌ره‌اتى
نهم ريزاداران نازانين و ناگادار رووداو كه‌كانى سه‌رده‌مى نه‌وان نين ،
بۆيه به‌ پيويستى زانى نهم چه‌ند لاپه‌ره‌يه بنووسم له‌سه‌ر ژيان و
به‌سه‌ره‌اتى نهم چوار ئيمامه به‌ريژه ، به‌ ئيمامى شافعي ده‌ست پي‌كرد
چونكه زۆربه‌ى خه‌لكى كوردستان له‌سه‌ر مه‌زه‌بى نه‌و به‌ريژه‌ن .
له‌خواى گه‌وره ده‌پا‌رتمه‌وه نهم كارهم قه‌بوول بكا و له‌ من و داىك و
باوك و ماموستا و خوشه‌ويستام خوش بى ... آمين .

(١)

ئىمامى

شافعى

ناوی نیمام

ناوی موحه ممدی کورپی نیدریسی کورپی عهیباسی کورپی عوسمانی کورپی شافعی کورپی نهمسانی کورپی عوبیدی کورپی عهبد یهزیدی کورپی هاشمی کورپی عهبدولوتعلیمی کورپی عهبد مهنافی کورپی قوصه ی قوره شی مرتعلیمی شافعی حیجازی مه ککیه ، له باپره گهوره که ی عهبد مهناف ده گاتهوه یتهمبهر ﷺ ، کونیه که شی : نه بر عهبدلایه .

نازناوی شافعی له باپره گهوره که ی (شافع) بز ی هاتوره که به بهجووکی یتهمبهری ﷺ بینوه و نهمسانی - باوکی شافع - له دوا ی جهنگی به در موستان بووه .

دایکی نیمامیش له تیره ی نه زده و ناوی : فاتیمه ی کچی عهبدوللای کورپی نه لمسه نی کورپی نه لوسه بینی کورپی نیمامی عمل کورپی له بی تالییه خوا له همرویان رازی بی .

له دایک بوونی

له مانگی ره جهی سالی ۱۵۰ ی کزچی له شاری غززه نیمامی شافعی له دایک بووه ، هیشتان تممنی زور بهجووک برو که باوکی وهلاتی کرد ، که گهشته تممنی دوو سالی دایکی نارده بوه شاری مه ککه تاوه کو لموی گهوره بی ، که له شاری مه ککه نیشته جی برو و تممنی گهشته حموت سالی لوړنانی پروزی له بهر کرد و له تممنی ده سالی هموو موته نی نیمامی مالکی له بهر کرد !!

لهسره تاكاني تممەنى زۆر حمزى له شيعر و ئەدەب بوو ، بەلام روو ٲٲكردننى بۆ
زانستى ئايىنى لەبەر چەند ھۆيك بوو كە ئىمانەن :

١- موصلەبى كورې عەبدوللای زوبەيرى لەرمووبەتى : ئىمامى شافعى لە سەرەتای
ژيانى زۆر حمزى لە شيعر و رووداوە كانى عەرەب دەکرد ، روژنكيان لە گەل
قوتابەكى باوكم لەسر ولاغٲك بوون ، لەناكاو ئىمامى شافعى دٲرە شيعرٲكى وت ،
قوتابەكەى باوكم ٲنى وت : يەكٲكى ۋەكو تۆ خۆى بىم جۆرە شتانه خەريك
دەكات !! بۆچى خۆت لە (لقە) شارەزا ناكەى ؟!

٢- ئىمامى شافعى لەرمووبەتى : لەسەرەتای ژيانم زۆر حمزم لە شيعر بوو ،
روژنكيان لەسر جٲنگابەكى بەرز دەرۆشتم لە مينا ، لەناكاو گوٲم لە دەنگٲك بوو
لەدواوەم ئەبوت : خۆت خەريك بکە بە (لقە) و شرع !
كە ناوٲم داوە كەسم نەٲى !!

٣- ئىمامى حومەيدى لەرمووبەتى : ئىمامى شافعى لەرمووى : جارنكيان موسلىمى
كورې خالىدى زەنجى منى ٲىنى و لٲى ٲرسم : تۆ خەلكى كوٲى ؟
وتم : خەلكى مەككەم .

لەرمووى : ئٲستا لە كوٲى دادەنٲشى ؟
وتم : لە خەيٲ^١ .

لەرمووى : ئەى لە چ تٲرە بەكى ؟
وتم : عەبد مناف .

لەرمووى : بەخوا شٲٲكى چاكە ! بەراستى خراى گەورە شەٲف و گەورەبى ٲى
بەخشى ... بۆچى ئەو تٲگەبشەتە بۆ (لقە) و شرع لەرخان ناكەى ... ئەى بۆ تۆ
باشەر نە !!؟

^١ خەيٲكە لە خارى مەككە .

له‌بەر نهم هه‌زبانە ئیمامی شافعی روی کردە زانستی نایین و له خزمەت ئیمامی موسلیمی کورپی خالید دەستی کرد بە داواکردنی زانست .

بەلام له‌بەر دەست کورتی وهه‌زاری زۆر به زه‌جەت نه‌یتوانی داوای زانست بکات ، به‌لام هەر خۆی له‌رموو به‌تی : هەر کەسێ داوای زانست بکات به‌هه‌زاری و خزمەت کردنی زانا‌یان زۆر چاک فێر ده‌بی .

بەم حاله‌ ئیمامی شافعی له‌لای ئیمامی موسلیمی زه‌نجی ده‌ستی به‌ خۆتندن کرد ، تا له‌ ته‌مه‌نی پانزه‌ سالی موسلیم رتی پتدا له‌توا بدا و پێی له‌رموو : نه‌ی موحه‌ممەد : له‌توا بده ، به‌راستی تۆ شایه‌نی له‌توا دانی !!!

ئینجا چووه‌ لای ئیمامی مالک له‌ شاری مه‌دینه‌ی یرۆز ، به‌لام پێش نه‌وه‌ی به‌رپێ بکه‌وی بۆ مه‌دینه‌ چووه‌ لای والی^۱ شاری مه‌که‌که‌ و داوای ئی کرد نامه‌یه‌ک بنووسی بۆ ئیمامی مالک و نامه‌یه‌ک بۆ والی شاری مه‌دینه‌ تاوه‌کو یارمه‌تی بدات به‌چینه‌ خزمەت ئیمامی مالک .

له‌بەر نه‌وه‌ی والی مه‌که‌که‌ ئیمامی شافعی زۆر خۆش ده‌ویست داواکاریه‌که‌ی جێبه‌جێ کرد ، ئیمام به‌دڵ خۆشیه‌وه‌ به‌رپێکه‌وت بۆ شاری مه‌دینه .

که‌ گه‌یه‌شته‌ نه‌و شاره‌ هه‌ردوو نامه‌که‌ی دا ده‌ست والی شاری مه‌دینه ، کاتێک والیه‌که‌ نامه‌که‌ی خۆنده‌وه ، سه‌یری ئیمامی شافعی کرد وتی : کورپی شیریم : سۆتند به‌خوا نه‌گه‌ر والی مه‌که‌که‌ داوای ئی کردبوو مایه‌ له‌ مه‌دینه‌ بۆ ناو مه‌که‌که‌ به‌ پێشان یرۆم ، زۆر لام ناسانر بوو له‌وه‌ی به‌جم بۆ لای ئیمامی مالک .

ئیمام له‌رموی : ده‌توانی به‌یه‌تی بۆ ئێره‌ !!!

والیه‌که‌ وتی : نه‌خه‌تر !! له‌وانه‌یه‌ ریگه‌مان پێ بدات چاومان پێی بکه‌وی له‌ مالتی خۆی ... به‌هه‌ر حال با به‌چین بۆ مالتی .

² واته : پارێزگار .

نیمام لهرموویه تی : من پهری کتیم زۆر بهیمنی ههڵسه داوه کاتیک له خزمهت
 نیمامی مالک دهبروم له بهر ههیهت و گهروهیی مامۆستا کهم !!!
 دواى نهمه نیمامی شافعی جارێکی تر چووه شاری بهغدا له ساتی ۱۹۸ ی کۆچی ،
 نینجا دواى سالتک چووه میسر و ههر لهوێ ماوه تا وهلاتی کرد .

نایا هیچ فهرمووده هاتووه دهرباره‌ی نیمامی شافعی ؟

نیمامی نین حه‌جهری عه‌سقه‌لانی لهرموویه تی : دوو لهرمووده هاتووه دهرباره‌ی
 نیمامی شافعی :

۱- حمزه‌تی نین مه‌سه‌ود خه‌را لیتی رازی بی لهرموویه تی : پتقمبه‌ر ﷺ
 لهرموویه تی : (لَا تُسْبُوا قُرَيْشًا ، لِإِنَّ عَالِمَهَا يَمْلَأُ الْأَرْضَ عِلْمًا)^۲ .

نهم لهرمووده‌یه نیمامی نه‌بو داوودی ته‌یالهی له موسته‌ده‌که‌ی خۆی و نیمامی نه‌بو
 نوعیم له حه‌لیه‌که‌ی و نیمامی به‌یه‌قی ته‌خه‌ریجیان کردووه ، له ئه‌سناده‌که‌ی
 له‌له‌مزه‌ری کۆری مه‌عه‌ده‌ هه‌یه ، نیمامی نین حه‌بیبان به باوه‌پێکه‌رای داناوه ، نیمامی
 نه‌بو حاتم لهرموویه تی : لهرمووده‌کانی ده‌نوسرین ، نیمامی نه‌سانیش به بی هه‌تزی
 داناوه .

نهم لهرمووده‌یه له ریه‌یاته‌ی حمزه‌ته‌. نه‌بو هه‌ره‌په‌ش هاتووه به ئه‌سنادێکی بی هه‌ت ،
 له ریه‌یاته‌ی نیمامی عه‌لیش هاتووه که نیمامی ئابوری ته‌خه‌ریجی کردووه ، له
 ریه‌یاته‌ی حمزه‌تی نین عه‌به‌اسیش هاتووه که نیمامی نه‌بو نوعیم ته‌خه‌ریجی کردووه

^۳ واته‌ له‌سی ناچه‌ین به قورمه‌ش مه‌تین ، چونکه زانا‌هه‌کی وایان ئی په‌یدا ده‌بی زانسه‌که‌ی هه‌موو زه‌وی
 ده‌گره‌یه‌وه .

به نيساندېك پياوه كاني همدوو پياوى لهرموودهى صدحيحن ته نيا نيسماعيلي كورې
موسليم نهي كه هه ندى قسهى دهر باره ي كراوه .

نيمامى به يه مقي لهرموويه تى : نه گبر ريگا كاني هم لهرمووده يه پچه پال يهك به مهيژ
ده يى و دهر زانرى به سلى هه به .

۲- پيغمبر ﷺ لهرموويه تى : (إِنْ اللَّهَ يَبْعَثُ إِلَيْهِ الْأُمَّةَ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا)^۴ .

هم لهرمووده يه نيمامى نه بر داوود و نه لسه سنى كورې سوليان له موسنده ده كى
خوى و نيمامى حاكم و نيين عه دى له پشه كى كاميله كى خوى ته خري بيان
كردوه .

هم لهرمووده يه به مهيژه ، نيمامى نه حمد لهرموويه تى : لسه دهى به كم خليفه
عومهرى كورې عه بدولعه زيز بوو ، لسه دهى دووه ميس نيمامى شافعى بوو .

موحه مدهى كورې عه لى لهرموويه تى : گويم له زاناكاني خومان بوو ده يانفه رموو
له سدهى به كم خليفه عومهرى كورې عه بدولعه زيزى بوو نايينى نوى كردوه ،
له سدهى دووه ميس نيمامى شافعى بوو .

^۴ واته يى گومان خراى گموره له سمرقلاى همر سده بهك زانا به كى وا بز لومهم دهنرى لايينه گمان بز نوى
بكالموه .

میخنده‌تی نیمام

که نیمام ناوبانگی ده‌رکرد به زانست و تهلوا له بدمه‌ن ، زور کس نیره‌یی پی برد و چهند بوختانیکیان پی کرد بده‌وی دژابه‌تی خلیفه ده‌کات ، بزبه خلیفه هارونی ره‌شید فرمانی دا نیمام دستگیر بکری .

دوای مارویه‌ک نیمام دستگیر کرا و بردرا بز لای خلیفه ، که هاته لای فرمووی : السلام علیکم یا امیر المؤمنین و برکاته ...

خلیفه وتی : و عليك السلام و رحمة الله و برکاته ... سوندت به‌جی ده‌گه‌نی که سلام کردنه ... به‌لام واجیتک جیده‌هتلی که گوترایمتلی منه !!!

نیمام فرمووی : نه‌ی نه‌میری نیمانداران : تو منت نه‌مین کرد کاتیک وه‌لامی سلامی منت داوه .

خلیفه وتی : نه‌ی بزچی دژمان ده‌وه‌ستی !!!

نیمام فرمووی : من قسم پی ناکری له‌گئل نه‌و ههموو کزوت و زنجیره‌ی که منیان پی به‌ستوه ، نه‌گەر فرمان بده‌ی له‌سهرم لابه‌ن زور چاکه .

خلیفه‌ش فرمانی دا کزته‌کی بکه‌نوه ، نیمام فرمووی : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا ﴾ ، من نه‌و کسه نیم دژابه‌تی خلیفه‌ی موسلمانان بکه‌م ، له‌مه بوختانیکه پتم کراوه ، تو خلیفه‌ی موسلمانانی وئاموزای پتغمبهری خوای ﷺ .

خلیفه که نه‌م قسانه‌ی بیست زور دلی خوش بوو و وتی : خهم مه‌خو و مه‌ترسه !! زانسته‌کات چۆنه ده‌رباره‌ی کتبی خوای گه‌وره ؟

نیمام فرمووی : له‌کامه کتیب پرسبارم لی ده‌که‌ی ؟ خوای گه‌وره زور کتبی هتیاوه‌ته خواره‌وه ؟

خمليه وتي : نالدين ۱۱ من پرسیارت لی ده کم دهرباره ی قورنانی پیروز که بز ناموزام هاتوته خواره وه .

نیمام لمرووی : زانسته کانی قورپان زۆرن له کامه یان ده پرسی ؟
ئینجا زانسته کانی قورپانی یه که یه کی بز شی کرده وه ، خه لیفش سه رسام هوو بهم
زانسه ی نیمام هه یه تی .

دوای نمه خهلیفه جزیره‌ها پرستاری ناراستی نیمام کرد ، نموش وه لامسی تیروتمه‌لی ده‌داوه .

له‌دوایی خەلیفه وئی : لامۆزگاریم بکه نه‌ی شافعی ؟
 نیمام لامۆزگاریه‌کی ناوای خەلیفه کرد که وای ئی بکات بگری !!
 هارونی ره‌شید وستی پاداشتی بداته‌وه ، به‌لام لیمام فرمووی : نه‌خیر نه‌میری
 نیمانداران : من کری له‌سه‌ر لامۆزگاریم وه‌رناگرم !!
 پاشان روخه‌ته‌ی له‌ خەلیفه خواست به‌روا ، هارونیش رهی بێ بدا .

⁵ ماهیسی پتتمبری خواجه ، چونکه هارونی رشید له ندری لجامی عیبایی مامی پتتمبره .

مامۇستاكانى ئىمام

ئىمامى شافىي زۆر مامۇستاي ھەبۇر ، ئەمانە نارى ھىندېكىيانن :

- ئىسماعىلى كۆي قوستەنتىن : ئىمام قورپاننى پىرۇزى لە لا خوتىند .
- ئىمامى سولپاننى كورپى عوبەنە .
- ئىمامى موسلىمى كورپى خالىدى زەلجى .
- ئىمامى مالك .
- ئىبراھىمى كورپى سەئىدى ئەنصارى .
- عەبدوللاى كورپى نالىع .
- ھىشامى كورپى يوسىف .
- ۋەكىمى كورپى جەپراح .
- ئىسماعىلى كورپى عولەيىيە .
- موحەممەدى كورپى عەلى .
- سولەيماننى كورپى عەمر .
- ئەبۇوبى رەمەلى .
- عەبىدى كورپى عەۋام .
- ۋەلى خۋاى گەۋرە فۇزەيلى كورپى عىياز .
- يەحپاى كور سەئىدى قەتتانى ئەمۋەدئاس .
- يوسىفى كورپى ئەسۋەد .
- چەندىن مامۇستاي تر .

قوتابیہ کانی ٹیمام

زور قوتابی له ژیر دهستی نیمامی شافعی یوون به زنانی گهوره ، لهوانه :

- نیمامی له‌جهد : که په‌کینکه له‌سمر مه‌زده‌به‌کان .
- نیمامی حومه‌یدی : که مامۆستای نیمامی بوخاریه .
- نیمامی نه‌بو عوبه‌ید : که نیمامیکی گه‌وره‌ی زمانی عه‌ره‌یه .
- نیمامی بو‌هیتی .
- نیمامی نه‌بو سه‌ور .
- نیمامی ره‌به‌یی مورادی .
- نیمامی زه‌عه‌رانی .
- نیمامی موزه‌لی .
- نیمامی حه‌رم‌مله‌ی کوږی په‌حیا .
- نیمامی که‌راپییی .
- نیمامی ره‌به‌یی جیزی .
- لێن عه‌بدولحه‌ کم .
- نیمامی له‌صمه‌عی : که په‌کینکه له‌ نیمامه‌کانی زمانی عه‌ره‌یی .
- نه‌جهدی کوږی حه‌ججاجی مه‌روه‌زی : که مامۆستای نیمامی بوخاریه .
- لیسماعیلی رازی .
- نه‌لخاریسی کوږی سه‌ریچی قه‌لقال .
- خالیدی کوږی لیزاری نه‌بلی .
- سوفیانی کوږی سه‌عه‌دی حه‌هباب .
- نه‌بو نه‌یویی به‌غدادی .

- نیمامی نه‌بو حاتمی سیج‌ستانی لدرمودناس .
- عبدالولې‌ه‌جانی کورې مه‌دی لدرمودناس .
- نیمامی نین هیشام خاوه‌نی سره به‌ناوبانگه‌که .
- قوته‌ی‌ی کورې سه‌عیدی به‌له‌خی .
- نه‌صری مه‌ککی .
- نه‌بو شه‌ی‌ی میسری .

ژن هیتانی

لهدوای وفات کردنی نیمامی مالک ، نیمامی شافعی حمیده‌ی کچی نالعی نه‌وی نیمامی عوسمانی کورې عه‌لفانی کرد به‌هاوسه‌ری و خوای گه‌وره‌چوار منالی پی‌به‌خشین :

- ۱- موح‌مه‌د نه‌بو عوسمان : هوو بو قازی جه‌زیره و له‌گلن نیمامی نه‌حه‌د کوزوه ، له‌سالی ۲۴۲ی کوزچی وفاتی کرد .
- ۲- موح‌مه‌د : به‌بجووکی مرد .
- ۳- فاتیحه .
- ۴- زه‌ینه‌ب .

شيوه‌ی نيمامی شافعی

نيمام مروفتیکی دريژی لاوازی شان بهچووك بوو ، روومتی پر وړهنگی نه‌سهر
بوو ، چهند خالتيك له‌سهر لروتی هه‌بوو و ، برزيه‌كاني تيكه‌لاو بوون ،
ردينه‌كشي پنج په‌نجه دريژ بوو ، به‌رده‌وام جل و به‌رگی خاوین و به‌نرخي
نه‌كرده‌به‌ر و به‌رده‌وام خوفی له‌بی بوو ، هه‌روه‌ها هه‌موو روژتیک سهردانی
هه‌زارانی ده‌كرد .

خواه‌ن زمانتيکی پاراو و ده‌نگيکی گه‌وره و خوش بوو ، نيمامی نه‌جده
له‌رموويه‌تی : نه‌گم قسمی به‌كردایه ده‌نگه‌كی وه‌كو زه‌نگ واپوو له خوشی .
له‌سهر نه‌نگوستيله‌كی نوسراو بوو (كفی بالله ثقة محمد بن إدريس) ، واته :
خوای گه‌وره به‌سه پشت و په‌نای موحه‌مده‌ی كوری لیدرسی بی .

زيره‌کی نيمام

- نيمامی شافعی له‌رموويه‌تی : كاتيك كتیيم ده‌خوينده‌وه ده‌ستی خنوم له‌سهر
لاپه‌ره‌كی تر دائه‌نا تاوه‌كو نه‌وه‌ی ترم نه‌خوينده‌وه له ترسی نه‌وه‌ی
هه‌ردووكيان به‌به‌كه‌وه له‌به‌ر بكه‌م !!
- نيمام له هه‌موو زانستك زيره‌ك بوو به جزړتیک كه له دواى نه‌لجام دانى
نوژنى به‌یانی قوتابه‌كاني وانه‌ی قوربان له‌هاتن بز خويندن تا خوره‌ه‌لاثن ،
لينجا قوتابه‌كاني له‌رمووده له‌هاتن بز گوى گرتن له له‌رمووده‌كان ، دواى
له‌وان قوتابه‌كاني نه‌جو و زمانى عه‌ره‌بی له‌هاتن و تاكو نيوه‌رؤ ديه‌لخويند .
- روژتيكان نيمام له ناو قوتابه‌كاني داليشېوو ، پياوړتیک هاته خزمه‌تی و وتی :

سَلِّ الْعَالِمَ الْمَكِّيَّ هَلْ لِي تَزْوِيرٌ
وَضَمٌّ لِمُتَشَاقِقِ الْفَوَادِ جُنَاحٌ^٦

ایمام وهلامی داوه و همرموی :

مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ يُذْهِبَ الثَّقَى

تَلَاصُقُ الْكِبَادِ بِهِنَّ جِرَاحٌ^٧

قوتایه کانی ایمام هیچ لهم قسانه نه گه یشتن و لیان پرسى نهم کابرایه چی وت ؟
نیمام همرموی : نهو پیاره پرسیری لموه ده کرد نایا ماچ کردنی ژنی خزی له
مانگی رهمزان رۆزوو به تال ده کات یان نا ؟

منیش وتم : نه خیر .

قوتایه کان یه کیکیان نارده دواى پیاره که تا لتی بیرسى له مهبسته کهى لمو
دیره شیعره ، لهویش وتی : مهبستم ماچ کردنی ژن بوو نایا رۆزوو به تال ده کات
یان نا ؟

قوتایه کان زۆر سهرسام بوون به زیره کی و تیگه یشتی مامۆستایان .

• ایمام همرمویه تی : قورنانی بیرۆزم خوینده وه و همموو تیگه یشتم و زانیم
مانای چیه ته نیا دوو وشه نه بی نه مزانی مانایان چیه : به کیکیان نهم لایته یه :
﴿ وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا ﴾ .

• نیمامی حومهیدی همرمویه تی : هه ندی جار نیمامی شالعی پرسیری وا
قورس و گرانی لی ده کردین و ده یه رموو : ههه کسى وهلامی داوه
دیناریکی پی ده به خشم !!

پرسیاره که نه وهنده قورن بوو نه مانده زانی وه لاهه کهى چیه !!^٩

^٦ والله : پرسار له زانای عه لکی شاری مه ککه بکه : لایا سهردای خۆخه یه یست و له یاره یشتانی حهرامه ؟

^٧ والله : پهنا به خوا پکوه و نوسانی دوو جهرگی بره ندار تهلرای مرۆڤ نه یشتی و کمی بکاته وه !!

کتیبہ کانی نیمام

ماموستا عہدولہ رحمانی دوجہیلی دہلی : نیمامی شافعی زیاتر لہ ۱۵۰ کتیبی
داناوہ .

نہمانش ناوی ہندی لہ کتیبہ کانیہ تی :

- ۱۔ الام .
- ۲۔ الرسالة .
- ۳۔ اختلاف الحديث .
- ۴۔ الإملاء الصغير .
- ۵۔ الامالي الكبرى .
- ۶۔ مختصر الربيع .
- ۷۔ مختصر المزني .
- ۸۔ مختصر البوطي .
- ۹۔ كتاب الجزية .
- ۱۰۔ مجمع الكافي .
- ۱۱۔ عيون المسائل .
- ۱۲۔ البحر المحیط .
- ۱۳۔ الجامع الكبير .
- ۱۴۔ الإختصار .
- ۱۵۔ المسند .
- ۱۶۔ السنن .
- ۱۷۔ الحجۃ .

- ۱۸- الفقه الأكبر .
- ۱۹- أحكام القرآن .
- ۲۰- كتاب الجزية .
- ۲۱- كتاب علي و عبدالله .
- ۲۲- إبطال الإستحسان .
- ۲۳- بيان الفرض .
- ۲۴- اختلاف المراقبين .
- ۲۵- جماع العلم .
- ۲۶- صفة الأمر و النهي .
- ۲۷- فضائل قریش .
- ۲۸- أدب اقاضي .
- ۲۹- المنشورات .
- ۳۰- التلقيح في علم القيافة .
- ۳۱- التمهيد في أصول التوحيد .
- ۳۲- كتاب السبق و الرمي .
- ۳۳- تعظيم قدر الصلاة .
- ۳۴- كتاب إثبات النبوة .
- ۳۵- الكتاب الجديد .
- ۳۶- منافع القرآن .
- ۳۷- ديوانی شیعره کھی^۸ .

^۸ ہم کتباتہ لہامی نوہوی لہ (المجموع) و مامزستا لہماہیل یوسف لہ پتہ کی دیوانی لہامی شاعری و لہین
مہدایتوللہ لہ (طبقات الشافعیہ) و مامزستا عادل نوہمہز لہ لیکڑلہمہ کھی ہمسودا و حاجی عظیمہ لہ .

زنجیره‌ی زانستی نیمامی شافعی

نیمامی شافعی له‌لای نیمامی موسلمی کورپی خالیدی زهنجی خویندووه ،
نهویش له لای عیگریمه و موجهامیدی خویندووه ، نهوانیش له‌لای ههزهرتی نین
عه‌بایسان خویندووه خوا لئی رازی بی نهویش سه‌حابه‌یکی به‌رزی پتقممبهره
ﷺ .

نه‌حوال و که‌راماتی نیمامی

• جارێکیان نیمامی شافعی پتقممبهری بینی ﷺ له‌خه‌ودا ، پتقممبهر ﷺ لئی
پرسی : تو کورپی‌کئی ؟

نیمام وتی : من له نه‌وه‌ی تۆمه نه‌ی پتقممبهری خوا .

پتقممبهر ﷺ فهرمووی : لیم نزیک به‌وه .

نیمامی شافعی له جه‌نابی نزیک بۆوه و پتقممبهر ﷺ هه‌ندی له تفی پیروزی
به‌سه‌ر زمان و لیوی نیمامی شافعی داهێنا و پتی فهرموو : برۆ خوای گه‌وره
پیروژت بکات .

• کاتێک نیمام له مه‌ککه بوو و هیشتا منان بوو ، له‌وه‌نده لورلانی به ده‌نگێکی

خۆش نه‌خوینده‌وه زاناپانی شاری مه‌ککه له‌یانفهرموو : با بچینه لای ئهم

منداله لورلانمان بۆ بخویتی تا‌کو که‌مێک بگه‌ڕین !!

(کشف الظنون) نیمامی نین هه‌جهر له (توالی الفاسیس) و له‌هولله‌دالی قازی له لیکۆرتیه‌وه‌که‌ی به‌سه‌ریدا
باسیان کردوون .

كه دههاتنه لای و قورلانی بۆ دهخوێندن ، ههموویان دهستیان به گریان دهکرد و له هژش خوێیان دهچوون !

• نېمام له شهو و رۆژێكدا خهتیکی قورلانی دهخوێند ، بهلام له مانگی رهمهزان ٦٠ جار خهقی دهکرد .

• نېمام شهوانی کرد بوو به سی بهش :

له بهشی یهكهم كتیبي دانهنا .

له بهشی دووهم شهونوێزی دهکرد .

له بهشی سێهم نهخهوت !!

• نېمامی شافعی به رهبعی مورادی فهرموو : لهدوای من ، تو كتیبهكهم رېوايهت دهكهی و بهخهلك رادهگهینی .

نعم قسهیهی نېمام وهكو خۆی دهچوو ، رهبعی مورادی دوای وهفات كرنی نېمام نزیکه ٦٦ سالن كتیبهكانی نېمامی دهگیراوه و خهلك نهینووسیهوه ، تاوهكو وای ئی هات پێش دهركای پر دهبوو له خهلك بۆ گۆی گرتن له كتیبهكانی نېمام .

• جاريكیان نېمام پر سباری ئی كرا دهبارهی فهرموودهیهك ، لهویش وهلامی داوه ، یهكێك له دانێشتوان وتی : نهی تو چی دهلتی ؟!

لهم كاته نېمام دهستی بهلمهزین كرد و فهرمووی : چ لاسمانێك له ژێر خۆی دامدهنی و چ زهویهك لهسهرا خۆی رام دهگری نهگهر من فهرموودهیهك بگێرمهوه و به پێچهوانهی ههلس و كهوت بكهم .

• نېمامی موزهنی فهرموویهتی : هیچ كسی وهكو نېمامی شافعی نهبوو له بهخشیندا ، جاريكیان خزمهتكارێك هاته لای و پتی وت : گهمورهه نهو پارهیهی به دیاری بۆ جهنابت ناردوه .

پاره‌کش له‌ناو کیسه‌یه‌ک بوو ، نیمام پاره‌که‌ی وهرگرت و له‌ناو شوینکی جل و به‌رگی خوی دانا ، ماوه‌یه‌کی کم پتجوو پیاوئیک هاته خزمه‌تی و فهرمووی :
 قوربان : ههر ئیستا ژنه‌کم منالی بووه و هیچم نیه بوی سهرف بکه‌م .
 نیمامیش یه‌کسه‌ر نهو پاره‌یه‌ی ناو کیسه‌که‌ی پی به‌خشی و هینچی بز خوی نه‌گیراوه !!

● نیمامی شافعی به‌بوه‌یتی فهرموو : تو له‌ناو کۆت و زنجیری ناسن دهمری !!
 له‌دوای وه‌فات کردنی نیمام نه‌م قسه‌یه‌ی هاته جی ، نه‌وه‌بوو نیمامی بوه‌یتیان ده‌ستگیر کرد و به‌ندیان کرد تاوه‌کو له‌ناو کۆت و زنجیره‌که‌ی وه‌فاتی کرد ره‌حه‌تی خوی لی بی .

● جارنکیان نیمامی شافعی له‌گه‌ل موحه‌مه‌دی کوپی حسه‌نی مامۆستای ته‌ماشای پیاوئیکیان کرد ، موحه‌مه‌د وتی : نه‌زانی نه‌م پیاوه‌ چ کاره‌ ؟
 نیمام فهرمووی : یان دارتاشه‌ یان به‌رگدرووه .

له‌م کاته‌ یه‌کیک گوتی له‌و گفتوگۆیه‌ی نێزان نیمام و مامۆستا که‌ی بوو ، به‌په‌له‌ جووه‌ لای پیاوه‌ که‌ و لئی پرسی : جه‌نابت چ کاره‌ی ؟
 پیاوه‌ که‌ وتی : پتشر دارتاش بووم ، به‌لام ئیستا به‌رگدرووم !!!

● نیمام فهرموویه‌تی : له‌و کاته‌ی منان بووم ، خه‌وتم به‌ پیاوئیک بینی پتیش نوێژی بز خه‌لک ده‌کا ، منیش لئی نزیک بوومه‌وه و پتیم وت : فیرم که‌ !!
 پیاوه‌ که‌ ته‌رازوئیکی له‌ناو گیرفانی ده‌ره‌یتا و دایه‌ ده‌ستم و پتی وتم : نه‌مه‌ بز تۆیه‌ !!

نه‌م خه‌وتم بز یه‌کیک له‌زاناکان گتیراوه ، که‌ گوتی لی به‌و فهرمووی : تو گه‌وره‌ ده‌بی و له‌سه‌ر ری و سونه‌تی پتقه‌مه‌هر ﷺ ده‌پژی .
 ● هه‌روه‌ها فهرموویه‌تی : له‌خه‌وئمه‌دا بیه‌یم مرۆفیک هاته‌ لام و کتێبه‌کانی منی له‌ هه‌وا په‌رت و بلاو کرده‌وه .

که نعم خهونم بۆ زانايەك گيژاوه فهرمووی : نه گهر نعم خهونهت راست بئی نهوا
هیچ شاریك له شاره کانی نیسلام نامیتی زانستی تۆی لی نه بئی !!

• نیمامی نه بو سهور فهرموویهتی : که ناوبانگی نیمامی شالعیم بیست ، چووم
بۆ لای و پرساریکم لیکرد بهلام مهبستم گالته کردن بوو ، بهلام نیمام
وهلامی نه دامهوه ، دواي ماوهیهك گه گهوهیهی نیمام له دلم جهسپا و بووم
به یهکی له قوتاییانی ، پئی فهرمووم : وهلامی پرسیاره کت ناواو ناوايه ،
بهلام نهو کاته وهلام نه دایهوه چونکه ده مزانی مهبستم گالته کردن
بوو !!!

• جاریکیان پیاویك که خهلیکی صهنا بوو هاته خزمهت نیمام ، ههر که نیمام
جاوی پیکهوت فهرمووی : تۆ خهلیکی صهناي ؟
پیاوه که وتی : بهلتی .

نیمام فهرمووی : نهی کارت ناسنگه ریه ؟

وتی : بهلتی !!

• نیمامی ره بیعی کوری سوله یان فهرموویهتی : نیمامی شالعیم له خهوندا بیی
و لیم پرسی : چیت بهسر هات دواي مردنت ؟
فهرمووی : خواي گهوه منی له سهر کورسیکی زهر دانا و دور و مهرجانی
بهسر دا باراندم !

• پیاویك هاته خزمهت نیمامی مالک و پئی وت : من بولبولیکم بهو کابرایه
فرۆشتوه و پیم وتوه : نهمه ههرگیز بئی دهنگ نابی و ههر دهنگی خۆشی
لیوه دی ، ته لاقم کهوی له گهر وانه بئی !!

دواي رۆژێك بولبوله کهی بۆ هینامهوه و وتی : نهمه دهم نادهم بئی دهنگ
ده بئی ... نایا ته لاقم کهوتوه !!؟

نیمامی مالک فهرمووی : بهلتی !!

نیمامی شافعی که ناماده برو فرمودی : قوربان : له‌ای من ته‌لاقی
نه‌که‌وتوره !!!

نیمامی مالک فرمودی : چۆن ؟ بملگت چیه ؟

نیمام فرمودی : له‌بهر فرموده‌ی فاتیمه‌ی کچی قه‌یس که دوو کس
خوازی‌بیان کرد که یه‌کیکیان حمزرتی نه‌بو جه‌م بو ، پنه‌م‌بهر ﷺ ده‌باره‌ی
نه‌بو جه‌م فرمودی : (لَا يَصْحُ عَصَاءُ عَنْ عَائِشَةٍ) ، واته : نه‌بو جه‌م هر‌گیز
داری سه‌فر له‌سهر شانی ناهینتسه خواره‌وه ، واته : به‌دوام له‌سه‌فر دایه ،
زانراویشه حمزرتی نه‌بو جه‌م ده‌خه‌وت و ده‌ماوه و داده‌نیشت ، که‌واته
مه‌به‌ستی نهم پیاوه نموه بوو که زوربه‌ی کاته‌کان ده‌خوینی و ده‌نگی خوژی لیوه
دی ، وانیه ؟

پیاوه‌که وتی : بملی من مه‌به‌ستم وابوو !!

نیمامی مالک فرمودی : راست ده‌که‌ی ... ته‌لاقی نه‌که‌وتوره !!!

● نیمام فرموده‌تی : نیمامی علیم له‌خه‌وندا بینی ، نیمام هاته‌لام و سه‌لامی
لی کردم و ته‌وقه‌ی له‌گه‌ل کردم و نه‌نگوستیله‌که‌ی خوژی له‌په‌نجیه‌ی
پیرۆزی هینا ده‌روه و له‌په‌نجیه‌ی منی دانا .

که‌به‌یانی هات و له‌خه‌و هه‌لسامه‌وه ، چرومه‌لای مامم که له‌خه‌ون شاره‌زا
بوو ، که‌خه‌ونه‌کم بۆ گیراوه وتی : ته‌وقه‌کردنی له‌گه‌لت دوور که‌وته‌وه‌یه له
سزا و ، دانانی نه‌نگوستیله‌که‌ی له‌په‌نجت مانای نه‌وه‌یه که‌ناوی تو وه‌کو ناوی
نیمامی علی له‌هه‌موو شویتیک بلارده‌بیته‌وه !

یونسی کورپی عهدولله علا فەرموو یه تی : هیچ کەسێکم نەبێوه ئارامی هەبێ
لەسەر نەخۆشی وەکو ئیمامی شافعی ، کاتێک دادەنێشت بۆ فێرکردنی زانست
شتێکیان لەژێر دادەنا تا خۆتەکە ی بکەوێتە ناوهوه⁹ !!!

• کاتێک ئیمام ناوبانگی دەرکرد بە زانست و ئەقوالە میسر ، هەندی
حەسوود چوونه لای والی میسر و وایان ئی کرد ئیمام لە میسر نەهێلێ ،
لەبەر ئەوه بەدوای ئیمامی نارد و پێی وت : نابێ لەمەرز زیاتر لەم ولاتە
بمێنی .

ئیمام فەرمووی : بۆچی ؟

وتی : چونکە تۆ هۆی پەیدا بوونی ئازاوهی منیش ناهێتێم ئەم شتە من رووبدا !!
ئیمام فەرمووی : دەتوانی سێ رۆژ مۆلەتم پێ بەدە ی تا خۆم ئامادە بکەم .
وتی : باش ، وا سێ رۆژ مۆلەتم پێدای تا خۆت ئامادە بکە ی .

بەلام رۆژی سێهەم دانەهات تا والی لەناو دارەبازەیک دانرا بوو و خەڵک بۆ

گۆڕستان دەیانبرد تا بینێژن !!!

• ئیمامی رەبەعی موراوی فەرموو یه تی : ئەمە ئێمەن بەدوای ئیمامی نارد تا ببێت
بە قازی ، کە نێرداوه کە هاتە خزمەت ئیمام و ئەمە ی پێ وت ، ئیمام
فەرمووی : خواپە : ئەگەر ئەم شتە خێری تیاپە بۆ ئایین و دونیام ئەوا بۆم
ئاسان بکە و ، ئەگەر نا ئەم رووحە بۆ خۆت بێهە .

رۆژی سێهەم دانەهات ئیمام رەفاتی کرد رەحمەتی خوای ئی بێ .

⁹ ئەمە لە کۆتایی ژبانی ئیمام برو کاتێک نەخۆشەکە ی زۆر توڵد برو رەحمەتی خوای ئی بێ .

فهرمووده‌ی زانایان دهرباره‌ی نیمامی شافعی

- نیمامی نیسحاقی کورپی راهبوی فهرموویدی : نیمامی نه‌محمد پیی فهرمووم :
وهره پیاونکت نشان بدهم تاوه‌کو نیستا یه‌کینکی وه‌کو نهوت نه‌بینیوه .
نینجا منی برده لای نیمامی شافعی .
- نیمامی نه‌محمد فهرموویدی : ههر کسی دهست بکاته پینوس و شتیک
بنوسی له نایینی خوی گه‌وره ، نیمامی شافعی فزلیکی به‌سهردا هیه !!
- نیمامی نه‌بوو داوود فهرموویدی : نهمزانیوه نیمامی شافعی فهرمووده‌یه‌کی
به‌مه‌له‌ی گپ‌رایته‌وه !
- نیمامی زه‌ه‌بی فهرموویدی : نیمامی شافعی فهرمووده‌ناس و شاره‌زایی له
به‌هیزی و بی‌هیزی فهرمووده‌کان هه‌بوو ، هیچ فهرمووده‌یه‌کی
وهرنده‌گرت مه‌گهر ته‌واو نه‌بووایه .
- نیمامی نه‌وه‌ی فهرموویدی : بزانه : نیمامی شافعی به‌شی له هه‌موو کرده‌وه
باشه‌کان هه‌بوو له گه‌ل ره‌وشت به‌رزی و زانستی زۆر ...
- نیمامی حومه‌یدی فهرموویدی : نیمامی شافعی بیدیك مانگ ۶۰ جار قورنانی
خدم ده‌کرد !
- نیمامی نینولعی‌ماد فهرموویدی : نیمامی شافعی له هه‌موو که‌ستیک زیاتر
شاره‌زایی له نه‌ده‌ب و (فقه) و خویندنه‌وه‌ی قورنانی پیروز هه‌بوو .
- نیمامی نبین حه‌جهر فهرموویدی : نیمامی شافعی بن‌چینه‌ی فیهی نی‌سلامی
داناوه و هه‌موو که‌ستیک دانی ناوه به زانست و شاره‌زایه‌کی .
- نیمامی داوودی زاهیری فهرموویدی : نیمامی شافعی سیفه‌تی وای لی
کۆتۆسه‌وه له که‌م کس به‌دی ده‌کری : له به‌مه‌اله‌یه‌کی گه‌وره

هملکه وتوووه ، شاره زاييه کي ته وای هه بوو له فرموده و نه یزانی کامه ی
به هیزه و کامه ی پی هیزه و کامه ی ناسیخه و کامه ی مه نسووخه و ،
شاره زایی هه بوو له قورئان و سونه ت و میژوی خه لیه کانی یسلام و ،
شیوازیکی زۆر جوانی هه بوو له نووسین .

● نیمامی مالک فرموویه تی : تاوه کو نیستا قوره بشیکم نه دیوه وه کو شافعی
زیره ک بی !

● نیمامی نه بو نوعیم فرموویه تی : نیمامی شافعی نیمامیکی کامل و زانایه کي
گه و ره و خاوه ن کرده و ی چاک و روشتی پاک بو .

● نیمامی حومهیدی فرموویه تی : پیاویکی ناقلم نه دیوه له نیمامی شافعی !!

● نیمامی نبین خوزه یه فرموویه تی : نیمامی نه حه د ته نیا قوتایه کي نیمامی
شافعی بو !

● حه زه ته ی جو نهیدی به غه دادی فرموویه تی : نیمامی شافعی موریدیکی حه ق
بو ، خوای گه و ره حه قی له سه ر زمانی روون کرده وه !

● نیمامی موسلیم فرموویه تی : نیمامی شافعی یه کیکه له پیاوه
تیگه یشتروه کان .

● نیمامی تیرمزی فرموویه تی : یه کیک له زانایانی یسلام نیمامی شافعیه .

● نیمامی غه زالی فرموویه تی : نیمامی شافعی نیمامیکی خوا به رستی

دو نیا نه ویستی زانای تیگه یشترو بو ، هه مو کرده وه کانی ته نیا بو خوای
گه و ره بو .

هه ندی له فرموده کانی نیمامی شافعی

نیمام لهر مروی متی :

- حەزم لێهە نەم خەڵكە زانستەكەم فێر بێن هەبێ ئەوێ یەك پست بۆ لای من بدرێ !
- گفتوگۆم لە گەڵ هێچ كەسێ نە كردوووە مەگەر حەزم ئێ نە بووبێ هەق و راستی لە سەر زمانی نەو دەر كەوێ .
- گفتوگۆم لە گەڵ هێچ كەسێك نە كردوووە بەمەبەستی بردنەوه بەسەریدا .
- داوا كردنی زانست لە نوێژی سوننەت باشتره .
- هەر كەسێ دونیای بوێ با خۆی بگهیهنێته زانست و ، هەر كەسێ قیامەتی دەوێ با زانست داوا بكات .
- لە زبانی درۆم نە كردوووە !!
- تاوه كو نیستا نە بە راست نە بە درۆ سوێندەم بەخوا نە خواردوووە .
- هەر كەسێك بەتەقوا خاوەن عیززەت نەبێ ، هەر گیز عیززەتی نابێ .
- هەر كەسێك شەهوەتەكەى بەسەریدا زال بێ ، دەپێتە بەندەى ئەم شەهوەتە .
- هەر كەسێ قەناعەتی هەبێ ، زەلیل و ریسوا نابێ .
- باشترین زەخیرە لە خواترسانە .
- هەر كەسێ حمزی لێهە دلتی رووناك بێ با واز لە قەسە پێشێ لە شتێك پەیدەندى بەو نەه و خۆی لە گوناھەكان پاریزی و كردەوه كانی كەس پێ نەزانی جگە لە خۆی گەورە .
- نەگەر بەكێك قەدری قیامەت نەزانی چۆن خۆی لە دۆلیا دەپاریزی ؟
- عەقل سنوورێكى هەبە ناتوانی لێی تپهری ، هەروەكو چۆن پێشێن سنووری هەبە و ناتوانی پێهەزێتی .

- پیاوړتی چوار بنمای هدیہ : رهوشت پاکي ، بهخشین ، خړ بهکم زانین و ، سوپاس کردن .
- هر که سی قورڼان بخوښی له چاوی خملک گوره دهی .
- هر که سینک لمرموده بنوسی بهلگهی بههیز دهی .
- نمو که سدی قسدی خملک بۆ تر دههینی ، قسدی توش بۆ خملک دهبات .
- نمو که سه ناقله که نهقله کهی له هه موو شتیکی ناشیرین دووری دهخاتهوه .
- هیچ خړشیدک نیه بگاته خوشی شاد برون به هاوړی و دۆستان .
- داواکاری زانست پږیستی به سی خهسلهت هدیہ : دهست پاکي ، تهمهن درېزی و ، زیره کی .
- نه گهر بزنام خواردموهی لای سارد له پیاوړتیم کمم دهکاتهوه ، لایخوړدموه !!
- زانست ځانایان له یهک نریک دهکاتهوه ههروه کو چوڼ خزم له یهک نریک دهکاتهوه .
- سی کردهوه هه ن زور به گرانی نهغام دهدرین : بهخشین له کاتی دهست کورتی ، له خوارسان له کاتی نه نیایی و ، وتسی قسدی ههق له لای نمو که سدی خملک لینی دهترسی .
- ستمکارترین کس نمو که سبه که خوی به کم نیشان ده دات بهرامبر نمو که سدی ریزي ناگرت .
- هر که سی حمزی لینه کزتایی ژیانی خیر بی ، با گرمانی به خملک باش بکات .
- لموهی نهی خوی بیاریزی ، لیش و کاری له ژیر دهستی خوی دهی .
- بۆ هر شاریک چووم خوم به ریوار داناوه ، تنیا له بهغدا نهی خوم به نیشه جی دانا .

وہفات کردنی نیمام

لہ شہری جومعہی بیست و نوزی روجہبی سالی ۲۰۴ ی کۆچی لہ دوی
نویژی عیسا ، ہندی لہ قوتابیانی نیمام ہاتھ لای تاوہ کر بزائن نہخوشیہ کی
سووک بروہ یان نا ، پتان وت : نیستا حالت چۆنہ ؟

فہرمووی : برایہ کانم : وا لہ دنیا دہردہ چم و بہری دہ کہوم و برایہ کانم جی
دہہیلتم و پیرداگی مردن دہخوموہ و دہچمہ لای کردہوہ خراپہ کانم ، نازانم
روحہ کم بۆ بہہشت بہری دہ کہوی یان بۆ ناگر رادہ کیشرت !!

نینجا فہرمووی : مان ناوا برایہ کانم ... نیستا کاتی لہ یہک جیاہرونموہیہ ...
نینجا رووی کردہ قبیلہ و فہرمووی : اشہد ان لا الہ الا اللہ و اشہد ان محمداً
رسول اللہ ...

نینجا رووحی پاکی دہرجوو بۆ لای روجہتی خوی گہورہ ...
رہیمی مورادی فہرموویمتی : لہخہونمدا بینیم حمزرتی نادہم علیہ السلام
وہفاتی کردوہ ، پرسیارم کرد لہمہ ، پتان وتم : نہمہ مانای نہوہیہ زاناترین
کہس لہم دنیا دہمری ...

نینجا نیمامی شافعیان لہ قہرافہ ناشت لہدوای نویژی عہسری روژی ہہینی ،
نیستاش قہبرہ کی لہ ولاتی میسرہ ...
کہ وہفاتی کرد تہمہنی ۵۴ سال بوو ...

ہزاران روجہت لی بی نیمامی بہریژر ...
لہی پیشہوای خواہن تہقوا ...
نہی نہو زانایہی دونبات پرکرد لہ زانت و خواہرستی ...

(٢)

ئىمامى ئەبو جەنىفە

له حماد بکه ، نینجا وهلامه کم بۆ بینهوه ، ئافرهته که چوو بۆ لای نیمامی حماد و
 دواى کهمیک گهراوه و وهلامی مسهله که ی پێ راگهیاند ، لهم کاته له دلی خۆم
 وتم : و اچاکه واز لهو زانسته بستم و بچم له لای حماد بخۆستم ، نینجا دهستم کرد
 به دانیشن له ئهلقه ی نیمامی حماد ، بینیم نیمام زۆر مسهله ی به قوتابه کانی
 نهفرموو ، منیش ههمووم له بهر ده کرد ، به یانی که لینی دهبرسینهوه ، من ههمو
 مسهله کام به جوانی و ریکی نههتایهوه ، که نیمام زانی من زیره کم فرمووی :
 کس بهرامهرم دانهیشی تهیا نهبو هه نیه نهی ، دواى ماوه یه که نفسم پتی وتم :
 بۆچی ئهلقه یه کی زانست بۆ خۆت دروست ناکه ی ؟! خۆ تۆش وه کو حماد
 زیره کی !!!

بۆیه پریارم دا واز له مهجلیسی نیمامی حماد بستم و بۆ خۆم ئهلقه یه که ی سهربه خۆ
 دا به زۆرستم !! بهلام که نیمام پینی شهرم کرد و له ئهلقه که ی دانیشتم ، که نیمام
 ویستی دهست به دهرسه که ی بکا ، یه کی که هاته لای و پتی وت : قوربان : نه مشو
 له به سه ره فلانه خزمته وهفاتی کردوه ، لهم کاته نیمام پینی فرمووم : نه بو هه نیه :
 وه ره له جینگه دانیشه و دهرس به یۆه تا ده گه ریمه وه !

نیمامی حماد نزیکه ی دوو مانگ نه گهراوه ، لهم کاته من دهرسم دهوتوه و
 نزیکه ی شهست ههتوام دا ، ههر ههتوا یه کم بدابوایه نهمنووسیهوه ، که نیمام گهراوه
 له سهفره که ی ، ئهم ههتوا یانهم نشان دا ، له ٤٠ ههتوا به کرا بوو له گهلم بوو و له
 ٢٠ ههتوا له گهلم نه بوو ، له دلی خۆم دا وتم ، شهرت پێ له خزمهت م تا ماوم ،
 نزیکه ی ١٨ سا ن له گهلتی مامه وه تا وهفاتی کرد رهحمتی خوی ئی پێ ، لهم کاته وه
 تا ئیستا له دواى ههر نوێژێک دوعای بۆ ده کم .

مامۆستاکانی نیمام

نیمامی هه‌پته‌می ده‌فهرموی : نیمام له زۆر مامۆستا و زانای به‌رپێر عیلم و زانستی
وه‌رگرتوه ، که نزیکه‌ی ٤٠٠٠ مامۆستا بون ، ئهمانه‌ش ناوی ههندیکیان :

- نیمامی هه‌مادی کورپی نه‌بی سوله‌یمان : نیمام زۆربه‌ی زانستی لهم به‌رپێره
وه‌رگرتوه .
- عه‌تانی کورپی نه‌بی ره‌باح .
- نه‌بو ئیسحاقی سه‌بیعی فهرمووده‌ناس .
- موحرایی کورپی دیسار .
- له‌مه‌یسه‌می کورپی هه‌بییی هه‌وواف .
- موحه‌مه‌دی کورپی مونکه‌دیر .
- نافع : که خزمه‌تکاری هه‌زه‌تی عه‌بدوللای کورپی نیمامی عومره‌ه‌ خوا له
هه‌ردووکیان رازی یی .
- هه‌شامی کورپی عوروه .
- سه‌ماکی کورپی هه‌رپ .
- نیمامی شه‌عی .
- له‌له‌که‌می کورپی عوته‌یه .
- فه‌تاده‌ی کورپی ده‌عامه ، نه‌بو خه‌متایی سه‌دوسی به‌سری .
- نیمامی نه‌بو جه‌عفیری باقر ، موحه‌مه‌دی کورپی عه‌لی کورپی نه‌لموسه‌ینی
کورپی نیمامی عه‌لی کورپی له‌بی تالیه‌ه‌ خوا له هه‌موویان رازی یی .
- نیمامی زوه‌ری .

- نیمامی عیگریه خزمه‌تکاری حه‌زره‌تی ئین عه‌یاس خوا لئی رازی بی .
 - یه‌حیای کورپی سه‌عیدی نه‌نصاری له‌رموده‌ناس .
 - سه‌له‌مه‌ی کورپی کوهه‌یلی حه‌زره‌می .
 - قه‌یسی کورپی موسلیم .
 - یه‌زیدی له‌قیر .
 - عه‌لقه‌مه‌ی کورپی مه‌رسه‌د .
 - عه‌تییه‌ی عه‌ولی .
 - عه‌بدوله‌میزی کورپی روفه‌یع .
 - عه‌بدوله‌کهرمی نه‌بو نومه‌یه .
 - عه‌بدوله‌هانی کورپی هورموزی نه‌عروج .
 - عه‌دی کورپی سابیت .
- زۆر زانای تریش .

میخه‌تی نیمام

ئین هه‌بیره که والی عراق بوو داوای له نیمام کرد بیته سه‌ره‌پرشتیاری به‌یتولالی
موسلمانان ، به‌لام نیمام داواکاریه‌که‌ی روت کرده‌وه .

ئین هه‌بیره که ره‌تکردنه‌وه‌ی نیمامی بیست دوو هه‌فته به‌ندی کرد و چوارده قامچی
لێدا !!

دوای لهم رووداره نیمام زیاتر ناوبانگی ده‌کرد به زانست و ته‌قوا ، خه‌لیفه نه‌بو
جه‌عفیری مه‌نسور له شاری کووله هتانه شاری به‌غدا و ویستی بیکاته قازی به‌غدا،
به‌لام نیمام رازی نه‌بو !!

خەلیفە وتی : سۆیئە بەخوا دەیی ئەم کارە بکە .

ئیمام فەرمووی : سۆیئە بەخوا نایکەم !!

خەلیفە دووبارە ی کردەوه و وتی : سۆیئە بەخوا دەیی بێی بە قازی بەغدا .

ئیمام فەرمووی : سۆیئە بەخوا ئەم کارە ناکەم .

ئەلرەببەیی کوری یونس وتی : چۆن ئەمە دەلتی ئیمام !! ئەی گویت ئی نە خەلیفە

سۆیئە دەخوا !!

ئیمام فەرمووی : خەلیفە زیاتر لەمن دەتوانی کەفکارەتی سۆیئە کە بەدات !!

لەم کاتە خەلیفە فەرمانە ی دا ئیمام بەند بکری ، یە کسەر ئیمام خرایە بەندیخانە .

دوای ماوە بەک خەلیفە بانگی کردەوه و وتی : ئیستا چی دەلتی ؟ نابی بە قازی

بەغدا ؟

ئیمام فەرمووی : نەخیر !! ئەی ئەمیری ئیماندارن : لە خوا ی گەورە برسێ !! ئەگەر

لەناو رووباری فورات نوقم بکە ی بەم کارە رازی نام ، من بۆ ئەم کارە دەست

نادەم !!

خەلیفە توورە بوو و هاواری کرد : درۆ دەکە ی !!! تۆ چاکترین کەسی بۆ

قازیەتی !!

لەم کاتە ئیمام فەرمووی : ئەی خەلیفە ی موسلمانان : وا بە خۆت پرپارت دا ،

ئەگەر من مەرفئەکی درۆزن بۆم ، چۆن درۆزێک دەکە ی بە قازی ، ئەگەر راستگۆش

بۆم ئەوا پێم وتی من بۆ ئەم کارە دەست نادەم !!

خەلیفە بەم وەلامە ی ئیمام زۆر پەست بوو ، دوای کەمێک وتی : بێنەوه

بەندیخانە !!!

ئیمامیان جاریکی تر پردهوه بەندیخانە .

نایا نیمام سه حابه‌ی بینینه یان نا ؟

لسمرده‌می نیمام چوار سه حابه‌ی پتیمبر ﷺ له ژياندا بوون ته‌وانیش : حمزره‌تی
نه‌نسی کورپی مالک و عه‌بدوللای کورپی نه‌بی ته‌وفا له شاری کورفه ، هه‌وره‌ها
حمزره‌تی سه‌علی کورپی سه‌عدی ساعدی له مه‌دینه و ، حمزره‌تی ته‌بولتفه‌یل له
شاری مه‌ککه خورالیمان رازی بی .

ده‌باره‌ی بینینی نیمام بۆنهم سه‌حابانه‌سی راو بۆچوون هه‌یه :

- ۱- هه‌ندی زانا ده‌فهرمرون : هیچ لم سه‌حابانه‌ی نه‌بینوه .
 - ۲- هه‌ندیکی تر ده‌فهرمرون : به‌لکو هه‌موویانی بینوه .
 - ۳- هه‌ندی زانا ده‌فهرمرون : ته‌نیا حمزره‌تی نه‌نسی کورپی مالکی بینوه .
- بۆچوونی سه‌یه‌میش له هه‌موویان راسته ، چونکه نیمام خۆی ده‌فهرمووی :
حمزره‌تی نه‌نسم بینی له مزگه‌وت نوێژی ده‌کرد .
به‌لام ده‌بی ته‌وه‌ش بزاین که نیمام زانست و فهرمووده‌ی لهم به‌پێژه وه‌رنه‌گرتوه ،
ته‌نیا بینویه‌تی هیچی تر نا^{۱۰} .

¹⁰ لهما بینیم لهما می هه‌جمی له‌گه‌ی (الخیرات الحسان) فهرموویه‌تی : من وای بۆ ده‌چم لهما جگه‌ له
حمزره‌تی لهنس سه‌حابه‌ی تریشی بینیی ، و الله اعلم .

کتیبه‌کافی نیمام

نیمامی نه‌بو حوئیغه چهند کتیبه‌کی داناو، له‌وانه :

۱- المَسْنَد : که تاییه‌ته به فهرمووده^{۱۱} .

۲- الفقه الأكبر : که تاییه‌ته به عقیده .

۳- الرد علی القدریة .

۴- العالم و المتعلم^{۱۲} .

زیره‌کی نیمام

• پیاوێک هه‌بوو له سه‌رده‌می نیمام له شاری کوروله ده‌یوت : عوسمانی کوری

عه‌لفان پیاوێکی جووله‌که‌ بوو !!!

نیمام هاته‌ لای و فهرمووی : من هاتوومه‌ کچی جه‌ناوت به‌ پیاوێکی وا بخوازم
که ده‌ولتمهنده و هه‌موو قوربانی له‌ به‌ره و مرۆفیتی زۆر به‌خشه‌ره و شه‌ونوێژ
ده‌کا و به‌رده‌وام ده‌گری له‌ ترسی خوا .

پیاوه‌ که‌ وتی : نگه‌ر ته‌نیا به‌ک سیفه‌تی تیا بێ له‌م سیفه‌تانه‌ به‌سه .

نیمام فهرمووی : به‌لام خه‌سته‌تیکی تیا به .

پیاوه‌ که‌ وتی : چیه ؟

نیمام فهرمووی : نه‌و پیاوه‌ جووله‌که‌ به‌ !!!

^{۱۱} له‌م کتێبه‌ له‌ کتێبخانه‌ی گشتی شاری هه‌ولێر بینه‌وه‌ به‌ ژماره‌ی ۱۱۳۴ / کتێبی لایینی .

^{۱۲} له‌م کتێبه‌ ده‌. محمد یوسف له‌ کتێبه‌که‌ی (ابر حنیفة / ۴۰) بایستی کردوون .

پاوه که وتی : نهوه چی دهلتی نیمام ۱۲ چۆن کچی خۆم له پیاوینکی جووله که
ماره ده کم !!!

نیمام وتی : مانای وایه تۆ رازی نی ؟

پاوه که وتی : من هه رگیز رازی نام بهمه !!!

نیمام فهرمووی : بهلام پینهمبهه ﷺ دوو کچی خزی له پیاوینکی جووله که ماره
کرد^{۱۳} !!

لهم کاته پاوه که وتی : استغفر الله ! من تۆبه ده کم و ده گه پینهموه لهو
بوختانهی به حمزه ته عوسمانم کرد بوو خوا لینی رازی بی .

• جاریکیان زه ححاککی شاری که به کینک بوو له مه رانی خمواریج هاته لای
نیمام و پتی وت : نهو حه نیفه : تۆبه بکه !!!

نیمام وتی : له چی ؟

زه ححاک وتی : لهو بپروهاوه رهت که دهلتی : عه لی راست کرد بهوه ی رازی بوو
به ناو بژیوانی نهو موسای نه شعده ی و عمری کورپی عاص !!!

نیمام فهرمووی : حمزت لیه گفتو گو بکه بکه یه له سهر نهم مه سه له یه ؟
زه ححاک وتی : بهلتی .

نیمام فهرمووی : بهلام ده بی به کینک بیته ناو بژیوان تاکو به ربار بدا کتی
سه رکه ووتوه .

زه ححاک وتی : زۆر چاکه ، بز خۆت به کینک دابنی .

نیمام فهرمووی : با لهو پاوه بیته ناو بژیوان له نهوانان .

نیمام نامازه ی بز هاو رتیه کی زه ححاک کرد .

زه ححاک وتی : رازعه .

^{۱۳} مه بهستی نیمام نهوه بوو که پینهمبهه ﷺ دوو کچی له حمزه ته عوسمان ماره کرد که پاوه که به جووله که
ناو زه دی ده کرد !

لهم کاته نیمام فەرمووی : لەی ئیستا چی بەخۆت دەلتی ؟ بۆچی تۆ راست دەکەیت کاتی ئەم پیاووت کرد بە ناویزیوان ؟ بەلام نیمامی عەلی راست ناکات کاتی رازی بوو بە ناویزیوانی حەزەرتی ئەبو موسای ئەشعەری و عەمری کوری عەس ؟!!

لەو کاتە زەحەحاک هیچی بێ نەما و شەیکەکی لەدەم دەرنەچوو و دۆرانندی .

• پیاویک ویستی زیرەکی نیمام تاقی بکاتەوه ، لینی پرسى : چی دەلتی دەربارەى مەرقۇنیک بەتەمای بەهەشت نەبێ و لە ناگری دۆزەخ نەترسێ و لە خوای گەورەش نەترسێ و شاھیدی بەدا لەسەر شتیک کە نەیدیپێ و رقی لە حق بپێشەوه و فیتنەى خۆش بوێ و باوەڕ بوو جۆولەکە و دیانەکان بکات و مردارێش بخۆ و نوێژی بێ سوجدە و روکوع بکا و خۆی لە رەحەت دوور بکاتەوه ؟!!

نیمام لە قوتابەکانی پرسى : چی دەلتین دەربارەى ئەو مەرقۇسەى ئەم سیفەتانەى تیاپە ؟

وتیان : خراپترین مەرقۇسە .

نیمام فەرمووی : بەلکو ئەمە بەکێکە لە ئەولیایکان !! چونکە بەتەمای خوای بەهەشتە نەک بەهەشت و لە خوای گەورە دەترسێ نەک لە دۆزەخ و لە خوای گەورە ناترسێ زۆلمی ئێ بکا و ماسی مردار دەخوا و نوێژی مردوو دەکات بێ سوجدە و روکوع و شاھیدی دەدا خوای گەورە شاھەنى پەرستە و حەزەرتی موحەممەد پیغمبەری خرایە و رقی لەحقە کە مردنە تا زیاتر خوای گەورە پەرستێ و حەزی لە فیتنەبە کە مان و منداڵە و خۆی لە رەحەت دوور دەخاتەوه کە بارانە و باوەڕ بەدیانەکان دەکا کە دەلتین جۆولەکە لەسەر هەق نین و باوەڕ بە جۆولەکەکان دەکا کە دەلتین دیانەکان لەسەر حق نین !!!

لەم کاتە پیاوێه که سەری لیمامی ماچ کرد و وتی : شاهیدی دەدەم تۆ لەسەر هەقی .

● جارێکیان گەنجیک هاتە خزمەت ئیمام و پتی وت : قوربان : من چووم بۆ خوازیستی کچیک بەلام کەس و کارەکی داوای پارەیکە زۆریان کردووە ، رات چیه ؟ بیهێتم یان نا ؟

ئیمام دواى نوێژی نەستەخارە پتی وت : بەلتی بیهێتە .

گەنجیکە دواى چەند روژێک هاتەوێه خزمەتی و پتی وت : من کچیکەم ماره کرد ن بەلام کەس و کاری رازی نابن بیگرازمەوێه تا مارهیکەکی بە تەواوی نەدەم ، چی بکەم نیستا ؟!!

ئیمام فەرمووی : من ئەم پارەیت پتی نەدەم بەقەرزی ، دواى گراستەوێه وەرەوێه لام .

گەنجیکە فەرمانەکی جی بەجی کرد ئینجا گەراوێه لای ئیمام و تى : قوربان : هەموو فەرمانەکانم جی بەجی کرد .

ئیمام فەرمووی : نیستا و نیشان بەدە که تۆ ژنەکەت لە گەڵ خۆت دەبەى بۆ دەرەوێه شار ، یا بزاین جی دەبی ؟

گەنجیکەمش وای کرد ، که کەس و کاری ژنەکە ئەمەیان زانی زۆریان پتی ناخۆش بوو چونکە کچیکەکی خۆیان زۆر خوشدەوێست ، بۆیە هاتە لای ئیمام و بەسەر هاتە کەیان بۆ گێراوێه و رتیان : قوربان نەهێلتی ئەم پیاوێه کچیکەمان لێ دوور بخاتەوێه .

ئیمام وتی : لەم پیاوێه دەتوانی ژنەکی بۆ هەموو شوێنێک لە گەڵ خۆی بیا و ناتوانم رتی لێ بگرم .

کەس و کارەکی و تیان : ئەى جی بکەین نیستا ؟!

نیمام لهرمووی : نه گهر مارویه که ی بده نه وه من همون ددهم لهرم برپاره ی
پاشگیزی بکمه وه .

وتیان : نیمه رازین !

که گمغه که نهمی زانی وتی : من رازی نام تا زیاترم پی نه به خشن !!
لهرم کاته نیمام تووره بوو و لهرمووی : نهم کاره نه که ی ، ده زانی نه گهر لهرم
نافرته وتی : من قهرزدارم ... تو ناتوانی له گمل خوئی بهی بز هیچ شویتک !!
گمغه که که نهمی بیست زوو په شیمان بزوه و وتی : توخوا نهم قسه یه مه که !
من رازیم به هموو قسه کانت !!

• پیاوړتک هاته خزمهت نیمام و پتی وت : برتک پاره لهر شویتک دانابوو ،

به لاهم له یادم چوره کامه شوینه !! چی بکهم تا بیتوه یادم !!!

لهرمووی : بگه پیره ماته وه و دوا ی عیسا تا به یانی نویژ بکه ، به ویستی خوا
دیتوه یادت .

پیاوه که پشنپاره که ی نیمامی جینه جی کرد ، دوا ی ماوه بکه ی کم لهر نویژ
کردن شوینه که ی هاته وه یاد و پاره که ی دوزیه وه ، دوا ی نهمه خهوت ! بز
به یانی چوره لای نیمام و به سره هاته که ی بز گپراوه .

نیمام لهرمووی : ده مزانی شهبان ناهیلنی زور نویژ بکه ی ، چیت لی ده هات
نه گهر لهرم شهوت ته و او بگردابه به شهونویژ و سوپاسی خوا ی گهوره ت
بگردابه !!!

• شهونکیان کژممله دزیک چرون بز مالتی به کتک و هرچی شتی به نرخ بوو

دزیان و وایان له خاوهن ماله که کرد بلتی : نه گهر به کسم وت نیزه دزیتان

لهرم کردوه له و اهرسی ته لاکم بکه وی !!!

بهیانی پیاوه که بینی دزه کان وا ماله که ی له بازار ده فرژشه وه و نمشیده توانی
قسه بکات له بهر ته لاق که وخته که ی ، زوو چوو له لای نیمام و مه سه له که ی بز
گیراوه .

نیمام لهرمووی : هه لسه هه موو پیاوانی گیره که کی خۆتم بز کۆبکه ره وه .
پیاوه که لهرمانه که ی نیمامی جی به جی کرد ، که هه موویان کۆبوونه وه نیمام
لهرمووی : یه که وهر نه پیش .

ئینجا به پیاوه که ی وت : هه ره که سی هاته پیش و دزه که نه بوو تو بلتی : نه مه
دزه که نه ، نه گهر دزه که ش بر تو بی جووله بوسته و وشه له ده م
ده رنه چی !!

پیاوه که وتی : به سه ره چاو .

ئینجا پیاوه کان یه که ده هاته پیش تا نۆزه ی دزه کان هات ، که گه یشته لای
نیمام پیاوه که بی جووله وه ستا ، خه لکه که زانیان نه مانه دزه کانن و زوو
ده ستگیریان کردن و کهل و پله که ی پیاوه که بز ی گیراوه و ته لاقه که ی
نه که وت !!!

• پیاویک هاته خزمه ت نیمام و وتی : نه شه و شتیکی زۆر به نه رخه لی دزراوه ،
چی به کم تا بیگیر پنه مه وه ؟

نیمام لهرمووی : جاری بی ده نگ به تا نوژی به یانیم له گهل ده که ی .
که نوژیان نه وار کرد ، نیمام روو کرده خه لکه که و لهرمووی : نه و که سه
شه رم ناکات به شه و شه له ماتی برای ده دزی و به یانی نوژی له گهل خه لکه
ده کات که چی هه شتان توژی شه دزراوه که له سه سه ری ماوه !!

له و کاته پیاویک ده ستی به سه سه ری خۆی دا هه تیا .

نیمام لهرمووی : ئیستا زانییم که تو شه که ت دزیه !!!

قوتاييه كانى ئىمام

ئىمامى ھەيتىمى دەفەرموۋى : ئىمام زۆر قوتايى لە ژۆر دەستى برون بە زاناي گەورە ، ژمارەيان نزيكەى ۸۰۰ كەس بوو ، ئەمانىش ناوى ھەندېك لەو قوتايانەپە :

- ۱- ئىمامى موھەممەدى كۆرى ھەسەنى شەيئانى .
- ۲- ئىمامى لەبو يوسف ^{۱۴} .
- ۳- ئىمامى ئىبنولموبارەك .
- ۴- ئىمامى ۋەككىي كۆرى جەپراح .
- ۵- ئىمامى ئەعمەش .
- ۶- ئىمامى فوزەيلى كۆرى عياز .
- ۷- پەحيلى كۆرى مەعنىي فەرموودەناس .
- ۸- ئىمام زوفەرى كۆرى ھوزەيلى عەنەبىرى .
- ۹- ئىمامى عىساي كۆرى پونسى كوفى .
- ۱۰- ئىمامى ئەبو مەسعودى ئەزدى موسلى .
- ۱۱- ئەبو عاصىمى نەبىلى فەرموودەناس : كە مامۇستاي ئىمامى بوخارىيە .
- ۱۲- عەبدولرەززاقي فەرموودەناس .
- ۱۳- فەزلى كۆرى دوکەين : كە مامۇستاي ئىمامى ئەھمەد و بوخارىيە .
- ۱۴- ئىمامى لەبو ئىسحاقى فەززارى .
- ۱۵- ئەبو خالىدى واسىتى فەرموودەناس : كە مامۇستاي ئىمامى بوخارىيە .
- ۱۶- ئىمامى ئەبو ھەمزەى سوگگەرى .

^{۱۴} ئەم دوو بەرپۇرە نزيكەين قوتايى برون لە ئىمام .

- ۱۷- نه‌بو عهدیللای نه‌نصاری : که مامۆستای لیمامی له‌جهد و بوخاریه .
- ۱۸- لیمامی همه‌زه‌ی کورپی چه‌بیی زه‌ییات : که خاوه‌نی خوێندنه‌وه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆی فۆرپانی پێرۆزه .
- ۱۹- لیمامی نه‌بو سوله‌یجانی تانی .
- ۲۰- نه‌بو یه‌حه‌یای حیممانی .
- ۲۱- هوشه‌یی کورپی به‌شیری فهرمووده‌ناس .
- ۲۲- عه‌بیادی کورپی عه‌ووام .
- ۲۳- یه‌حیای کورپی نه‌هر .
- ۲۴- عه‌مری کورپی موچه‌مه‌دی عه‌نقه‌زی .
- ۲۵- هه‌وزه‌ی کورپی خه‌لیفه .
- ۲۶- نه‌بو عهدیلپه‌جانی موقری .
- ۲۷- عه‌بدولپه‌رزقای فهرمووده‌ناس .
- ۲۸- نه‌سه‌دی کورپی عه‌مر .
- ۲۹- له‌خه‌سه‌نی کورپی زیاد .

نیش و کاری نیمام

نیمامی نه‌بو حنیفه دوکانیکی بچکزلاندهی هه‌بوو تیایدا کوتالی ده‌کپری و ده‌لرۆشت و له‌سه‌ر داهاتی نهم کارهی به‌ریۆه ده‌چوو .

نایا هیج فهرمووده ده‌رباره‌ی نیمامی نه‌بو حنیفه هاتوو ؟

نیمامی سیوتی ده‌له‌رموی : فهرمووده‌ی : (لَوْ كَانَ الْعِلْمُ عِنْدَ الْكُتُبِ لَتَنَاقَلَهُ رِجَالٌ مِنْ أَتْنَاءِ فَارِسِ)^{۱۵} به‌لگه‌یه‌کی سه‌حیحه ده‌توانین پشتی پی به‌ستین و بیکه‌ین به ناماژه‌یه‌ک بۆ عیلم و زانستی نیمام .

شیۆه‌ی نیمام

نیمام پیاویکی نه‌کورت و نه‌دریژ بوو ، ره‌نگی پێستیشی که‌مێک نه‌سه‌ر بوو ، له‌مه‌موو که‌مێک قسه‌ی پاراوتر و ده‌م و چاو جوانتر بوو ، به‌رده‌وام جل و به‌رگی خاوێن و پوختی له‌به‌ر ده‌کرد و بۆنی خوشی له‌خۆی ده‌دا و له‌گه‌ڵ براده‌رانی باشترین کس بووه ، ئێین خه‌للیکان فهرموویه‌تی : نه‌بو حنیفه پیاویکی ده‌م و چاو جوان و مه‌جلس خوش بوو ، براه‌تی زۆر که‌سی ده‌کرد زۆر به‌ چاکای ،

¹⁵ أخرجه البخاري و مسلم و أبو نعيم و الشيرازي و الطبراني و أبو يعلى و الزوار .

مانای فهرمووده‌که‌ش ئهمه‌یه : له‌گه‌ر زانست له‌ له‌ستێره‌ به‌نده‌کانی لاسمان بڕویه ، به‌وی وا له‌ فارسه‌کان به‌مه‌دا ده‌بن ده‌توانن به‌گه‌مه‌ لهم زانسه .

مرزفینکی نه کورت و ندریژ و رهنگی که میتک نه سمیر هوو ، لهه موو که سینک
 قسمی خوشل هوو ، زانایک هوو کاری به زانسته کی خزی ده کرد له گمل
 دویانه ویستی ، زور ملکه چی فرمانه کانی خوای گموره هوو و بهرده وام له
 درعا و پارانده هوو .

نہ حوال و کہراماتی نیمام

- کاتیک خلیفه نهبو جه عفری مه نسور لهرمانی دا نیمام هیجی تر له تواتر نه دات ، شهوکیان کچه که ی نیمام پرسیری لی کرد وئی : باوکه گیان : نهورونه ی له نیوان ددانه کانی مرؤ دپته خواره وه دهست نویژ دهشکینی یان نا ؟
- نیمام لهرمووی : کچی خوم : برؤ بؤ لای حماد و نهم پرسیاره ی لی بکه ، چونکه خلیفه منی قه دهغه کردوه له فتواتر دان ، میش لهر کسه نیم که به نهینی لهرمانه کانی خلیفه ی موسلمانان بشکیم !!
- نیمام له زیر سیهری داری لهر کسه دانه دهنشت که خواره نه که ی قهرزداری بووایه و دهیفرموو : ههر لهرزنگ سوودیکی له گلن خوی هینا بؤ لهرزدهره که ده پته ریا !!!
- نیمام حموت ههزار جار قورپانی ختم کردوه تعنیات لهر شوینه ی که تیایدا وه لاتی کردوه !!
- کاتیک قازی شوره یح وه لاتی کرد ره حهتی خوی لی بی چوار که سیان داوا کرد بؤ لهوی بن به قازی : نیمامی نهبو حنیفه و سولایانی سهوری و صیله

و شريك ، نيمام فەرمووی : لەسەر ئەم مەسەلەیه من بەند دەكړم و سوفيان هەڵدئ و صيله خۆی ئی رزگار دهكات بهلام شريك پتوه دهبی !
 ئەم قەسەیدى نيمام به تەواوى هاته جئ : بهخۆى بەندكرا و سوفيانى سهوړيش هەلات و صيلهش خۆى ئی دهرياز كرد بهلام شريك بهناچارى كرا به قازى !
 • نيمام له سەرەتاكانى ژباني خەونى بينى كه قەبرى پيروزي پتەمبەر ﷺ هەڵسەداتوه ، ئەم خەونەى بۆ نيمامى نين سىرين گيژاوه .

نيمامى نين سىرين فەرمووی : خاوەنى ئەم خەونه زانستىكى وا پەيدا دهكات كه كەس لەوهو پيش پەيداي نهكردوه .

• نيمام ناوى ليترابوو كۆلەگه ، نهوهندهى بوهستى لهشهونويز و ، هەندئ زانا دلفەرموون : نيمام ٤٥ سالن هەر پينج نويزى بهيك دهست نويز دهكرد .

• ساليكيان مەري خەلكى كروغه و مەري رهوهندهكان تىكهلاو بوو ، نيمام له هەندىكيانى پرسى : مەري چەند سالن دهزى ؟

وتيان : هەوت سال .

لەبەر ئەوه نيمام هەوت سالن گزشتى مەري نهخوارد نهوهك حەرام بوو بئ !!

• ئەبولهەبباسى تووسى زۆر رقى له نيمام بوو ، جاريكيان له لای خەليفه نهبو جەعفەرى مەنسور دانىشتبوو ، لەم كاته نيمام هاته ژوورهوه ، ئەبولهەبباس

به نزىكهكانى وئى : ئەمڕۆ ئەبو حەنيفة بهكوشن دهدهم !!

رووى كرده نيمام و لئى پرسى : ئەبو حەنيفة : ئەمەرى ئەمانداران هەندئ جار

له ملئى هەندئ كەس دەدا بهبئ ئەوهى بزائى چئ كړدوه ؟ ئەمە هەقه يان نا ؟

نيمام وئى : ئەبولهەبباس : باوهړت چۆنه ؟ ئەمەرى ئەمانداران بههەق يان به ناهەق خەلك دهكړئ ؟

وئى : بههەق .

نيمام وئى : كهواته هەق بيهه و لئى مەپرسه !!

نەبۆلەهەباس کە گۆینی لەمە بوو بێ دەنگ بوو و هیچ قسەی نەکرد !!

نیمام بە نزیکەکانی خۆی فەرموو : پێش ئەوەی جەستەتووە پەلبەستم کرد .

• یەزیدی کۆری کۆمەیت فەرموویەتی : نیمام مرۆڤێکی لەخواترس بوو ، جاریکیان نوێژی عیشای کرد لەدوای عەلی کۆری حوسەینی مۆنەزەین ، نەم پێشنوێژە سورەتی ﴿ إِذَا زُلْزَلَتْ ﴾ خوێندەو ، کاتێک نوێژ تەواو بوو هەموو خەڵک چوونە دەرەو ، سەیرم کرد نیمام دانیشتووە و بێر دەکاتەو ، لەدەلی خۆم و تەم : با هەتەم نەوێک دەلی نیمام بە من خەریک بێ ، هەتەم و چرایەکم نەکوژاندەو هەرچەند زەیتی کەم تیا ماو بو ، بەیانی بۆ نوێژ هاتەووە بینیم نیمام وا وەستاو و ردینی خۆی گرتووە و دەستی : ئەی ئەو پەرورەدگاری پاداشت و سزای کەمترین شت نەدەیتەو ، نوعمانی بەندەت رزگار بکە لە ناگری دۆزەخ و لەرەجەتی خۆتی بێ بەش مەکە !

مینیش تەماشای چرایەکم کرد بینیم زۆر بەچاکی دادەگیرسی ، دواي ئەمە نیمام رووی کردە من و فەرمووی : ئەو شتە بشارەووە و بەکەس مەستی ، ئینجا دوو رەکەت سونەتی کرد و لەدوای ئەمە نوێژی بەیانی بە دەست نوێژی عیشای لەگەڵمان بە جەماعەت کرد !!

• عەبدوللای کۆری رەجا فەرموویەتی : نیمام دراوسێیەکی هەبوو ، بەروژ نیشی دەکرد و بە شەوان مەي دەخواردەو تا مەست دەبوو ، ئینجا بەدەنگێکی بەرز هاواری دەکرد و دەپووت :

اضَاعُونِي وَاَيْ قَتَىٰ اَضَاعُوا

لَيْدِم كَرِيهَةً و سَدَادٍ لَعَلَّ

¹⁶ واتە : قەومەکی من وایان لێ هێنام و لە من بەری بوون ، کەچی من لە شەرو کاتی ناخۆشی باشترین

هەر نیکلواردهوه و بهردهوام نهم دێره شیعره‌ی دووباره ده‌کردهوه تا ده‌خه‌وت ،
نیمامیش گرتی لعمه ده‌بوو له شه‌ونوێژه‌که‌ی ، تا شه‌ونیکیان نیمام ده‌نگی
دراوسیه‌که‌ی نه‌یست وه‌کو جاران هاوار بکات ، بۆ به‌یانی له ه‌زی یی ده‌نگ
بوونی پرسی ؟

به نیمامیان وت : پاسه‌وانه‌کانی شه‌و ده‌ستگیران کردوه و نیتاش به‌ند
کراوه .

نیمام چوو بۆ لای گه‌وره‌ی شاره‌که و نێزی چوونه ژووره‌وه‌ی وه‌رگرت ،
نهمیری شار که ناوی نیمامی بیست لهرمانی دا وتی : با یته ژووره‌وه به سواری
و مه‌هێلن له ولاغه‌که‌ی یته خواره‌وه تاوه‌کو به‌سەر لهرشان ده‌که‌وی !!
که نیمام هاوه ژووره‌وه نهمیره‌که به‌خێرهاتنی کرد وتی : چ خزمه‌تیک هه‌یه بۆ
نیمام جی‌به‌جی بکه‌ین ؟

نیمام لهرمووی : دراوسیه‌کم هه‌یه گیراوه ، حمز ده‌کم لهرمان بده‌ن له
به‌ندیکانه نازاد بکری .

نهمیره‌که وتی : به‌سەرچاو قوربان ! له‌به‌ر خاتری جه‌ناپه‌ت نه‌وه‌ی له‌و شه‌وه تا
نیتا گیراوه نازای ده‌که‌ین .

کاتیک نیمام چووه ده‌ره‌وه له‌گه‌ڵ دراوسیه‌که‌ی ، پیتی وت : نایا وازمان لی
هێناوی و لیت به‌رین نیتا !!

پیاره‌که وتی : نه‌خێر نه‌ی چاکه‌رین دراوسی وازتان لهن نه‌هێناوه و لیم به‌ری
نین !!

ئینجا پیاره‌که تێبه‌ی کرد و وازی له‌ کرده‌وه خراپه‌کانی هێنا .

• نیمامی نه‌بو یوسف لهرموویه‌تی : جاریکیان له‌گه‌ڵ نیمام به‌ رینگه‌یه‌که‌دا
ده‌ڕۆشتین ، له‌ناکا واپۆک وتی : لعمه نیمامی نه‌بو حه‌نیله‌یه‌که هه‌موو
شه‌وان تا به‌یانی شه‌ونوێژ له‌کا و ناخه‌وی !

که نیمام گونی لعمه بوو لهرمووی : نابیی خملک مدهحی من بکهن به شتیک که
تیام نهیی .

لهو کاتمهو تا وهلاتی کرد همموو شموئک لسمو خوی واجب کرد تا بهیانی
شمونیز بکا و نهخهوی !!!

• وه کیعی کوری جهرآخ لهرموویتهی : نیمام لسمو خوی واجب کرد بیوو
نه گمر سوئند بخوات درهمینک بکاته خیر ، همرکاتی سوئندی بخواردایه
درهمینکی ده کرده خیر ، دوی ماوهیهک لسمو خوی واجب کرد همر
کاتی سوئند بخوات دینارینک بکاته خیر ، دوی نهمه همر سوئندیکی
بخواردایه دینارینکی ده کرده خیر ، همروه ها چهند پاره ی بۆ مال و منالی
سرف بگردایه نهوندهشی بۆ هژار و کم دهرامه تان سرف ده کهرت ،
نه گمر جل و بهرگینگی نوتی له بهر بگردایه ، ههمان جلیشی به زانابهک
ده به خشی ، نه گمر خواردنیکي له پیش دانرا بووایه ، یسوی بۆ هژاران
ده نارد .

• موحه مدهی کوری شوجاع لهرموویتهی : گویم له حمیان بوو ده بهرموو :
جارنکیان نالره تیک هاته لای نیمام و پنی وت : نهم کراسم لی ده کری ؟

نیمام لهرمووی : به چهند نه یفرۆشی ؟

نالره ته که وتی : ۱۰۰ درهم .

نیمام لهرمووی : نهم کراسه نرخه که ی زیاتره .

نالره ته که وتی : به ۲۰۰ درهم .

نیمام لهرمووی : نهم کراسه نرخه که ی زیاتره .

نالره ته که وتی : به ۳۰۰ درهم .

نیمام لهرمووی : نهم کراسه نرخه که ی زیاتره .

نالره ته که وتی : به ۴۰۰ درهم .

نیمام فرمووی : نهم کراسه نرخه‌کی زیاتره ، به‌لام من به ۴۰۰ دره‌همم ده‌وی .

● خالیدی بده‌وی فرموویتهی : جاریکیان کابرایه‌ک هاته لای نیمام و وتی : من دوو کراسم ده‌ویت بۆ دایک و هاوسه‌رم ، بۆم په‌یدا بکه و کرین و فرۆشتیکی جوانم له‌گه‌ل بکه .

نیمام فرمووی : چۆن بۆ و چ ره‌نگیک بۆ ؟
پیاوه‌که‌ش کراسه‌کانی بۆ وه‌سف کرد .

نیمام فرمووی : دوو هه‌فته‌ی تر وه‌روه‌وه لام بۆت په‌یدا ده‌که‌م .
پیاوه‌که‌ وتی : زۆر چاکه .

له‌ دوا‌ی تێپه‌ر بوونی دوو هه‌فته ، پیاوه‌که‌ هاته لای نیمام ، نیمامیش دوو کراسه‌کی بۆ دا له‌گه‌ل دیناریک و بۆی وت : دلتیا به‌ من زه‌ره‌رم نه‌کردوه ، من نه‌و دوو کراسم بۆ هه‌لتگرته‌ی و خوا‌ی گه‌وره‌ قازانجی پی ته‌خشیم ، جا سوپاسی خوا‌ی گه‌وره‌ بکه .

منیش پێم وت : نیمام : نهم پیاوه‌ت ده‌ناسی ؟

فرمووی : نه‌خێر ، به‌لام گویت ئێ نه‌بوو پی و تم : به‌ جوانی کرین و فرۆشتم له‌گه‌ل بکه ، له‌به‌ر نه‌وه‌ ناوام له‌گه‌ل کرد !!!

● عه‌لی کوره‌ حه‌فصی به‌ززار فرموویته‌ی : حه‌فصی کورپی عه‌بدوله‌هه‌مان شه‌ریکی نیمام بوو ، جاریکیان هه‌ندی کراسی کرپی ، به‌ حه‌فصی وت : به‌کیک لهم کراسانه‌ عه‌یبداره ، جا مه‌یفرۆشه‌ تا عه‌یه‌که‌ بۆ کرپاره‌که‌ دیار ده‌که‌ی .

دوا‌ی ماوه‌یه‌ک پیاویک هات و کراسه‌کانی به‌یه‌که‌وه‌ کرپی به‌لام حه‌فص له‌بیری چوو عه‌یه‌که‌ بۆ کرپاره‌که‌ دیاری به‌کات ! که نیمام نه‌مه‌ی زانی هه‌موو پاره‌که‌ی کرده‌ خێر !!!

• جاريكيان پايونك هاته لاي نيمام و پني وت : من پيويستيم به كراسنيك هديه .

نيمام وتي : رهنگي چون بي ؟

پياوه كمش بزي روون كرده وه .

نيمام فدرمووي : ماوهيك سهر بگره تا ده كه وينه لام و بوت هه ليده گرم !

دواي هه ليدهيك پياوه كه گهراوه لاي نيمام ، نيمام پني فدرموو : فدرموو نه وه نمو كراسيه كه داوات كرد بوو .

پياوه كه سيري كراسيه كي كرد و زور پني چاك بوو ، وتي : نرخه كي چهنده ؟

نيمام فدرمووي : يهك درهم !

پياوه كه وتي : چيه ؟! گالتم پني ده كي ؟!!

نيمام فدرمووي : نه خير ! به لام مهسه كه نه وه به كه پايونك هاته لام و دوو كراسي پني فروشتم به بيست دينار و درهميك ، كراسيكم به بيست دينار فروشت و نمو كراسمش به درهميك ده فروشتم چونكه تو هاوريمي و من قازانچ له براده رم وهرنا گرم !!

• نيمامي نه بو يوسف فدرموويه تي : نيمامي نه بو حنيفه پني وتم : له ناييني خوا

پرسارم لي مه كه لهو كاته لي روشتنام و لهو كاته ي به پيوه وه ستاوم و

لهو كاته ي پالم داوه ته وه ، چونكه پياو به تهواوي نه قلتي لاي خوي نيه لهو

كاتانه !!

• نيمام كاتيك پني گه يشتا يه كيك غه بيه تي كردوه ، كه سيكي بو ده نارد پني

بلتي : خوا ليت خوش بي برام ، تو م دا ده ست خوايه كي وا كه نه زاني نه م

شته ي تو باست كردوه له من دا نيه !!

• يوسف سمعي فدرموويه تي : خليفه نه بو جعفره ي مهصور سهد هه زار

درهمي به نيمام به خوشي كاتيك هاته شاري به غدا ، نيمام فدرمووي : نه ي

گهروهی نیمانداران من تازه هاتوومه شاری بهغدا ، نهم سهد هزارهم بز
هملگره له بهیتولمال تا نهو کاتی ده گهریمهوه .
خهلیفه وتی : زۆر چاکه .

بهلام که نیمام وهفاتی چهندین پاره و نهمانهتی له مالتی چووه دهرهوه و گهراوه
لای خاوهنهکانیان ، که خهلیفهی نهسهی زانی وتی : نهبو خهلیفه لیتلی لی
کردین، بهمنی وت : با نهم سی هزار دیناره له بهیتولمال بی تا دهرده چم ،
کهچی وا دبینم نهم ههموو مان و سامانه له مالتی به نهمانهت دانراوه !!

• نهحهدهی کورپی موحههمده فهرموویهتی : گویم له باوکم بوو دهفهرموو : له
خهوندا موحههمدهی کورپی حهسهنم بینی ، لیم پرسی : چیت بهسهرهات ؟
فهرمووی : خوای گهروه لیم خۆش بوو .

وتم : به هۆی چی ؟

فهرمووی : به منی فهرموو : نهم زانستهمان پتهبهخشی مهگهر لیت خوش
نهبوواین .

وتم : نهی نهبو یوسف ؟

فهرمووی : به پلههیک له من بهرزتره .

وتم : نهی نیمامی نهبو خهلیفه ؟

فهرمووی : له پله بهرزهکانی بهمهشته !

• نیمامی نینولوبارهک فهرموویهتی : جارێکیان له مزگهوت دانیشتیروین :

لهناکاوتک ماریک کهوته خوارهوه ، له ترسان ههموومان دهرچووین له

مزگهوت تهنا نیمامی نهبو خهلیفه نهبی ، چی نهکرد تهنا نهونده نهبی

مارهکهی لادا و گهراوه شوینی خزی ودانیهت !!

• پیاوتک به جیگایهک تیهپی که لافرهتکی شینی لی بوو ، لافرهکه ههر که

پیاوهکهی بینی پنی وت : نهی کورپی دایک و باوکه زیناکهره که !!!

لهممان کات نیمامی نین نهی لهیلا ناماده بو ، به پیاوه کهی فرمور : پرز لم
نارته بینه ناو مزگوت تا هددی بوختانی ئی دهرکهین !

که نارته کهی هتا ، نیمامی نین نهی لهیلا دوو هددی ئی ده کرد ، په کتیکان
هی باوکی و نهوی تر هی دایکی !

که نم ههواله گمیشته نیمامی نهو حنیفه فرموروی : نین نهی لهیلا له شمش
لایه ههلهی کرد : په کهمیان : له مزگوت هددی ئی ده کرد ، که چی
مزگوت شوئی نهمه نه .

دروهمیان : نارته که به پیره بوو کاتیک ههده کهی ئی دهرکرا ، که چی ده بی
نارته به دانیشوویی هددی ئی دهرکری .

سیهمیان : دوو هددی ئی ده کرد ، که چی نه گهر په کتیک بوختانی به کز مهلتیک
کرد ته نیا پهک هددی ئی دهرده کری .

چوارهمیان : دوو هددی به په کهوه کز کرده وه ، نهمش نایی .

پنجهمیان : نارته که شیت بوو ، شیتش هددی له سهر نه .

شمهمیان : ههده که مافی پیاوه که نه بوو به لکو هی دایک و باوکی بوو ،
نه گهر نهوان داوایان بکر دایه ، نهو کات ههده که دهرده کرا .

● مسهری کوری کیدام فرموویتهی : چووم بۆ لای نیمامی نهو حنیفه تا کر
بزاتم چۆن خواهرستی نهکا .

بینیم له دواى نوێزى بهمانى دهستى به دهرس وتنهوه کرد تا نوێزى نیهوېز ،
دواى نهجام دانى نوێزى جارێكى تر دانستهوه بۆ دهرس وتنهوه تا نوێزى عهسر ،
دواى نهجامدانى نوێزه که دانشت بۆ دهرسه کهى تا نوێزى مهغریب ، دواى
نهجام دانى نوێزه که دانشت بۆ لێرکردنى زانست تا نوێزى عیشا .

له دلى خۆم وتم : لهم پیاوه چۆن خواهرستی پى ده کړی ! با لهم شهوه
چاره دیری بکهم تا بزاتم چی نهکا ؟

که نویژی عیشای کرد و خه لکه که چروونه دهره وه ، ههلسا ودهستی کرد
بهشمو نویر ، تا نویژی بهیانی !!!

بہو سی روز چاودیریم کرد ، له دلی خۆم وتم : شەرت بێ له خزمەتێم تا
دەم !

نئين ندي موعاز فرموي : تا مردن له گمل نيمام ماوه و لسي جيا نه بڼه !!!

- یه حیای کورپی نه صر فەرموو یەتی : هەندێ جار نیمامی ئەبو حەنیفە ٦٠ جار قورئانی ختم دەکرد تەنیا لە مانگی رەمەزان !
- ئەلقاسمی کورپی مەعین فەرموو یەتی : جارێکیان نیمام هەلسا بۆ شەو نوێژ ، گوێم ئی بوو چەندین جار ئەم نایەتە ی دووبارە دەکردهوه : ﴿ فَمَنْ أَلَّهِ عَلَيْهِ وَاَفَانَا عَذَابَ السُّمُومِ ﴾ ، هەرچەند جار ئەم نایەتە ی دووبارە دەکردهوه دەگریا و فریاسی لە چاوە نههاتە خوارەوه .
- نیمامی شافعی فەرموو یەتی : ئەگەر نیش و کاریکم هەبوایە و بۆم نەکرابوایە ، ئەچومە لای قەبری نیمامی ئەبو حەنیفە و لەوێ دووعام دەکرد ، زۆری پێ نەدەچوو کارەکم جێبەجێ دەکرا .
- نیمام ٥٥ جار حەجی کردووه و نزیکەی ١٠٠ جار خوای گەورە ی پێشوا لە خەوندان^{١٧} .
- جارێکیان نیمام پێی لەسەر پێی منالیک نا ، که منالە که نازاری پێگەشت بە نیمامی وت : دياره تۆ له تۆڵەسەندنهوه ی رۆژی قیامت ناترسی ؟

● نملقاسمی کوہی مدعین فرمویہ تی : جاریکیان نیمام ہلتسا بز شمو نوئز ، گویم لی بوو چہ ندین جار نم نایہ تی دووبارہ دہ کردوہ : ﴿ فَمَنْ أَلَّهِ عَلَيْهِ ﴾ و وَأَنَّا عَذَابَ السَّوْمِ ﴿ ۝ ۱۸ ﴾ ، ہرچہ ند جار نم نایہ تی دووبارہ دہ کردوہ دہ گریا و فرمیکی لہ چاو نماتہ خواوہ .

- نیمای شافعی فرموده‌تی : نه‌گهر نیش و کاریکم هه‌بوایه و بۆم نه‌کرا بوایه ، نه‌چومه لای قه‌بری نیمای نه‌بو حه‌نیفه و له‌وێ دوو عام ده‌کرد ، زۆری یێ نه‌ده‌چوو کاره‌که‌م جی‌به‌جی ده‌کرا .

- نیمام ۵۵ جار حجی کردوه و نزیکه ی ۱۰۰ جار خوای گه‌وره‌ی بینیره له خه‌وندان^{۱۷}.

● جارنيڪيان نيمام پتي لهر پتي مالڪ نا ، که مالہ که نازاري پنگهشت به
نيمامي وت : دياره قوله توله سندنهوي روزي قيامت نالسي ؟

¹⁷ همدلی برای خوشبوست و به خندان لبم لبخند همبرو، پنهان و تم: چون دهنی مرز و خوی گموره له غمون

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منشی دولتیم : نیامی نوووی له (شرح صحیح مسلم ۲۵/۱۵) لومووهستی : زاناكان به كدهنگن لاسر نوووی دهشی : مرؤا غوای گهواره له خهون بیهیت .

كه نيمام گونى لىم قسه به بو رهنگى زهره هلىگهراو دهستى به لهرزين كرد و
كهوته خواره وه و له هوش خوى چوو !!

• عهبدولپرزه زاقى فرموده ناس فرموويه تى : من شوينه وارى گريانى نيامى
نهبو حهنيهم بينره لهسهر رومه تى دهركهوتبوو !!

• جاريكيان نيمام له گهله شىقى به ريگادا دهريشتن ، بينيان پياويك دهيهوى
خوى لىيان بشارته وه ، نيمام بانگى كرد و پتى فرموو : بوجى خوت
لىمان دهشاريه وه ؟

پياوه كه وتى : من ده هزار درهم قهرزدارى تۆمه و ماوهيكى زۆره نه متوانيه
بيدهمه وه ، هه جاريك تۆ ده بينم شهرم ده كمم وخزم دهشارمه وه !
نيمام فرمووى : سبحان الله ! له بهر نهم قهرزه تۆ وات بهسهر هات ، گهردهنت
نازا بى له دانهوى ، گهردهنشم نازا بكه له بهر نهو نازارهى پت گهيشروه به
هوى نهم قهرزهم !!!

• كاتيك ئين هه بیره نيمامى خسته بهنديخانه و به قامجى لىيدا ، پتقمبهر ﷺ
هاته خهونى و پتى فرموو : له خواى گهوره ناترستى پياويكى نومه تى من
نازار دهدهى بهى نهوى هيچ تاوانىكى كردى !

له بهر نهوه ئين هه بیره نيمامى له بهنديخانه دهريتا و داواى لىبوردنى لى كرد !!
• نهزهري كورپى كهيسان فرموويه تى : پتقمبهرم بينى ﷺ له خهوندا له گهله
نيمامى نهبو بهكر و عومر خوا لىيان رازى بى ، له ههردوو كيانم پرسى :
دهتاوم پرسيار له پتقمبهر ﷺ بكم ؟

فرموويان : بهلى ، بهلام به دهنگىكى نزم .
منيش چومه پش و له پتقمبهرم پرسى ﷺ : زانستى نيمامى نهبو حهنيفه چۆنه
لهى پتقمبهرى خوا ؟

فرمووى : وه كر زانستى حهزهره تى (اخضر) ه .

• که نیمامی شافعی هاته شاری به‌غدا و سردانی قه‌بری نیمامی له‌بو حنیفه‌ی کرد ، نوژی به‌یانی له مزگوت‌ه‌که‌ی نه‌لجام دا به‌لام ده‌سته‌کانی له ته‌کیر کردن به‌رز نه‌کرده‌وه و دوعای قنوتی نه‌خویند .

لێیان پرسی : نه‌ی نیمام : بۆچی ده‌ستی خۆت به‌رز نه‌کرده‌وه له ته‌کیر کردن و قنوت نه‌خویند ؟ نه‌ی له‌مه‌لای تۆ سوننه‌ت نه‌ ؟

فرمووی : بعتی له‌لای من سوننه‌ت ، به‌لام له‌به‌ر ریز و حورمه‌تی نهم به‌ریزه من له خزمه‌تی نهم سوننه‌ت نه‌لجام ناده‌م چونکه لای نه‌بو حنیفه سوننه‌ت نه‌ !

• جارێکیان نیمام خه‌ونی به پیغمبه‌ر ﷺ بینی وا له مه‌حشر وه‌ستاه له سه‌ر هه‌وزی خزی و له‌لای راستی هه‌زه‌تی نبی‌راهم علیه السلام روومه‌تی پیرۆزی له‌سه‌ر سینگێ پیرۆزی پیغمبه‌ر ﷺ داناه ، خوشی بینی وا له‌پیش هه‌وزه‌که‌یه و هه‌ندی له دراوسێانی له نزیکێ وه‌ستاون و داوای ئی ده‌که‌ن ناویان پێی به‌خشی به‌ په‌رداغێک که له‌پیش نیمام دانرا‌بو ، نیمام فرمووی : تا پیغمبه‌ر ﷺ ریم پێ نه‌دا پێتان نابه‌خشم .

پیغمبه‌ریش ﷺ رتی پێدا ناویان پێی به‌خشی ، نه‌ویش ناوی که‌وسه‌ری پێی به‌خشین تا تیراو بوون ، نه‌نجا قوتابه‌کانی نیمامیش تیراو بوون ، ناوه‌که‌ش له شیر سپێر و له‌به‌ر ساردتر و له هه‌نگوین شیرینتر بوو .

• جارێکیان پیاوێک هه‌تساه له نه‌لقه‌ی نیمامی موقاتل و لێی پرسی : نه‌مشه‌و له خه‌و‌غدا به‌نیم مرۆفیکسی جل و به‌رگ سه‌ی له ئاسمان هاته خواوه‌هه خواوه‌وه و له‌سه‌ر درێژترین مناره‌ی شاری به‌غدا وه‌ستاو وتی : ئایا خه‌لک چی ون کردوه ؟

مانای له‌و خه‌ونه چه ؟

نیمامی موقاتل فرمووی : نه‌گه‌ر نهم خه‌ونه‌ت راست پێی له‌وا زانترین که‌س له‌سه‌ر رووی زه‌وی وه‌لات ده‌کات !

زوری بی نه چو همدالی وهلات کردنی نیمامی نهو حنیفه گهشته نیمامی
موقائل !!

● نلفمزلتی کوری خالد لهرموویهتی : پیغمبهرم ﷺ بینی لهخونددا ، لیم
پرسی : زانستی نیمامی نهو حنیفه چونه نهی پیغمبهری خوا ؟
لهرمووی : زانستیکه ههمو خلتک پتویستی پتیهتی .

● مسمودی کوری عبدالرهمانی بهصری لهرموویهتی : له پیش نوئیزی
بهیانی له مهککهی پیروز و لهبردهم کهعبی موشهرپف خهوتم و پیغمبهرم
ﷺ بینی لهخونددا ، لیم پرسى : نهی پیغمبهری خوا : رات چیه بهرامبر
نیمامی نهو حنیفه ؟

لهرمووی : زانستهکى وهرگره و کاری بی بکه ، بهراستی پیاویکی چاکه .
● جارنکیان پیاویک هاته لای نیمام و زور قسهی رهق و ناشیرینی پیوت ،
نیمام دهستی به گریان کرد و لهرمووی : خوای گهوره دهزانی من به
پنجهواندی قسهکانی تۆمه !!

پیاوه که دهمیك وهستا و هاتموه سهر خزی و دلی نهرم بو ، نینجا به نیمامی
وت داوات لی دهکم به خاتری خوای گهوره ، من ههلهم کرد ، گهردهم نازا
بکه !

نیمام زیاتر گریا و لهرمووی : گهردهنت نازا بی !!

نمونه‌یک له شیخری نیمام

نیمام لهر مرویمنی :

إِنْ يَخْسُدُونِي فَلَاي غَيْرُ لَأَلْمِمَهُمْ

قَلْبِي مِنَ النَّاسِ أَهْلَ الْفَضْلِ قَدْ حَسَدُوا

فَدَامَ لِي وَلَهُمْ مَا بِي وَ مَا بِهِمْ

و مَاتَ أَكْثَرُنَا غَيْضًا بِمَا يَحْدُ

واته : نه گهر نعمانه نيرهيم پي بدن من لومهيان ناکه م ، چونکه پيش من خه لک
نيرهيان به پياوی گموره بردووه ، نه م شتهش نهوا بمردهوام بوو و ژوبهيان بهم
نيرهیی ورق و کینه به مردن .

زنجیره‌ی زانستی نیمامی نه‌بو حه‌نیفه

نیمامی نه‌بو حه‌نیفه له لای نیمامی عیکرمه و عه‌تالی کورې نه‌بی ره‌باحی
خویندووه ، نه‌وانیش له‌لای حه‌زرتی نین عمباسیان خویندووه ، نه‌ویش
زانستی له پیغمبر ﷺ وهرگرتووه .

ه‌دروها نیمام له‌لای نالعی خویندووه ، نه‌ویش له‌لای حه‌زرتی نین عومهری
خویندووه خوا لپی رازی بی ، نه‌ویش زانستی له پیغمبر ﷺ وهرگرتووه
ه‌دروها له‌لای نیمامی به‌حیای کورې سه‌عیدی نه‌نصاری خویندووه نه‌ویش
له‌لای حه‌زرتی نه‌نسی کورې مالکی خویندووه خوا لپی رازی بی ، نه‌ویش
زانستی له پیغمبر ﷺ وهرگرتووه .

ههروه ها ئیجام له لای سهلامهی کۆری کهوهیلی حمزه می خوتندوو ههیش له
له لای حمزه تهی نه بو جوحه یه دی خوتندوو خوا ئی رازی بی ، نهویش زانستی له
پهغه بهر ﷺ وهر گرتوه .

چەند جەديستىك كە ئىمامى ئەبو جەنىفە لە
موسنەدە كەي خۆي رىوايەتى كىردۈۋە

۱- نیمای ندر حدیفه ده گزینده له یه حیا ندریش له موحه مده دی کوری ئیبراهیمی له یسی ندریش ده گزینده له علقه مده کوری وه ققاصی له یسی ندریش ده گزینده له نیمای عومری کوری خهتاب لمرمویه تی: یتغمبر ﷺ لمرمویه تی: (اِنَّمَا الْاَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ ، وَاِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى ، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ فَبِهِجْرَتِهِ اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ اِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا اَوْ اِمْرَاةٍ يَنْكَحُهَا ، فَبِهِجْرَتِهِ اِلَى مَا هَاجَرَ اِلَيْهِ)^{۱۸}.

18 حدیث صحیح

أخرجه أحمد / رقم : ١٦٨ و البخاري / رقم : ٥٤ و مسلم / رقم : ١٩٠٧ و أبو داود / رقم : ٢٢٠١ و
 اللومدي / رقم : ١٦٨٧ و النسائي في السنن الكبرى / رقم : ٧٨ و في الميجي / رقم : ٧٥ و ابن ماجه / رقم :
 ٤٢٢٧ و ابن خزيمة / رقم : ١٤٢ و ابن حبان في صحيحه / رقم : ٣٨٩ و في الثقات / رقم : ٧٨٠٤ و
 البيهقي في السنن الصغرى / رقم : ١ و في السنن الكبرى / رقم : ١٨١ و في شعب الإيمان / رقم : ٦٨٣٧ و في
 الزهد الكبير ١٣٢/٢ و الدارقطني / رقم : ١ و الحميدي / رقم : ٢٨ و أبو عوانة / رقم : ٧٤٣٨ و ابن
 الجارود في المقتضى / رقم : ٦٤ أبو داود الطيالسي / رقم : ٣٧ و ابن المبارك في الزهد ١/٦٢ و الطحاوي في شرح
 معاني الآثار ٩٦/٣ و الطبراني في المعجم الأوسط / رقم : ٤٠ و البزار / رقم : ٢٥٧ و القضاعي في مسند
 الشهاب / رقم : ١ و ابن منده في الإيمان / رقم : ١٧ و أبو أحمد الحاكم في شوار أصحاب الحديث / رقم : ٢٠
 و هناد بن السري في الزهد / رقم : ٨٧١ و الدلمي في مسند الفردوس / رقم : ٤٠١ و الخطيب البغدادي في
 تاريخ بغداد / رقم : ١٩٧٠ و البخوي في شرح السنة / رقم : ١ و ابن خاذان في منتهى الصغرى / رقم : ٧ و
 اللجسي في العذكرة ٢/٧٧٤ .

واته : بئ گومان کرده‌وی مرؤد به‌نیت و نیازی ناو دل نه‌بی دانامه‌زری و ، هر کسی به‌گرتیه نیته‌که‌ی پاداشتی نهدرتیه و مامله‌ی له‌گن ده‌کری ، جا هر کسی کۆچ کردنه‌کسی بز ره‌زامه‌ندی خوا و پتەمبه‌ره‌کسی بئ ﷺ نه‌وا پاداشته‌کسی لای خوا و پتەمبه‌ره‌کسیه‌تی و ، هر کسی کۆچ بکات بز وه‌ده‌ست هیتانی دنیا یان بز ماره کردنی نالره‌تیک نه‌وا پاداشته‌کسی لای نه‌و دووانه‌به^{۱۹} .

۲- هه‌روه‌ها ده‌گرتیه‌ه له‌سه‌عید نه‌ویش ده‌گرتیه‌ه له‌نیپراهیم نه‌ویش ده‌گرتیه‌ه له‌حه‌زرتی نه‌نس خوا لئی رازی بئ له‌رموویه‌تی : پتەمبه‌ر ﷺ له‌رموویه‌تی : (مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَدًّا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ) .

واته هر کسی به‌نه‌نقه‌ست درؤ به‌زمانی من بکا با شوینی خزی له‌دۆزه‌خ دابین بکات !!

۳- هه‌روه‌ها ده‌گرتیه‌ه له‌نه‌بو نیسحاق ، نه‌ویش ده‌گرتیه‌ه له‌نیمامی عه‌لی له‌رموویه‌تی : پتەمبه‌ر ﷺ نه‌فره‌تی له‌و که‌سه کردوه که ریا ده‌خوا و نه‌و که‌سه‌ی ده‌رخواردی ده‌دات .

نه‌وش بزانه که نیمامی نه‌بو موحه‌مه‌دی عه‌بدوللای حاریسی که به (استاذ) ناسراوه و له‌سالی ۳۴۰ی کۆچی وه‌لاتی کردوه نهم موسنه‌ده‌ی کۆکردۆنه‌وه .

هه‌رمووده‌ی زانایان ده‌رباره‌ی نیمامی نه‌بو هه‌نیفه

- نیمامی نه‌بو عه‌بدیللای مه‌لکیسی له‌رموویه‌تی : نیمامی نه‌بو هه‌نیفه به‌کیکه له‌زانا گه‌وره‌کان و پتەشه‌وای زانسته له‌عراق .

¹⁹ بز زاتر روونکردنه‌وی نهم له‌رمووده‌یه‌ی به‌گرتیه‌ه بز کتیه‌کسان (روونکردنه‌وی له‌رمووده‌کانی پتەمبه‌ر ﷺ ۲۹ / ۱) به‌شێبه‌کی فراوان روونمان کردۆنه‌وه .

- نیمامی موناوی فرموریهتی : نیمامی بالا دهست و پشه‌وای زاناپانی عراق، ناوبانگی ده‌کردوه به تیگه‌یشتن و رو‌یشتن لسمه‌ر چاکرین ریگا ، ناوی لی‌نرا بوو کۆله‌گه نه‌ونده به‌شمو بوه‌ستی بۆ شه‌ر نویتژ و خواپهرستی ، نیمام به‌رده‌وام بیری ده‌کردوه و زۆر کمه‌ قسه‌ی ده‌کرد .
- نیمامی نه‌بو یوسف فرموریهتی : نیمام زۆر توورپه‌ ده‌بوو کاتیک حه‌رام نه‌نجام ده‌درا و ، زۆر نه‌ترسا له‌وه‌ی شتیک بلی له‌ نایینی خوا به‌بی زانست ، به‌رده‌وام له‌ بیر‌کردنه‌وه‌دا بوو له‌ گه‌ل نه‌وه‌ی زانستیکی زۆری هه‌بوو ، هه‌روه‌ها زۆر کمه‌ قسه‌ی ده‌کرد و زۆر پاره‌ و سامانی ده‌به‌خشی له‌ پیناو خوای گه‌وره‌ و ناوی که‌سی نه‌ده‌هیتا به‌چاکه‌ نه‌بی .
- نه‌لنه‌زری کورپی سه‌هل فرموریهتی : خه‌لتک هه‌موو بی ناگا به‌رون له‌ (فقه) تا نه‌بو حه‌نیفه‌ به‌ناگای هیتان .
- نیمامی شافعی فرموریهتی : نه‌گه‌ر نیمامی نه‌بو حه‌نیفه‌ نه‌بوویه‌ خه‌لتک نه‌یله‌زانی (فقه) چیه‌ ؟
- نیمامی ئه‌بنو‌لمو‌پاره‌ك فرموریهتی : هه‌رگیز گویم له‌ نیمامی نه‌بو حه‌نیفه‌ نه‌بووه‌ غه‌یبه‌تی کمس به‌کات ، نه‌گه‌ر که‌سی‌کش کاری پی بوویه ، به‌هه‌موو توانای خۆی بۆی نه‌نجام ده‌دا ...
- نیمامی مالک فرموریهتی : نه‌بو حه‌نیفه‌ نه‌ونده‌ زه‌ره‌ك و له‌هاتوو بوو ، نه‌گه‌ر کۆله‌گه‌به‌ك له‌ به‌رد دروست کرا‌بوویه‌ و بی‌یتسبایه‌ له‌ پینش چاروت بیکا به‌ زۆر ... له‌یتوانی !!
- نیمامی یه‌حیای کورپی مه‌عین فرموریهتی : چاکرین تیگه‌یشتن بۆ نایینی خوا تیگه‌یشتنی له‌بو حه‌نیفه‌یه .

- جەغەفرى كورپى رەبىع فەرموويەتى : پىنچ سال لى خىزمەت ئەبۇ ھەنىفە دانىشمىن ، يېنىم لى ھەمىو كەسىك كەمىر قە دەكات و ، نەگەر پىرسارى لى كراپووايە ، وەكو باران زانىسى بۇ دەرزاندى .
- نىمامى ئېنىولوبارەك فەرموويەتى : بە نىمامى سولفىانى سەوزىم وت : نەى باوكى عەبدوللا : نىمامى ئەبۇ ھەنىفە زۆر لى غەبىت دورور دەكەوتەو ، تاوەكو ئىستا نەمدىو غەبىتە كەس بىكات .
- نىمامى سەورى فەرمووى : ئەبۇ ھەنىفە زۆر لىو نە ئاقلترە كىردەو چاكەكانى خۆزى بە فېرۇ بدات .
- نەسەدى كورپى عەمىر فەرموويەتى : نەوئى زانراو لى نىمامى ئەبۇ ھەنىفە كە ۴۰ سالى تەوار بەدەست نوئىزى عىشا نوئىزى بەيانى كىردو و ، ھەمىو قورئانى لى يەك رەكەتدا خوتىندو و لى شەونوئىز ، ۷۰۰۰ جار قورئانى خەتم كىرد تەنبا لىو شوتىنەى كە تىايدا وەفاتی كىرد !
- نىمامى سولفىانى كورپى عوبەينە فەرموويەتى : تاوەكو ئىستا مرۆفنىكى وەكو نىمامى ئەبۇ ھەنىفەم نەدىو .
- ئەبۇ يەحىيا جىممانى فەرموويەتى : تا ئىستا مرۆفنىكى چاكى وەكو ئەبۇ ھەنىفەم نەبىو .
- نىمامى ئەبۇ بەكرى كورپى عەبىاش فەرموويەتى : ئەبۇ ھەنىفە چاكىرىن خەللىكى سەردەمى خۆزى بو .
- قازى شەرىك فەرموويەتى : ئەبۇ ھەنىفە مرۆفنىكى بى دەنگ و بەردەوام لى بىر كىردەو دا بو ، پىاوتكى تىگەبشتو بو .
- نەلمەسەنى كورپى صالح فەرموويەتى : ھىچ كەسىك وەكو نىمامى ئەبۇ ھەنىفە نەبو لى تەقوا و لى خواتىرسان .

- ئېن لوزەيل فەرموويەتى : ئەبۇ حەنەفە ناسراو بوو بە لەزن و گەورەيى و كەم قەسە كردن .
- قەيسى كۆرى رەبىع فەرموويەتى : ئەبۇ حەنەفە مەزفۇنكى لەخواترس بوو ، بەردەوام چاكەى لەگەن پراكانى دەكرد .
- موحەممەدى كۆرى جابر فەرموويەتى : ئەبۇ حەنەفە قەسەى كەم دەكرد و كەم پەندەكەنى و زۆر بىرى دەكردەو ، كاتىك ئەتەبىنى دەتووت تازە بەلای بەسەردا هاتوو .
- ئىمامى ئەبۇ نەوعم فەرموويەتى : سۆيەند بەخوا ئىمام پىاويكى زۆر ئەمەن بوو .
- ئىمامى وەكىمى كۆرى جەپراح فەرموويەتى : كەس وەكو ئەبۇ حەنەفە نە لە تىگەشتەن ، هەروها زۆر ئەمەن بوو و بەردەوام ترسى خەوای لەدلە بوو ، هەروها خاوەن هەبەتەنكى زۆر گەورە بوو ، خوا لىي رازى بى ، بەكەك بوو لە پىار چاكەن .
- ئەلمەسعودى فەرموويەتى : تاوەكو ئىستا ئەمەنبەو كەس لە ئىمام ئەمەنل بى ، كاتى وەفەتى كرد نەزىكەى ۵۰۰۰۰ دىنارى ئەمانەتى لا بوو ، دىنارىكى لى و ن ئەبوو .
- مەسەرى كۆرى كىدام فەرموويەتى : سۆيەند بەخوا ئىمامى ئەبۇ حەنەفە پىاويكى تىگەشتوو بوو .
- مالكى كۆرى مەفەل فەرموويەتى : ئىمامى ئەو حەنەفە زۆر تىگەشتوو بوو لە (فەقە) و ، لە (قىياس) پىش كەس وەكو ئەو ئەبوو .
- ئىمامى ئەبۇ نەوعم فەرموويەتى : كاتىك ئىمام وەفەتى كرد ، گوتم لە عەلى كۆرى صالح بوو فەرمووى : ئەمەزو مەفەلى عىراق رۆشت ... ئەمەزو تىگەشتوو ترەن خەلەكى كەوفە رۆشت ...

- نهبو عبدالرحماني موقري لهرموويه تي : نهبو حنيفه زانايه كي تيگه بشتروه .
- نيمامي سعیدی کورې نهبی عمروبه لهرموويه تي : نهبو حنيفه زانای عراق بوو .
- له حمدهی کورې حمري نهبابووري لهرموويه تي : چؤن حنيفه گهوره تره له خه لکي ساده ، ناوا نهبو حنيفه له زانای تر گهوره تر بوو .
- نيمامي نهبو يوسف لهرموويه تي : نه گهر مسله يك تووشی نيمام بېوايه ، نه يفرمرو : هيچ لهرمووده يه كي پتغمبهر ﷺ يان وده يه كي صحابه کانتان له بېره لهم مسله يه ؟
- نه گهر هېوايه و پتمان بووتبايه ، يه کسر کاری يې ده کرد ، نه گهر نهېوايه نيجه يهادی ده کرد .
- علي کورې عاصم لهرموويه تي : نه گهر نعلتی نهبو حنيفه له لايك دابنری و نعلتی نبوهی خه لکي سر رووی زهوی له لايه كي تر دابنری ، هينشان نعلتی نهبو حنيفه زياتره !!
- حوجري کورې عبدالجبار لهرموويه تي : تاوه کو نستا خه لک يه کيکي نه ديوه وه کو نهبو حنيفه له مه جليس خوشی و چاکه کردن له گهل هاورېنی خزی .
- مهلی کورې موزاحم لهرموويه تي : نهبو حنيفه زؤر چاکه کار بوو له گهل هاورتيانی .
- په حياي کورې سعید لهرموويه تي : هدر که نيمامي نهبو حنيفم نه يني دهمزانی پياوښکی له خوا ترسه .

- جاريکیان نیمام چووه لای خهلیفه نهبو جه عفری مهسور ، هدر که عیسای کورپی موسا چاوی به نیمام کهوت وئی : نهمه زانای همموو دونیایه .
- کاتیک نیمامی نهعمش ویستی بچی بز حج کردن ، فمرمووی : با بچین بز لای نیمامی نهبو حنیفه تا کردهوه کانی حهجان بز بنوسی .
- حهمادی کورپی زهید فمرموویتهی : ویستم حج بکهم ، چووم بز لای حهزرتی نهیبوی سوختیانی تا خواحالیزی لی بکهم ، حهزرتی نهیبوی پئی فمرمووم : پیم گهپشتوه که زانای شاری کوروله نهبو حنیفه دهیدی حج بکات ، نه گهر بینت سلامی منی پی بگهیینه .
- یهحیای کورپی زه کهریا فمرموویتهی : هدر کسی له گمان نیمامی نهبو حنیفه دانیشتی و گوتی له قسه کانی بووی نهزانی قدری نهم بهریزه چهنده ؟
- موحهمدی کورپی عیسای تهبیاع فمرموویتهی : گویم له رهوحی کورپی عوباده بوو فمرمووی : من له لای نیمامی نین جوهریج دانیشتروم له سالی ۱۵۰ ی کزجی ، لهم کاته ههوالی مردنی نیمامی نهبو حنیفه ی پی گهیش، نیمامی نین جوهریج فمرمووی : إنا لله و إنا إلیه راجعون ، چ زالسیتک لهرز رژی ۱؟
- نیمامی خهتیی بهغدادی فمرموویتهی : پتشیوای زانایانی عراق نهبو حنیفهیه .
- نهبو عومانی تروسی فمرموویتهی : گویم له نیمامی لیبولوبارهک بوو دهیفرموو : جاريکیان سهفریکم کرد بز شام و چوومه خزمهت نیمامی نهوهای له شاری بهیروت ، که منی یینی پئی فمرمووم : عهبدوللا : نهو بیدهچه کتیه که له شای کوروله پهیدا بووه و ناوی نهبو حنیفهیه ۱۱؟

منیش بی دهنګ بروم ، که گبراموه ماله وه هلئسم چنډه مسله یه کی نیمامی
نېو حنیفهم هیتا و به نیمامی نومواغیم نیشاندا ، که خوړنډیه وه لمرمووی :
عبداللہ : نم وه لامانه هی کتن ؟

وتم : هی زانایه که له عراق .

لمرمووی : نم پیاوه زانایه کی بهرزه ، برو لای و زانستی لی وهر بگره .

لم کاته وتم : نومه نمو نېو حنیفهم یه که تو زه مت ده کرد .

• مدممر لمرموویته : هیچ کسی وه کو نېو حنیفهم نیه له ټنگه یشتن .

• نېو جه غفری رازی لمرموویته : تاوه کو ئیتا کسی وه کو نېو حنیفهم

نمدیره له زانستی (فقه) و له خواترسی .

• نیمامی لورزه یلی کورپی عیاز لمرموویته : نېو حنیفهم پیاوړکی ټنگه یشتوری

له خواترسی به خشینر بوو ، زور چاکه ی له گهل هاوړنکائی ده کرد و ، زور

سهری نه گرت لمر فیرکردنی زانست و ، بمرده وام بی دهنګ ده وو و

کاتنی مسله یه کی حلال و حرام دهاته پشی قسه ی زور جوانی

دهرباره ی ده کرد .

• نېو به کری کورپی عیاش لمرموویته : جارنکیان عبداللای کورپی

نیدریس دانیشبوو له جنگایه ک ، نیمامی نېو حنیفهم هاته لای ، بینیم

عبداللہ هلئساره و له باوه شی خوی نا ، منیش زور تروره بروم !!

دوای ماوه یه که نېو حنیفهم هلئسا و روشت ، منیش چورومه لای عبداللہ و

پتم وت : لمره چیت کرد ۱۹ بچی بو نم پیاوه هلئسای !!

لمرمووی : نومه پیاوړکه خاوه ن زانستیکی زوره ، نه گهر بو زانسته که ی

هلئسم بو تمه نکه ی هلئدهستم ، نه گهر بو تمه نه کشی هلئدهستم بو

ټنگه یشته که ی هلئدهستم !

منیش بی دهنګ بروم و زانیم لمر هغه .

- لیڤن داوود لهرموویتهی : نه‌گهر ده‌تموی ورتترین مسئله له دینسی خوا بزانی، خوژت بگه‌یه‌نه فیقهی نیمامی نه‌بو حه‌نیفه .
- شه‌ددادی کورپی حه‌کیم لهرموویتهی : تاوه‌کر نیستا مرۆڤنکی زاناترم له نه‌بو حه‌نیفه نه‌دیوه .
- مه‌ککی کورپی نیبراهیم لهرموویتهی : نه‌بو حه‌نیفه زاناترین کس بوو له سه‌رده‌می خزی .
- یه‌حیای کورپی سه‌عیدی قه‌تانی لهرمووده‌ناس لهرموویتهی : بۆچوونی نیمامی نه‌بو حه‌نیفه چاکترین بۆچوونه .
- نیمامی یه‌زیدی کورپی زوره‌بع لهرموویتهی : قه‌تواکانی نه‌بو حه‌نیفه له ههموو شویتیک بلاوبۆتهوه .
- نیبراهیمی کورپی عیکرمه‌ی مه‌خزوومی لهرموویتهی : نه‌مزانیه کس له نیمامی نه‌بو حه‌نیفه شاره‌زاتر و له‌خواترسر بی .
- حه‌سه‌نی کورپی موحه‌مه‌دی له‌یسی لهرموویتهی : جارنکیان هاتمه‌ شاری کروفه ، پرسیارم له‌ خه‌لکه‌که‌ی کرد : کێ له‌ههموو که‌سێک له‌خواترسره لهم‌ شاره ؟

وتیان : نیمامی نه‌بو حه‌نیفه !!

- یه‌حیای کورپی له‌یووبی زاهد لهرموویتهی : خمو نه‌ده‌چووه چاوی نیمامی نه‌بو حه‌نیفه له‌به‌ر خوا به‌رستی .
- نه‌بو عاصمی نه‌بیلی لهرمووده‌ناس لهرموویتهی : نیمام ناوی ئی نرابوو کۆله‌گه‌ نه‌وه‌نده به‌هستی له‌ شه‌ونۆژدا .
- حه‌فصی کورپی عه‌بدولرّه‌حمان لهرموویتهی : نیمام بۆ ماوه‌ی سی سال ههموو قورلانی له‌یه‌ک ره‌که‌ته‌ی شه‌ونۆژ خه‌تم ده‌کرد .

● لهېولوهرېه لمرمووېتې : له گڼل نيمامي حېمدادې كورې نه بې سوله پمان و موخاريپي كورې ديسار و علقمېدې كورې مېرسد و عهوني كورې عبدالللا گېراوم ، كه سم نه ديوه شوي خوي زيندور بكا ته وه به خواهرستي وه كو نيمامي نه بو حنېفه ، چوند مانگېك له گېلې بووم ، نهمديت ته نېشتي خوي له زه وي بدا و بخوي ۱۱

● قهيسي كورې ره بېع لمرمووېتې : نه بو حنېفه مرزفېكي له خوا ترسي ټنگه بشتور بو ، زور خېر و چاكې ده كرد به تا به تې له گڼل هاورېكاني ، به راستي پياوېك بو له ناقل و ژېره كان ، بازرگاني ده كرد و هممو قازانجې تا كوټايي سال هملده گرت ، ټنجا نه بېه خشي به لمرمووده ناسان و پياو چاكان و له خوا ترسان و لمرموو : نهمه رزقي خوي گوره به پشان به خشراوه به خوي منوه ، جا نه نيا سوياشي خوي گوره بكن .

● نه لمېدني كورې زياد لمرمووېتې : جاريكيان نيمام له مه جليسيك دانېشتور ، پني به كېك له هاورېكاني جليكي خراپي له بهره ، كه خلكه كه هلسان له مه جليسه كه نيمام لمرمووې : فلاني كورې فلان دانېشه همدې كارم پته ، كه به نه نيابي مانوه ، نيمام به هاورېكه لمرموو : نهم بهر هملده وه و چي له ژېر بو بو تويه و خالي خوني پي چاك بكه ، كه پياوه كه بهر كه هملداوه پني ۱۰۰۰ درهمي له ژېره ، ولي : قوربان : من حاتم زور باشه و پترېستم به پاره نه ۱۱

نيمام لمرمووې : نه لمرمووده پنه مېرمت ﷺ پي نه گېشتوره كه ده لمرمووې : (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يَرَى الْكُفْرَ يُغْمِزَ عَلَى عَبْدِهِ)^{۲۰} ، پتوسته لمېرمت حالت چاك بكه تا هاورېت غمبار نه ۱۱

²⁰ واته : خورا گوره دهموي درلوداري لېمېني لمرمووې خوي ديار كوي .

- نېرولفېدا فېرموويېتي : نهېر حېنېفه زانايه كي دونيالهويستي لهخواترس بوو .
- خارېجې كورې موضعب فېرموويېتي : گېشتمه خزمهت ۱۰۰۰ زانا ، سې لهوانه زور ناكل و ټيگېشترو بوون : يه كيټك لهو سيانه نهېر حېنېفه بوو .
- يمزېدي كورې هارون فېرموويېتي : كسم نهديوه وه كو نهېر حېنېفه له نهقل گورهبي و ټيگېشتن و لهخواترسي .
- نهلمسېني كورې عوماره فېرموويېتي : سوتند بهخوا كهسمان نهديوه وه كو نهېر حېنېفه قسه و راو بزچووني زور چاكي هېي .
- نهېر وهېي عابيد فېرموويېتي : نهو كسې نهېر حېنېفه به پساوېكي چاك نهزميزي ... كهه نهقله !
- نيمامي نينولعيماد فېرموويېتي : نهېر حېنېفه يه كيټك بوو له زېره كهكان و ، ټيگېشتن و خواپرستي كو كړدېوه له گمل بهخشين و كړدهوي چاك .
- نيمامي زههېي فېرموويېتي : نهېر حېنېفه زانايه كي گهورهوي خواپرستي لهخواترس بوو ، بهيچ شتيكي كاربهدستاني وه نهده گرت ، بهلكو بز خزي كاري ده كړد .

هه‌ندی له فهرمووده‌کانی نیمامی نه‌بو جه‌نیفه

نیمام فهرمووده‌تی :

- هه‌ر شتی له پێغه‌مبه‌روه ﷺ هاتی له‌سه‌ر سه‌رو له‌سه‌ر چاوان دایده‌نین و ، هه‌ر شتی له سه‌حابه‌کان هاتی خرا لیان رازی بی به‌گوێره‌ی توانامان و کامه‌مان بی په‌س‌ندتر بوو هه‌له‌یده‌بژێڕین و کاری پی ده‌که‌مین ، جگه له پێغه‌مبه‌ر ﷺ و هاوه‌لانی هه‌ر رایه‌ک له‌هه‌ر زانایه‌ک هاتی ، نه‌را نیمه‌ش وه‌که‌ر نه‌وان پیاوین و نیجه‌یه‌اد ده‌که‌مین و له‌سه‌رمان نه‌ لاسایی نه‌وان بکه‌ینه‌وه .
- تاوانباری وه‌که‌ر نیمه نابێ داوای به‌هه‌شت بکا ، ده‌بی داوای لی خۆش بوون بکات !

- په‌لجا سان له‌گه‌ڵ خه‌لک دانیه‌شتم ، که‌سم نه‌دی له گونا‌هه‌نیکم خۆش بی .
- هه‌یج شتێک که‌مه‌ر نه‌ له‌و دو‌نیایه : له‌ شه‌رع زانیکی له‌خواترس .
- هه‌یج زانسته‌یک باشه‌ر وه‌سه‌ودتر نه‌ له‌ (فقه) .
- له‌داوای هه‌موو نوێژه‌کان دوعا بۆ نه‌و که‌سه ده‌که‌م که زانستی فیر کردووم ، هه‌رچه‌ند نه‌و زانسته که‌میش بووینت .
- هه‌ر که‌سی وابزانی هه‌یجی تر پێو‌ستی به داواکردنی زانست نه‌ ، با له‌سه‌ر نه‌زانی خۆی بگیری .
- نه‌و قسانه‌ی نیمه ده‌یکه‌مین راو بۆچوو‌خانه ، نه‌گه‌ر به‌کیکی تر رایه‌کی چاکه‌ری هه‌بوو ، با خه‌لک داوای نه‌و بکه‌وی باشه‌ره .
- کاتێک نیمام ده‌چوو بۆ لای قه‌بری پێروزی پێغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌یغه‌رموو :

يَا اَكْرَمَ الْخَلْقِ يَا كَثْرَ الْوَرَى

جُذِّ لِي بِجُودِكَ وَ ارْضِنِي بِرِضَاكَ

أَلَا طَامِعٌ بِالْجُودِ مِنْكَ لَمْ يَكُنْ

لَا يَسِي حَيْفَةً لِي الْأَنَامِ بِرَأْسِكَ

واته : لهی پتھمبھری خوا : نهی باشترین دروست کراوی خوا : رهزامندی
خوتم پی بهخشه ، چونکه من زور داوای بهخشین لهتو ده کم ، نهیا تو ی پشت
و پهنای لهو حه نیفه .

وہفات کردنی نیمام

نیمام له دوانزه ی مانگی رهجه ی سالی ۱۵۰ ی کوچی له شاری بهغدا وهفاتی
کرد له تمهنی ۷۰ سالی .

لهلمهسنی کوچی عوماره و لهو رهجانی هه رهوی شو ردیان ، له کاتی شو ردنی
لهلمهس نهیفرموو : رهجهنی خوات لی بی : ده ساله بهروژووی و ۴۰ ساله
شهونوژ ده کە ی ا

که وهفاتی کرد نیمامی شوعبه فرمووی : إنا لله و إنا إليه راجعون ، نووری
زانست له شاری کووله کوژایهوه ، جاریکی تر وتهی نابینهوه .

شمس جار نوژی لهسمر کرا لهسمر قهله بالعی و زوری خهتک ، له رۆزی
دووه خهلیله لهو جه عفری مهسور نوژی لهسمر کرد ، ژماره ی خهتکه که
په نجا هزار کس بو .

لهمامی خهتبی بهغدادی فرسویدی : قهبره کە ی له رۆژه لانی شاری بهغدا به
له گۆرستانی خهیزهوان .

صهده قە ی موغایری فرمووی : کاتیک نیمام نیرا گریمان له دهنگینک بوو
لهیوت :

ذَقَبَ الْيَقَّةَ فَلَا يَفَّةَ لَكُمْ

فَالْقُوا اللَّهَ وَكُونُوا خَلَفًا

مَاتَ التَّغَمَّانُ فَمَنْ ذَا الَّذِي

يَخْصِي اللَّيْلَ إِذَا مَا سَجَفَا

واته : نهمرق (فقه) مرد و لاتان نهما ، جا لهخوا بوسن و بن به هملگری له
دوای نهو ، نوعمان وا وهفاتی کرد ، کی له دوای نهو شومان زیندور ده کاتهوه
بهخواپهرستی ؟

نینجا نیمامی نیبولرلوربارهك لسهبر قهبره کهی وهستا و لهرمووی : رهجهنی خوات
لی بی ، بهراستی کسی وهکو خوت له دوای خوت جی نههیشتر وه .
نینجا زور به کوتلی گریا و داوای لی خوش بوونی بو کرد .
نیمامی نین خهلیکان لهرموویهتی : قهبره کهی ناسراوه و خهلتک بهردهوام
سهردانی ده کات .

له دوای نهمه له سالی ۴۵۹ی کزچی نهبو سهعدی خهوارزمی که
کاربهدهستیکی بالا بوو له لای سولتان مهلیک شاهی سهجوزقی قوتابخانهیه کی
گهورهی دامهزراند لسهبر مزههبی نیمامی نهبو حهنیفه له نریک قهبره کهی ،
لهبر نهوه نهلبه یازی لهرمووی :

أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْعِلْمَ كَانَ مُبْدَدًا

فَجَمَعَهُ هَذَا الْمُغِيبُ فِي اللَّحْدِ

كَذَلِكَ كَانَتْ الْأَرْضُ مَيِّتَةً

فَأَنْشَرَهَا فِعْلُ الْعَمِيدِ أَبِي سَعْدٍ

واته : نهلدیهو زانست پهرت بلاو بوو تا نهو کهی لهم قهبره کوی کردهوه ،
همر ناواش زهوی دهووری نهو قهبره مردور بوو ، کاربهدهستی به توانا نهبو
سهعد زیندوی کردهوه به دروست کردنی لهم قوتابخانهیه .

ره‌جمنی خوا پرژی به‌سر گیانی پاکت نهی نیمامی به‌توانا
به‌ره‌کمتی خوا قه‌بره‌کەت دابه‌گری نهی له‌خواترسی خواناس ...
خوای گه‌وره‌پاداشت بداته‌وه له‌سر کرده‌وه چاکه‌کان و زانسته
گه‌وره‌کەت ... نهی گه‌وره‌ی زانایان ...

(٣)

ئىمامى مالك

ناوی نیمام

ناوی مالکی کوړې نه نسی کوړې مالکی کوړې نه بی عامری کوړې عمری کوړې
حاریسی کوړې غه یانی کوړې جوسه یلی کوړې عومری نه صبه حی مه ده بیه ،
کونه کمشی نه بو عهدیلایه ، دایکشی ناوی : له لغالیه ی کچی شدریکی کوړې
عهدولړه حانه .

له دایک بوونی

نیمام له ساتی ۹۳ ی کزچی له شاری مده پنه ی پروژ له دایک بووه .

داواکردنی زانست

نیمامی مالک لمر مو ویدی : له بچو و کیم به دایکی خوم وت : دایه گیان : ریم پی
ده ده ی بچم بز داواکردنی زانست ؟
دایکم وتی : وهره با جل و بهرگی داواکاری زانست بکمه بهر .
لینجا هندی جل و بهرگی پی به خشیم و پی وتم : پروژ بز لای ره بیه ، په کمین جار
ده پی فیری لهدوب و رهوشت بی لینجا فیری داوا زانست بکه .
منیش لمر مانه کم جی به جی کرد و چوومه خزمهت نیمامی ره بیه و دهستم کرد به
داواکردنی زانست .

شیوهی نیمامی مالک

نیمامی نینولیماد فرموده‌ای : نیمامی مالک مرؤفینکی درینژی بههیزی به‌توانای سبی بوو و ره‌نگی چاوه‌کانی شین بوو و به‌رده‌وام جل و به‌رگی عه‌ره‌بی نه‌کرده‌به‌ر و ، زور کهم پنده‌کهنی و خاوه‌ن هدیبه‌تیکي زور بوو و باشترین کس بوو بؤ مال و مناته‌کهی و ، له‌سر نه‌نگوستیله‌کهی نوسراو بوو : (حبسنا الله و نعم الوکیل) .

نایا هیچ فرموده‌هاتووه دهرباره‌ی نیمامی مالک ؟

عبدالره‌زاقی فرموده‌ناس و نیمامی سولفانی کورپی عویه‌نه ده‌فرمون : له‌و فرموده‌به‌ی که له پیغه‌مبه‌ر ﷺ هاتووه که تیایدا ده‌فرمووی : (يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اَنْ يَضْرِبُوا اَكْبَادَ الْاِثْلِ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ فَلَا يَجِدُوْنَ عَالِمًا اَعْلَمَ مِنْ عَالِمِ الْمَدِيْنَةِ)²¹ ، نیمه ده‌لئین دهرباره‌ی نیمامی مالک هاتووه .

²¹ أخرجه الحاكم في المستدرک ۱/ ۱۶۸ و صححه علی شرط مسلم .

ما مؤستاکانی نیمام

نیمامی مالک له ژماره یکی په کجار زور زانا و نیمام زانستی وه رگرتووه ، نمانهش
ناوی هندیکیانن :

- نيسحاقى كورې عېدوللای كورې نهې تلحه .
- نيسماعيلی كورې نهې حېكم .
- نیمامی جعفری صادق .
- سموری كورې پېزیدی دیلی .
- حرمېدی تمویلی لمرموده ناس .
- داوودی كورې حوصهین .
- داوودی كورې عېدوللای .
- نیمامی رهیعتولرهنی .
- زیادى كورې نهې زیاد .
- زیادى كورې سعاد .
- زیادى كورې رهبا ح .
- زهېدی كورې لهسليم .
- زهېدی كورې نهې نونهسه .
- سالم لهبولنهزر .
- سعدي كورې لهې نيسحاق .
- سعیدی كورې عمری كورې شوره حیل .
- سومهې خزمه تكاری عېدوللای حان .
- سلیمهې كورې دینار .
- سوهیلې كورې لهې صالح .

- سەلمەدى كۆپى سەفوانى زورقى .
- سەعدى كۆپى ئىسحاق .
- شەرىكى كۆپى ئەبى نەمر .
- صالحى كۆپى كەيسان .
- سەفوانى كۆپى سولەيم .
- تەلتەھى كۆپى عەبدولەلىكى ئەمىلى .
- عامرى كۆپى عەبدوللەي كۆپى زوبەير .
- عەبدوللەي كۆپى دىنار .
- ئىمامى عەتائى خوراسانى .
- ئىمامى عەلقەمە .
- ئىمامى زوھرى .
- مۇسلىمى كۆپى عومارە .
- ئەلەلەئى كۆپى عەبدولرەھمان .
- مۇھەممەدى كۆپى بەھيا .
- ئەلفوزەيلى كۆپى بەھيا .
- قوتنى كۆپى وھەب .
- كەسىرى كۆپى زەھىدى ئەسلەمى .
- زۆر زانائى تەرىش .

قوتابییه کانی نیمام

زۆر قوتابی لیسەر دهستی نیمام پهروهرده بوون و زانای گهوره و بهتوانانان ئی
 دهوچوو ، لهوانه :

- نیمامی شافعی .
- نیپراهیمی کورپی تههمان .
- نیپراهیمی کورپی عهدوللا .
- نیپراهیمی کورپی عومەر .
- نهبو حوزافه‌ی سههمی : نهم به‌پێژه دواپن قوتابی بوو له‌رمووده‌ی ئی
 بگێژیتوه .
- نیمام نهبو موصعه‌بی زوهری .
- نیمامی نهبو نیسحاقی له‌زاری .
- نادهمی کورپی نه‌بی نیاسی عه‌سقه‌لانی .
- نیسحاقی کورپی سوله‌یمانی رازی .
- نه‌بو نوعه‌یمی توجه‌یی .
- نیسحاقی کورپی موحه‌مه‌دی له‌په‌وی مه‌ده‌نی : که مامۆستای نیمامی
 بوخاریه .
- لیسحاقی کورپی یوسفی له‌زپه‌قی له‌رمووده‌ناس .
- نه‌سه‌دی کورپی لورات .
- نه‌سه‌دی کورپی موسای له‌مه‌وی له‌رمووده‌ناس : به‌ئه‌سه‌دی سوننه ناسراوه .
- له‌سماعیلی کورپی نه‌بی حامد .
- له‌سماعیلی کورپی نه‌بی ئوه‌یسی مه‌ده‌نی .
- له‌مامی له‌یوی سوتخانی .

- به‌شیری کورپی چه‌کهمی فهرمووده‌ناس .
- نیمامی چه‌مادی کورپی زهید .
- نیمامی چه‌مادی کورپی سه‌له‌مه .
- سه‌عیدی کورپی چه‌کهمی فهرمووده‌ناس : که مامۆستای نیمامی بوخاریه .
- نیمامی سه‌عیدی کورپی مه‌نصور .
- نیمامی سولیانای سه‌وری .
- نیمامی سولیانای کورپی عوبه‌ینه .
- شرعبه‌ی کورپی چه‌ججایی فهرمووده‌ناسی گه‌وره .
- نیمامی نه‌بو بیستامی عه‌ته‌کی .
- نیمامی نه‌بو عاصمی نه‌بیل : که مامۆستای نیمامی بوخاریه .
- نیمامی قه‌عه‌بی .
- نیمامی نه‌وزاعی : که خاوه‌ن مه‌زه‌بیککی سه‌ربه‌خۆ بوو و زانایه‌کی موخته‌مید بوو .
- عه‌بدولپه‌هانی کورپی مه‌هدی .
- عه‌بدولپه‌زاقی سه‌نعانی فهرمووده‌ناس .
- نیمامی لیبین جوړه‌یج .
- نه‌لفه‌زلی کورپی دوکه‌ینی فهرمووده‌ناس .
- نیمامی نالعی کورپی نه‌بی نوعه‌یی مه‌ده‌نی : که په‌کټکه له فورقان خوینه به‌ناوبانگه‌کان (القراء السبعة) .
- نیمامی وه‌کیج .
- په‌حیای کورپی سه‌عیدی قه‌تتالی فهرمووده‌ناس .
- زۆر قوتایی تریش که ژماره‌یان نزیکه‌ی ۱۴۰۰ قوتایه ، هه‌ره‌کو نیمامی زه‌ه‌ه‌بی واده‌فهرمووی .

زیره کی نیمام

- نیمامی مالک فرموده تی : جارتکیان نیمامی زوهری چل و هندی فرموده تی بز خوتندمهوه ، نینجا پتی وتم : نهم فرمودانهم بز بلتیه ؟ .
منیش چل فرمودهم بز دوباره کردهوه و نهوانی ترم لهبر چوو !!
- ههروهها فرموده تی : من دهچومه خزمهت نیمامی سهعیدی کوری موسیهب و عوروه و نهلقاسم و نهبو نوسامه و حومهید و سالم ، لههر یهکیکیان زیاتر له ۵۰ فرمودهم وهردهگرت و هموم لهبر دهکرد بی نهری فرموده کانیان تیکن یهکو بکهه !! و تا نیستا گویم لههر قسهیهک بووبی لهبرم نهچوتهوه !!!
- عهبدوللای کوری نیدرسی نهودی فرموده تی : من نهمدهزانی وشه (دجال) کزیه کهی (دجاجة) به تاوه کو گویم له نیمامی مالک برو دهباره یه کییک نه دوا و دهیفرموو : (اِنَّمَا هُوَ ذُجَّالٌ مِّنَ الدَّجَالَةِ) ، واته : نهم مروه دروزنیکه له دروزنه گهوره کان^{۲۲} .

²² لهندن بهلگهیه لهندن شارهزایی لمام له زمانی عهریی .

نه حوال و کهراماتی نیمام

• نهو سلمههه خوزاعی لهرموویهتی : کاتیک نیمام دهبرست لهرمووده بگپرتنهوه ، دهست نوژیکی جوانی دهشوست و جوانترین جل و بهرگی نهکردههر و ردتی خوی شانه دهکرد و نهفهرموو : دهبی لهرموودهکانی پیهمهبر به گهوره بزانری و ریزی لی بگری .

• خهلمی کوری عومهر لهرموویهتی : جارنکیان له لای نیمامی مالک دانیشترهه ، بینم نین کهسیر که قوربان خوتینکی بهناوبانگ بوو هاته لای نیمام و پهریکی دا دهستی ، که نیمام خوتندهوه لهژیر بهره کهی دانا ، کاتیک نین کهسیر ههلسا وستم منیش برۆم ، بهلام نیمام لهرمووی : نهی خهلف دانیشه .

لینجا بهره کهی دا دهستم و خوتندهوه ، تیایدا نووسرا بوو : نهه شو خهونم بینی به کیک پی و تم : پیهمهبر ﷺ له ناو مزگهوت دانیشترهه و خهلت له دهورهی دانیشترهه و پی دهلتین : چ لهرمانیکت همه لهی پیهمهبری خوا ؟ پیهمهبر ﷺ لهرمووی : من شتیکی زۆر بهنرخم داناوه له ژیر مینهره که و لهرمانم به مالک کردووه بۆتان بهش بکات ، جا لیره برۆن بۆ لای مالک . کاتیک نیمام گوتی لعمه برۆ ، دهستی بهگریان کرد .

• لهلمبهمی کوری جهمیل لهرموویهتی : ۴۸ پرسایریان ناراستهی نیمامی مالک کرد ، له سی و دوو پرسایر لهرمووی : نازانم^{۲۳} III

²³ لهسهر بهلگمه لهسهر لفظواو لهعوارسانی نیمام .

• خالدی کورپی خېدداش لهرموویښتی : چوومه خزمهت نیمامی مالک و
دهرباره ی چل مسئله پرسیارم لی کرد ، تنیا له پتېنچ مسئله وهلامی
داموه !!

• دهرآوردی لهرموویښتی : خدوم بښی که له مزگوتی پتغمبرم ﷺ ، بښم
پتغمبر ﷺ بز خه لک ددهوی ، لهو کاته نیمامی مالک هاته زووروه ، که
پتغمبر ﷺ جاوی پی کهوت لهرمووی : وهره لام .

نیمامیش لیتی نریک بزوه ، بښم پتغمبر ﷺ نهنگوستیله کدی له پنځدی
موباره کی دهرهنا و له پنځدی نیمامی مالکی دانا !!

• نهسه دی کورپی موسا لهرموویښتی : له دوا ی وفات کردنی نیمامی مالک ،
نیمام له خمون بښی جل وهرگتکی سهوزی له بهر هوو بهسوازی وشړتک له
ننوان ناسمان وزهوی دهرؤیشت ، پتم وت : نهی باوکی عبداللأ : نهی تز
وفات نه کرد ؟

لهرمووی : چوومه خزمهت پهروهردگار و قسم له گنل کرد و پنی لهرمووم :
لیم بهر سه تا پت به خشم ... داوا بکه تا بزت جی به جی بهکم ...

• لیسماعیلی کورپی موزاحیمی مروهزی لهرموویښتی : خدوم به پتغمبر ﷺ
بښی ، لیم پرسی : نهی پتغمبری خوا : له دوا ی تو پرسار له کی بهکین ؟
لهرمووی : پرسار له مالک بهکن .

• نیمامی مالک لهرموویښتی : تاوه کو نیستا هه موو شو خدوم به پتغمبر ﷺ
بښوه !

• موحهده دی کورپی روحی توجیبی لهرموویښتی : پتغمبرم بښی له خوند ،
لیم پرسی : نهی پتغمبری خوا : کامه یان باشره : نیمامی مالک یان
نیمامی له پی کورپی سهد ؟

لهرمووی : مالک میراگری زانستی منه .

● ئىمامى ئىبن مەھدى فەرمويەتى: پياۋىكك لى جىڭايەكى زۆر دورۇرە ھائە خىزمەت ئىمامى مالىك و پىرسارى ئى كىرد لى مەسەلەيك .

ٹیمام فرموی : ہم مسہلہ بہ چاکی نازانم !!

پاوه کہ وتی : قربان : من له جنگایه کی زور دوور هاتووم بۆ لای جهنابت ،

توش دہلتی : نهم مہسلہ یہ بہ چاکی نازانم ۱۴

نیمام فرموی : نه گمر گه پریوده نهم جینگایه به خملکه کدی بلی : مالک نهم
مهسله به چاکي نازاني !!

● عومدري كوري په زید فەرموویەتی : بە ئیمامی مالکەم وت : ئەی باوکی

عہدوللا : خدک له جینگای زور دوور دین بۆ لات تا پرسیارت لی بکن،

کہ چہ تو دہلتی نازاں !!

ئىمام فەرمۇى : ئەى بەندەى خوا : ھەندىكىان لە مىسر بۆم دىن و ھەندىكىان

له عیراق و هندیکی تر له شام ، منیش له وانیه فه توایه و بۆچوونه کم بگوری،

يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ اِنَّهُ اَمَرَهُ لَهٗ كَوْنًا بِدَوْرٍ مَّوْهُ تَا بَيِّنَ اٰيٰتِيْمَ : مَنْ نَدُوْا فَهٖ تَوَايِدُمُ غَوْرِيْوَهٗ كَهٗ

بۆ ئىبوم دابوو ، جا بۆ خوتان كار به له توایه نوێه کهم بکهن !!!

● نیمامی شافعی فەرموویەتی : لەدوای قورئانی پێرۆز هیچ کێیێک راستە نیه

له مروتته نبي نيمامي مالك^{٧٤}.

• هدر و هار فەرموویدنی : خزمیکم بئی وتم : نه‌مشه‌و خه‌وئیی زور سه‌یرم بینی .

پیام و ت : حیت بینی ؟

وتى : لهخهوغدا يەكېڭ پىتى وتم : ئەمىشەمۇ زانائىرىن كەسى سەر رووى زەوى

وہماتی کرد ا

که لیکنان داوه بینیمان نهو روزه بوو نیمامی مالک تیایدا وه فاتی کرد بوو .

²⁴ لعمدہ پتھ لمرہی صحیحی ہوناری و موسلیم دایرتن ، جا لاگادار ۴۰ .

• نملەنمونی کورې خەلیفە ھارونی رەشید بە ئیمامی مالکی وت : خانووت
ھەبە ؟

ئیمام لەرمووی : نەخیر .

نملەنمون وتی : لەرموو نەمە ۳۰۰۰ دینارە بۆ خۆت خانوویک بکەر .
ئینجا وتی : ھەز دەگەم لە گەلەم بگەڕێمەوە بەغدا چونکە دەسەوی خەلک بیتە
سەر مەزھەبە کەمی تو .

ئیمام لەرمووی : من ناچمە دەرەووی مەدینە چونکە پێغمبەر ﷺ لەرموویەتی :
شاری مەدینە خەلکی خراپ لە خۆی دوور دەخاتەو ھەرەکو چۆن ناسنگەر
شتی پس لە ناسن دوور دەخاتەو ، ھەرەھا من رازی نام ھەموو خەلک بیتە
سەر مەزھەبە کەمی من و سەر کتیی (الموطأ) ، چونکە صەحابەکانی پێغمبەر
ﷺ لە ھەموو شەرتێک بلابوونەتەو و لەھەر شەرتێک زانستیکیان بلاو
کردۆتەو ، نەمش دیاربە کانتانە ئەگەر ھەزتان لێئە بیەنەو و ئەگەر ھەزتان
لێئە بەجێ بێنن !!

• ئیمام لەرموویەتی : من سواری نەسب نام لە شارێک کە لاشە پێرۆزی
پێغمبەر ﷺ لەژێر خاکی نێژرا بیت !!

• کە ھارونی رەشید ھەواتی زیرەکی و لێھاتوویی ئیمامی مالکی پێ گەشت ،
بەکیکی نارد بەدوای و پێی وت : بە ئیمام بێتی : وەرە لامان تاکو
موتەئەنمان بۆ بخوێنی و سوودی ئێ وەرگرین .

کە نێردراو کە نەمە بە ئیمام راگەیاند ، ئیمام لەرمووی : سەلامی منی پێ
بگەپەنە و پێی بێتی : مالک دەلتی : خەلک دێتە بەر دەرگای زانست ، زانست
ناچیتە بەر دەرگای خەلک !

که نیردراوه که گهراوه لای خلیفه و وهلامه‌کی نیمامی پی گه‌باند ، خلیفه
 زور توپه‌ه بوو ... لهم کاته نیمامی مالک هاته ژوروره ، هارون پی وت :
 بدوات دهنیرم بهلام سهرینچی فرمانم ده‌کی !!

نیمام فرموی : نهی نیمیری لیمانداران : نیمامی زوهری ده‌گیرینه‌وه له
 خارجه‌ی کوری یزید ، نهویش ده‌گیرینه‌وه له باوکی که فرمویته‌ی : من
 وه‌حیم ده‌نروسی بز پتیمبیری خوا ﷺ کاتیک نیم نایته‌هاته خواره‌وه ﴿ لَا
 یَسْتَوِی الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ ﴾²⁵ ، لهم کاته حه‌زرتی نبین نورم مه‌کوم له
 خزمه‌ت پتیمبیر ﷺ دانیشبوو ، وتی : نهی پتیمبیری خوا : من مروقی‌تی
 کوژیم و خوای گه‌وره نمو نایته‌ی هیناوه‌تموه خواره‌وه که نمو گموره‌یه‌ی بیاه ،
 جا چی بز من هیه ؟

پتیمبیر ﷺ فرموی : (لَا ادری) نازانم .

هینتا قه‌لمه‌کم موره‌که‌به‌کی وشک نمبوو بوو ، وه‌حی بز پتیمبیر ﷺ هاته
 خواره‌وه و رانی پتیمبیر ﷺ که‌وته سهر رانم ، دوا‌ی کمیتک فرموی : نهی
 زه‌ید بن‌وسه : ﴿ غَیْرُ اُولَی الْعُزْرِ ﴾²⁶ .

نهی نیمیری لیمانداران بز نمو سی وشه‌به خوای گموری حه‌زرتی جبریلی نارد
 علیه السلام له رینگایک که په‌لجا هه‌زار سان دووره ، نایا بز من چاکر نه‌ لهم
 زانسته بهاریزم و گموره‌یه‌که‌ی به‌یتلموه ، خوای گموره لهم پله به‌رزهی
 دانای ، به‌کمین کس مبه لهم زانسته زه‌لیل بکه‌ی ، چونکه نه‌ گمر وابکه‌ی
 خوای گموره زه‌لیلت ده‌کات !!

لهم کاته هارونی ره‌شید هه‌تساوه و له‌گه‌ن نیمامی مالک چوره ماله‌که‌ی و له
 جینگاه‌کی به‌رز دانیش تا گو‌ی له موه‌تله‌که‌ی بگری .

²⁵ واته : لهم کسه‌ی دانیشون و له جهاد دوا کورتون به‌کسان نبین له‌گه‌ن لهم کسه‌ی جهاد ده‌کن .

²⁶ یعنی لهم‌ی نه‌موشان په‌ککورتون .

ئىمام لەرمووى : ئەي ئەمىرى ئيمانداران : زاناكان وايان پى چاك بوو قوتابى لە
جىنگايەكى نزم دابىشى بۆگوى ئى بوونى زانست .

لەم كاتە ھارون ھالە خوارەوہ لە جىنگايەكى نزم دانىشت !!

• ئىمامى مالك لەرموويەتى : چوومە لاى خەلىفە ئەبو جەعفەرى مەنسور ،
بىنەم لەسەر جىنگا كەوتووە و نەخۆشە ، كە ھاتمە لاى بىنەم مەنالىك ھەر دىتە
زورەوہ و دەچىتە دەروہە !

خەلىفە وتى : دەزانى ئەوہ كىيە ؟

وتم : نەخىر .

وتى : كۆرى منە ، لەبەر ھەيەتى تۆ دىت و دەروا وئارام نابى !!

ئىنجا ھەندى پرسیارى ئى كردم و منىش وەلامم داوہ .

ئەبو جەعفەر وتى : بەراستى تۆ زانائىن كەسى لە دونيا .

وتم : نەخىر من وانىمە !!

وتى : نەخىر تۆ واى بەلام دەيشارىموہ !!

• عەبدوলাى كۆرى موبارەك لەرموويەتى : جارىكىان لە خزمەت ئىمام مالك

دالىشبووين و لەرموودەى بۆمان دەگىراوہ ، بىنەم دووشكىك شانزە جار

پىسى وەدا و رەنگى ئىمام زۆر دەگىرا لەگەن ھەر پتوہدانىك بەلام

لەرموودەكەى ئەبىرى !!

كە ئەوار بوو پىمان وت : ئىمام : بۆچى دووشكەكەت نەكۆشت !!؟

لەرمووى : لەبەر گەورەيى لەرموودەى پتەمبەر ﷺ سەبرم گرت !!

• ئىبن عەبدولخەكەم لەرموويەتى : ئەگەر پەرسىارىك ئاراستەى ئىمامى مالك

بكرابووايە ئەيفەرمو : ماوہەكى تر وەرەوہ لام تا وەلامەكەت بەدەموہ .

پىمان وت : بۆچى يەكسەر وەلامى نادەپتەوہ ؟

نیمام ده‌گریا و ده‌فهرموو : من لهم پرسیارانه زۆر ده‌ترسم له رۆژی قیامت
بهرپرسیارم ب لئی !!

- نیمامی شافعی فهرموویه‌تی : من له خزمه‌تی نیمام دانیشتیروم ، مرۆفیک
هات و ٤٨ پرسیاڕی لی کرد ، نیمام له ٣٢ پرسیاڕ فهرمووی : نازانم !!
- نیمامی غه‌زالی فهرموویه‌تی : ئه‌مه‌ش له ته‌قواو له‌خواترسی نیمامه ، نه‌گینا
داواکاری دنیا و ناویانگی نه‌فسه‌که‌ی رتی بێ نادات بلی : نازانم !!
- جاریکیان خه‌لیفه هارونی ره‌شید له نیمامی پرسی : خانووت هه‌یه ؟
نیمام فهرمووی : نه‌خێر .

خه‌لیفه وتی : نه‌وه ٣٠٠٠ دیناره تا خانووێک بۆ خۆت بکڕی .

نیمامیش پاره‌که‌ی له شوێنێک دانا ، که خه‌لیفه ویستی شاری مه‌دینه جی به‌یلتی
یه نیمامی فهرموو : ده‌بی له‌گه‌لمان بێی بۆ شاری به‌غدا چونکه من نیازم وایه
هه‌موو خه‌لتک بێتمه سهر مه‌زه‌به‌که‌ت !

نیمام فهرمووی : ئه‌م شته ناکری ، چونکه هاره‌لانی پێغه‌مبه‌ر ﷺ له زۆر شوێن
بلاو بوونه‌ته‌وه و له‌هه‌ر شوێنێک زانستیکیان بلاو کردۆته‌وه ، پێغه‌مبه‌رش ﷺ
فهرموویه‌تی : (اخْتِلَافُ أُمَّتِي رَحْمَةٌ ^{٢٧}) ، هه‌روه‌ها فهرموویه‌تی : (الْمَدِينَةُ خَيْرٌ
لَّهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ^{٢٨}) ، هه‌روه‌ها فهرموویه‌تی : (الْمَدِينَةُ تَنْفِي خَبَرَهَا كَمَا تَنْفِي
الْكَبِيرُ خَبَرَ الْحَدِيدِ ^{٢٩}) ، نه‌وه‌ش دیناره کانتانه بۆ خۆتان بیه‌نه‌وه !!

²⁷ قال الحافظ العراقي : ذكره البيهقي في رسالته الأشعرية تعليقاً و أسنده في المدخل من حديث ابن عباس باللفظ
(اختلاف أصحابي لكم رحمة) و إسناده ضعيف .

مانای فهرمووده‌کش له‌وه‌یه : جیاوازی راو بۆچووێی زاناکانی لوه‌مه‌م ره‌حه‌ته‌ی بێیان .

²⁸ أخرجه البخاري و مسلم .

مانای فهرمووده‌کش له‌وه‌یه : شاری مه‌دینه بێیان باشه‌وه له‌گه‌ر بزاتن .

²⁹ أخرجه البخاري و مسلم .

فهرمووده‌ی زانایان دهرباره‌ی نیمامی مالک

- نیمامی نه‌بو عبدالله‌ی مقدیسی حه‌نبه‌لی فهرموویه‌تی : مالک نیمامیکی فهرمووده‌ناسی گه‌وره و پینشوی شاری مدینه‌یه .
- نیمامی شافعی فهرموویه‌تی : نه‌گهر نیمامی مالک و نیمامی نبین عویه‌ینه نه‌بونایه ، زانستی حیجاز نه‌ده‌ما و ده‌رۆیشت .
- عبدالله‌ی‌ه‌جانی کورپی مه‌هدی فهرموویه‌تی : مالک زانایه‌کی گه‌وره‌ی مه‌رده‌می خزی بوو .
- جارنکیان نیمامی وه‌کیع فهرمووده‌ی ده‌گیراوه و ههر ده‌یفه‌رموو : راستگۆ پتی وتم ... راستگۆ پتی وتم ...
لییان پرسی : کییه‌ نه‌و راستگۆیه ؟
فهرمووی : مالکی کورپی نه‌نه‌س !
- نیمامی نه‌حه‌د فهرموویه‌تی : نیمامی مالک له‌ ههموو که‌سیک فهرمووده‌کانی راسته‌ که له‌ نیمامی زوهری ده‌گیرته‌وه .
- نیمامی نبین له‌بی خه‌یسه‌مه‌ فهرموویه‌تی : باشترین قوتابی نیمامی زوهری : مالکی کورپی نه‌نه‌سه .
- نیمامی نبین مه‌هدی فهرموویه‌تی : که‌سم له‌ نیمامی مالک ناقلر نه‌بینوه .
- نیمامی نه‌سانئ فهرموویه‌تی : به‌کێک له‌ پارێزه‌رانی فهرمووده‌کانی پتفه‌مبه‌ر ﷺ نیمامی مالکه .

مانای فهرمووده‌کش له‌وه‌یه : شاری مدینه‌ی مروزی پسی و ناهاک له‌ خزی دوور ده‌خاوه‌ هه‌روه‌کو چۆن کوروه‌ی لاسن پسی لاسن دوور ده‌خاوه‌ .

- کاتیک هدواتی مردنی نیمای مالک گه‌شته نیمای نین عوبینه فرموی : هیچ کسینکی وهک خزی له‌دوای خزی جی نه‌هیشتروه .
- نیمای نه‌وزاعی فرمویته‌تی : مالک زانای زانایان و موفتی مه‌ککه و مه‌دینه‌یه .
- نیمای نه‌بو یوسف فرمویته‌تی : کسم له‌و سیانه زانتر نه‌بینوه : نیمای نه‌بو حنیفه و مالک و نین نه‌بی له‌یلا .
- نیمای یه‌حای قه‌تتان فرمویته‌تی : مالک شایه‌نی نه‌ویه خه‌لک له‌سەر رینگاکه‌ی پروا .
- نیمای نه‌سه‌دی کورپی فورات فرمویته‌تی : نه‌گهر ده‌تموی ره‌زامه‌ندی خرای گه‌وره به‌ده‌ست بیتی ، به‌دوای نیمای مالک به‌کوه .
- نیمای نه‌بو عاصمی نه‌بیل فرمویته‌تی : تاوه‌کو نیستا فرموده‌ناسینکی دهم و چاو جوانی وه‌کو نیمای مالکم نه‌بینوه .
- نیمای سولفانی کورپی عوبینه فرمویته‌تی : مالک زۆر شاره‌زا بوو له‌و پیاوانه‌ی فرموده‌یان گه‌پراوه‌ته‌وه .
- یه‌حای کورپی سه‌عید فرمویته‌تی : فرموده‌کانی مالک له‌فرموده‌ی پیاوانی تر راستون .
- نین له‌هه‌مه‌ فرمویته‌تی : موحه‌مه‌دی کورپی عه‌بدولر‌ه‌خان له‌ مه‌دینه گه‌پراوه و هاته‌لامان ، لی‌مان پرسى : کى له‌ مه‌دینه‌ فه‌توا ده‌دات ؟
- وتی : گه‌لجیک فه‌توا ده‌دات ناوی مالکی کورپی نه‌نسه .
- وه‌میب فرمویته‌تی : کسم له‌ دونیا زانتر نه‌ له‌ مالک .
- نه‌لوا‌ه‌یدی فرمویته‌تی : مالک مرو‌فیکسی خاوه‌ن هه‌یه‌ت بوو ، مه‌جلیسه‌کشی مه‌جلیسی حمیا و شهرم و ریزل‌تان بوو .

- موحه مەدی کورێ سەعید فەرموویەتی : مالک پیاویکی ئەمینی باوەڕپنکراوی لەخواترسی تێگەشتووی موحەمەد بوو .
- ئیمامی ئەبو نوحەیم فەرموویەتی : مالک ئیمامی مەککە و مەدینە ، یەکیەک بوو لە پیاوێ گەوره‌کان و مرۆفە ناقلەکان و ، یەکیەک بوو لە مۆتەقەبەکان .
- ئەبو موحەمەد فەرموویەتی : مالک فەرموودە ی پێشمه‌ری ﷺ نەدەگێراوە نەگەر دەست نوێژی نەبواوە لەبەر گەوره‌یی فەرموودە ی خۆشەویست ﷺ .
- ئیمامی شوعبە فەرموویەتی : لەدوای سالتیک لە وەلات کردنی نافع هاتم بۆ شاری مەدینە ، بینیم نەلقە ی زانست بۆ ئیمامی مالک بەسراوە .
- نەلقەواریری فەرموویەتی : لەلای ئیمامی حەمادی کورێ زەهید دانیشبووم ، کە هەواتی وەلات کردنی مالکی پێی گەیشتم فەرمووی : رەحەتی خوا بەسەر باوکی عبداللە برۆی ، بەراستی جێگا یەکی بەرز ی لە نایینی خوا هەبوو .
- نەلقەعەنبی فەرموویەتی : هاتینە خزمەت ئیمامی سولفانی کورێ عوبەیدە ، بینیمان زۆر غەمبارە ، لێمان پرسی : قوربان چی رووی داوە ؟
- فەرمووی : ئیمامی مالک وەلاتی کردووە ، کەسی هاوشێرە ی لەدوای خۆی جێ نەهێشتووە .
- ئیمامی عەبدولرەحمانی کورێ مەهدی فەرموویەتی : مالک لە فەرموودەکانی پێشمه‌ر ﷺ پێشەواوە .
- ئیمامی لێن حەماد فەرموویەتی : مالک ئیمامی مەدینە و خواوەن فەزلیکی گەوره‌یە و زۆر فەرموودە ی پێشمه‌ری ﷺ بەگەوره‌ دەزانی و ، لە راددە بەدەر پێشمه‌ری ﷺ خۆش دەویست و بەردەوام نوێژی لەسەر مردووەکان دەکرد و سەردانی نەخۆشانی دەکرد و بەردەوام لە مزگەوت دادەنێشت .

- نیمامی زهه‌بی فرموویته‌ی : مالک پتسه‌وایه‌کی فرموده‌ناسی موخته‌میدی
نومه‌تی نیسلامه .
- نیمام نین وه‌ب فرموویته‌ی : نه‌گهر نیمامی مالک و له‌یس نه‌بوونایه نیمه
گومرا ده‌بوون !
- عه‌بدولر هجانی کوری واقید فرموویته‌ی : من ده‌رگای نیمامی مالکم به
ده‌رگای کاربه‌ده‌ستانم نه‌چواند له‌بهر قه‌له‌بالغی .
- نیمامی نه‌بو داوود فرموویته‌ی : به‌هیزترین فرموده نه‌بو فرموده‌یه که
نیمامی مالک له نالع ده‌گتیرته‌وه ، نه‌ویش نه‌گتیرته‌وه له حه‌زرتی نین
عومهر خوا لئی رازی بی .
- نین هورمز فرموویته‌ی : نیمامی مالک زانای همور خه‌لکه .
- نیمامی نین حیبان فرموویته‌ی : مالک یه‌کیکه له گهموره پیاوان و له‌زانا
تینگه‌یشتوو و پیاو چاکان و ، زور به‌رگری له سوننه‌تی پتغمبه‌ر ﷺ
ده‌کرد .
- نیمامی نین مه‌دی فرموویته‌ی : چوار نیمام هه‌بوون له فرموده له
سهرده‌می خزیان : مالک له حیجاز و ، نه‌وزاعی له شام و ، سولفانی
سه‌وری له کووله و ، حه‌مادی کوری زه‌ید له به‌صره .
- نیمامی نه‌سالی فرموویته‌ی : سی زانا هه‌ن فرموده‌ی پتغمبه‌ریان ﷺ
پاراست : شوعه‌ی کوری حه‌ججاج و به‌حیای کوری سه‌عیدی قه‌تان و
مالکی کوری نه‌نس .
- نیمامی نین خه‌للیکان فرموویته‌ی : مالک نیمامی شاری مه‌دینه‌به و یه‌کیکه
له پیاوه ناسراوه‌کان .

باسی هندی فرموده که نیمامی مالک له نيسناده که ی دایه

(۱) نیمامی نه بو نوعیم فرموده تی : موحهمدی کوری حمید پنی وتین :
موحهمدی کوری سولهیمان پنی وتین : موحهمدی کوری عبدالرّه حان پنی وتین :
عبدوللای کوری موحهمد پنی وتین : مالکی کوری نه نس پنی وتین و ده گپرتسه وه
له موحهمدی کوری نعلونزیر ، نهویش ده گپرتسه وه له عوروه ، نهویش ده گپرتسه وه
له حهزرتی عالیه خوا لینی رازی بی فرموده تی : پیاویک ویستی بیته مالتی
یتهمبر ﷺ ، یتهمبریش ﷺ فرمودی : (بئس احو العشیره)^{۳۰} .

که هاته زوروه یتهمبر ﷺ فرمانی کرد سهرینکی بز دابتن ، که چووه دهره وه
لیم برسی : نهی یتهمبری خوا : به کمین جار به پیاویکی خراب ناوزه دت کرد ،
که هاته زوروه فرمانت کرد سهرینکی بز دابتن .
یتهمبر ﷺ فرمودی : (ان من شرار الناس الذين یکرّمون اتقاء شرهم)^{۳۱} ،
واته : بی گومان نهو که سانه خرابترین کمن که خه لک ریزیان لی دهنن بز دور
کهوتسه وه له خراپه یان .

(۲) نیمامی موسلم فرموده تی : نيسحافی کوری موسای نه نصاری پنی وتم :
مه عدن پنی وتم : مالک پنی وتین و ده گپرتسه وه له عبداللای کوری یزید
خزمه تکاری نلنسه وه دی کوری سولیان ، نهویش ده گپرتسه وه له نه بو مسلممه ی
کوری عبدالرّه حان و موحهمدی کوری عبدالرّه حان ، نهوانیش ده گپرتسه وه له
حهزرتی نه بو هوریه خوا لینی رازی بی که یتهمبر ﷺ فرموده تی : (ان کان

^{۳۰} واته : بهرانی پیاویکی خراپه .

^{۳۱} قال ابو نعیم فی الحلیة ۶/۲۳۵ : صحیح مطق علیه من حدیث عروة عن عائشة غریب من حدیث مالک عن

محمد نظرّد به عنه عبدالله بن محمد .

الْحَرُّ فَأَبْرَدُوا عَنْ الصَّلَاةِ لَأَنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَتْحِ جَهَنَّمَ^{۳۲}، واته : نه گهر نيسره پو زور
گهرم بو نووا نويژه كه كه ميگه دو اخمن تا گهرمايه كه كه ميو ده پيتهوه ، چونكه نه
گهرمايه له ناگري دوزه خموه به .

۳۲) نيمامي نين ماجة فەرموويەتی : موحه مەدی كورپی به حيا پنی وتين : ره وحی
كورپی عوباده پنی وتين : مالکی كورپی نه نهس پنی وتين و ده گيرپتهوه له نه بولزينا،
نهویش ده گيرپتهوه له نه نه عره ج ، نهویش ده گيرپتهوه له سه زه تی نه بو هورپه
خوا لتي رازی بی فەرموويەتی : پتەمبەر ﷺ فەرموويەتی : (إِذَا وَلَّغَ الْكَلْبُ فِي إِثْنِ
أَحَدِكُمْ فَلْيَلْبِسْهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ)^{۳۳}، واته : نه گهر سه گيك ده می له ناو قايی به کيكتان
نا ، با حموت جار پيشوری .

بزانه : ده بی به کيك لهو حموت جاره خۆلی له گه ن بی ههروه كو له رهوايه تی تر
هاتووه .

۳۳) نيمامي نهسانی فەرموويەتی : قوتبه پنی راگه ياندين و ده گيرپتهوه له نيسحافی
كورپی عەبدوللا نهویش ده گيرپتهوه له سه زه تی نه نهس خوا لتي رازی بی
فەرموويەتی : پتەمبەر بینی ﷺ له کاتی نويژی عهس ، خه لک داوای ناوی کرد
بو دهست نويژ به لام دهستان نه کموت ، له م کاته كه ميگه ناويان هينا له ناو قاييک
بو پتەمبەر ﷺ ، پتەمبەریش دهستی موباره کی له ناو دانا و فەرمانی به خه لک کرد
دهست نويژ بشۆن ، به چاوی خزم بينيم ناو له په لجه پروزه کانی دههاته دهره وه
تاوه کو هه موويان دهست نويژيان شوست تاوه كه نه برا^{۳۴} .

۳۴) نيمامي زهه بی فەرموويەتی : عەبدولرەحماني كورپی عومەر پنی راگه ياندين كه
عومەری كورپی موحه مەد پنی راگه ياندين كه نه بو موحه مەد پنی راگه ياندين كه

³² صحيح مسلم ۱۱۹/۵ .

³³ سنن ابن ماجه ۱۳۰/۱ .

³⁴ سنن النسائي ۶۰/۱ .

نېنولوزلفنر پټی راگه‌باندین که نیمای نه‌حاری پټی راگه‌باندین که موزهنی پټی راگه‌باندین که نیمای شافعی پټی راگه‌باندین که مالک پټی راگه‌باندین و ده‌گېرېتموه له لېولنزر ، لویش ده‌گېرېتموه له لېو سلعه ، لویش ده‌گېرېتموه له حمزره‌تی عالیه لمرموه‌تی : هندی جار پټمبیر ﷺ لومنده هرژوو ده‌بو تا ده‌مانوت هموو رژو هرژوو ده‌بی ، هندی جاریش هرده‌وام هرژوو نده‌بو تا ده‌مانوت هېچی تر هرژوو نایی ، هرگیز نمدیوه پټمبیر ﷺ هموو رژوانی پک مانگ هرژوو بی جگه له مانگی رهمزان نه‌بی ، له‌دوای رهمزان زوره‌بی رژه‌کانی مانگی شمعان هرژوو ده‌بو^{۳۰} .

نیمای زه‌مبی لمرموه‌تی : عبدالوئمنی کورې خلع‌ف پټی راگه‌باندین که موحممدی کورې لیراهی لهنصاری پټی راگه‌باندین که لېو موحممدی کورې عبداللای پټی راگه‌باندین که له‌حمدی کورې موحممد و له‌حمدی کورې عبدالرهمانی بتروجی وتیان : موحممدی کورې لمره‌ج پټی وین : یونسی کورې عبداللای پټی راگه‌باندین که باوکی پټی وت : نیمای مالک پټی وتم و ده‌گېرېتموه له نافع ، لویش ده‌گېرېتموه له حمزره‌تی لېن عومر خوا لئی رازی بی که پټمبیر ﷺ لمرموه‌تی : (الَّذِي تَقُولُ صَلَاةُ الْعَصْرِ كَأَنَّمَا وُكِرَ أَهْلُهُ وَمَالُهُ)^{۳۱} ، واته : لهو کسه‌ی نوټزی عسری ده‌چی وه‌کو لهو کسه وابه‌مان و منالی لی لمونای بی .

^{۳۰} تذکره الحاد ۸۱۱/۳ .

^{۳۱} تذکره الحاد ۱۳۷۲/۳ .

هه‌ندی له فهرمووده‌کانی نیمامی مالک

نیمامی مالک فهرموویه‌تی :

• کاتیک فهرمووده‌ی پتھمبەر ﷺ ده‌خوێندریتهوه ، نابێ هیچ کەسێ ده‌نگی به‌رز بکاتهوه ، چونکه‌ له‌و کەسێ ده‌نگی خۆی به‌سەر فهرمووده‌ی پتھمبەر ﷺ به‌رز ده‌کاتهوه‌ هه‌روه‌کو له‌و کەسێه که ده‌نگی خۆی له‌سەر زانی پێرۆزی پتھمبەر ﷺ به‌رز کردۆته‌وه .

• دونیا نه‌ویستی نه‌وه‌یه‌ لیش و کارت ده‌لانی بێ و ، هیوات به‌ دونیا نه‌بێ .
• له‌گه‌ڕ پیاو مه‌ده‌خی خۆی کرد ، جوانی ده‌موچاوی له‌پرا و نامینی .
• له‌ رۆژی قیامت مرۆڤ به‌هه‌ردوو چاوی خۆی جوانی خوای گه‌وره‌ ده‌بینی .
• من له‌توام نه‌دا تاكو ٧٠ زانا شاهیدیان دا له‌سەر له‌وه‌ی من شایه‌نی له‌توادانم .

• نابێ کەس له‌توا به‌دات تاكو پرسیار له‌یه‌کیکی له‌خۆی زانیتر نه‌کا : نابا شایه‌نی له‌توا دانه‌ یان نا ؟

• من پێم باش نه‌ مرۆڤیک به‌وه‌ستای گوێ به‌داته‌ فهرمووده‌کانی پتھمبەر ﷺ ، پێم چاکه‌ داوێشی لێجا گوێ بگری .

• خالیدی کورپی خه‌دش فهرموویه‌تی : به‌ نیمامی مالکم وت : وه‌سپه‌م بکه .
فهرمووی : له‌خوای گه‌وره‌ به‌رسی و داوای فهرمووده‌ له‌و کەسانه‌ بکه‌ که شایه‌نی گه‌ڕ له‌وه‌ی فهرمووده‌ن .

• زانست نووریکه‌ خوای گه‌وره‌ له‌ناو دلی مرۆڤ داوه‌نی ، زانست به‌زۆری به‌واپه‌ت کردن نه‌ .

• واجبه‌ له‌سەر له‌و کەسێ داوای زانست له‌کا خاوه‌ن هه‌یه‌ت و له‌سەر خۆ و هه‌من بێ .

- نه گهر مروژنك چا كه له گمل خزی نه كات ، چا كه له گمل خلكش ناكات .
- زانست لهو كسه وهرگره كه دهزانی چی دهلی .
- نزیكهی حهفنا كهم بینی له تابه كان ، لهرموودهم تهنا لهو كسانه وهرگرت كه باوه پینكراو برون .
- خواهرستك ههبرو له شام ، كاتك ههحابه كانی بینی وئی : سوتند بهو خواهی گیانی منی به دهسته ههواریه كانی حمزره تی عیسا علیه السلام نه گه یشتوونه نه نهو خواهرسته ی كه ههحابه كانی موحه محمد ﷺ نه یكه .
- وام بی گه یشتوه كه حمزره تی عیسا علیه السلام لهرموویه تی : نه ی خهكینه سه زور مه كهن بیه یادی خوای گهوره ، چونكه زور سه كردن دلی مروژ رهق ده كات ، دلی رهقش له خوای گهوره دووره .
- پتیه له سه مروژ رهوشی بهرز فیر بی نینجا داوای زانست بكات .
- نهو كسه زانیاری كۆده كاتهوه و سوودی لی ده بینی كه به ههزاری و نهبرونی داوای زانست ده كات .
- كاتك ههستم ده كرد كهوا دلم رهق بروه ، ده چووم بۆ دیتی وه لی خوای گهوره موحه محمدی كوری موكه دیر ، ههركه چاویم بی ده كهوت نه ههستهوه سهر خۆم .
- زانست به زوری له بهر كردن و خوتندهوه به ، بهلكو رووناكه كه خوای گهوره له ناو دلی مروژ دایه نی .
- ههركه سی راستگۆ بی و درۆ نه كا ، خوای گهوره نهقله كه ی كم ناكاتهوه و له پیری ده پیاوژی .
- كم كس ههیه زانستم لی وهرگر بی ، له كۆتایی نه هاتیه لام و له توام لی وهرنه گری !

کتابخانه کانی نیمام

لحمای مالک هندی کتبی داناوه وه کو :

۱- الموطأ : تایبته به فرموده کانی بنفمبر ﷺ ، نیمام فرمویمنی : نعم کتیبم به ماوهی شمس سال دانا و کاتی تمواو بروم لریتم دا ناو ناو و وتم : خوايه نه گمر بز تو بی لری نابی نه گمر نا لری دهی .
که کتبه کم له ناو ناوه که دهرهنا بینیم لری نهبووه ...

۲- رسالة في الوعظ .

۳- الرد على القدريه .

۴- تفسير غريب القرآن ۳۷ .

دهرهارهی (الموطأ) سهعدونی وارجینی فرمویمنی :

اقول لمن يروي الحديث و يكتب

و يسلک سبيل الفقه فيه و يطلب

إن شئت أن تدهی لدى الناس إماماً

فلا تعدّ ما تحوي من العلم يشرب

أشربك داراً كان بين يوتها

بروح و يحدو جبریل المقرب

و مات رسول الله و فيها بعده

بسنعه أصحابه قد تادبروا

³⁷ نعم کتبه له مامزسا عمیرمدین زیره کلی له کتبی (الأعلام ۱۲۸/۶) یاسی کردوون .

و لَرَقَى شَمْلَ الْعِلْمِ فِي تَابِعِهِمْ
 فُكِّلَ أَمْرِيءٌ مِنْهُمْ لَهُ مِنْهُ مَذْهَبٌ
 فَخَلَّصَهُ بِالسَّبْكِ لِلنَّاسِ مَالِكٌ
 وَ مِنْهُ صَحِيحٌ فِي الْجَمْعِ وَ أَجْرِبْ
 لِبَادِرِ مَوْطَأٍ مَالِكٌ قَبْلَ مَوْتِهِ
 فَمَا بَعْدَهُ إِنْ فَاتَ لِلْحَقِّ مَطْلَبُ
 وَ دَعِ لِلْمَوْطَأِ كُلِّ عِلْمٍ تَرِيدُهُ
 فَإِنَّ الْمَوْطَأَ الشَّمْسُ وَ الْغَيْرُ كَوْكَبُ
 وَ مَنْ لَمْ يَكُنْ كَتَبَ الْمَوْطَأَ بَيْتُهُ
 فَلِذَاكَ مِنَ التَّوَلُّيقِ بَيْتٌ مَخْجُبُ
 جَزَى اللَّهُ مَنْ لِي مَوْطَأَهُ مَالِكاً
 بِالْفَضْلِ مَا يَجْزِي اللَّيْلُ بِمَهْلِكِ
 لَقَدْ لَاقَى أَهْلَ الْعِلْمِ حِمَاً وَ مَتْناً
 فَصَارَتْ بِهِ الْأَمْثَالُ فِي النَّاسِ تَضَرْبُ
 فَلَا زَالَ يَسْقَى قَلْبُهُ كُلَّ عَارِضِ
 بِمَنْدَلِقِ ظَلَّتْ عِزَالِيهِ تَسْكُبُ

واته : من بهو كسه ده تيم كه داواي فرموده و (لقه) ده كات ، له گمر حمزت
 ليه حملك به زانا ناوت بيتن لهوا برؤ بز شاري مدينه و داواي زانست بكه ، همز
 لهو شاره حمزه تي جبريل عليه السلام و هـي بز يتيمبر ﷺ ده تينا و همز لموي
 يتيمبر ﷺ و هـاتي كردوه ، له داواي لهو صـحابه كاني زانستيان بلاو كردوه له
 نير حملك ، تا ليمامي مالك كزي كردوه ، جا خـزت بگمبـنه موهـنه كي كه
 همـمو زانـستكي تـايه ، خـواي گـمـوره پـداشـتي لـيمامي مالك بداتـمـوه ، نـستـاش
 حملك نمـونه به زيرـه كـايـتي لهو ديتـمـوه .

وہفات کردنی نیمام

لہ بہمانی روژی چواردهی مانگی رہیعلشہوولہ سالی ۱۷۹ ی کزچی ، ہندی لہ
قوتابیانی نیمام چورہ مالہکی و سردانیان کرد تا بزانی نہخوشہکی چی بہسر
ہانورہ ، کہ چورہ خزمہتی پیمان وت : نستا حالت چورہ ؟

لہرموی : اشهد أن لا إله إلا الله و أشهد أن محمداً رسول الله ، خوی گہورہ
ہممو شتیکی تہقدیر کردورہ ، بہمانی کہ نہگہنہ خزمہت خوی گہورہ رجمہتی
پہرورہدگار بہ شیوہہکی وانہبین کہ بہخہالتان نایہت .

نینجا وسمیہتی کرد کفہہکی سہی بی ... دوی ماوہہکی کورت رووحی پاکی
دہرچو ، نین زہنہر و نین کہتانہ و کورہکی یحیا و حبیبی نووسہری چاویان
نوقاند و شورڈیان ، پاشان لہ گورستانی بہقیع لہ شاری مدینہ لہژرا و والی شاری
مدینہ عہدوللای کوری موہمہد نوژی لہسر کرد .

تہمہنی لہ نیوان ۸۶-۸۵ سان بوو رجمہتی خوی لی بی ، عومہری کوری یحیا
لہرمویہتی : لہو شہوی نیمام وہلاتی کرد یہکیک لہخہولمدا پی وتم :

لَقَدْ اصْبَحَ الْإِسْلَامُ زُغْرِغَ رُكْنُهُ

غَدَاةُ قَوَى الْمَادِي لَدَى مِلْحَدِ الْقَبْرِ

إِمَامٌ هَدَى مَا زَالَ لِلْعِلْمِ صَانِعًا

عَلَيْهِ سَلَامٌ اللَّهُ فِي آخِرِ النَّعْرِ

واته : بزائن نيسلام لىم كاته كۆله گه كەى جوولاوله وههزاوه ، لىم كاتهى
هيدايتدهرى خىلك له ناو گۆر دانرا ، لىمامى بهتفقواو پارىزهرى زانست ، سەلامى
خوڤى لى بى تا كۆرتايى زەمانە .

بەمەردنى تۆ ئەى لىمام مۇسلمانان دىيان هەزا ...
بە مەردنى تۆ ئەى خۆشەوىست زاناکان غەمبار بوون ...
بەمەردنى تۆ دەريايەك له زانست شارداوله ئەى لىمامى گەوره ...
ئەى پارىزهرى فەرموودەى پىتەمبەر ﷺ ...
ئەى مامۇستاي زانايان ...
ئەى پىشەواى مۆتەقيان ...
ئەى هيدايتدهرى گومراكان ...
ئەى ئەستىرەى گەشاوى ئاسمانى زانايان ...
ئەى بارانى هەورى تەقواو زانست ...
رەحت و سەلام و بەرە كەتى پەروەردگار بېژى بەسەر گياني پاكت ...
ئەى خۆشەوىستى دىل و رووناكى چاوم ...

(٤)

ئىمامى

ئەحمەد

ناوی نیمام

ناوی نهجهدی کورپی موحه ممدی کورپی حهبللی کورپی هیلالی کورپی نهسهدی
زوههلی شهییانی مهروهزی بهغدادیه .

له دایک بوونی

نیمام له شاری بهغدا له مانگی ره بیعولهووهلی سال ۱۶۴ ی کۆچی له دایک بووه ،
و ههر لهو شاره گهوره بووه و ههر لهو شاره وهلاتی کردووه ، نهم بهرپهزه بو زۆر
جینگا سهلمهری کردووه بو داواکردنی زانست ، وه کو : مهککه و ممدینه و کوروله و
بهسره و بهمهن وشام و جهزیره ، به کهم داواکردنی بو لهرمورده له سالی ۱۷۹ ی
کۆچی بو .

مامۆستایه کانی

لیمامی له جهده له ژماریه کی به کجار زۆر ئیمام و زانا زانستی وهرگرتووه ، لیمانیه
خوارهوه ناوی ههندیکیان :

- ئیمامی سولیمانی کورپی عوبهینه .
 - قازی ئهبر یوسف .
 - ئیسماعیلی کورپی عولهیه .
 - یهحیای کورپی سهعیدی قهتانی لهرمووده ناس .
 - ئیمامی شالعی .
 - عهبدولپرزه زافی لهرمووده ناس .
 - ئیبن ئهیی شهیهی لهرمووده ناس .
 - خالیدی کورپی حاریس .
 - لیمامی حهفصی کورپی غیاس .
 - یهزیدی کورپی هارون .
 - عهلی کورپی عاصیم .
 - لیسهالی ئهززهق .
 - عهبدوللای کورپی نومهیر .
- زۆر مامۆستای تریش که ژمارهیان نزیکه ی ۲۸۰ مامۆستایه .

میخنده‌تی نیمام

دوای نه‌وی نملنمون بوو به‌خلیفه ، موغته‌زله‌کان نه‌و بیروباوه‌په‌یان بز
رازانده‌وه که‌وا قورنانی پی‌رۆز که‌ فرموده‌ی خ‌وای گه‌وره‌یه‌ دروست
کراوه^{۳۸} ، خلیفه‌ش نهم بیروباوه‌په‌ی گرتنه‌ به‌ر و زانایانی بانگ ده‌کرد ، نه‌گمر
ن‌وانیش به‌م قسیده‌ رازی بووبان وازی لی ده‌هینان ، نه‌گمر نا سزا ونازار ده‌دران
و به‌ند ده‌کران ، له‌ پشه‌نگی هم‌ووبان نیمامی نه‌حمد بوو ، پیش نه‌وه‌ی بیه‌ن
بز لای خلیفه ... نه‌بر جه‌عف‌ری نه‌نباری هاته‌ لای و وتی : نه‌ی نیمام : تو
پشه‌وای خملکی نیستا ، نه‌گمر به‌م بیروباوه‌په‌ خراپه‌ رازی بیی نه‌وا خملکیکی
به‌کجار زۆر به‌دوات ده‌که‌وی ن‌وانیش رازی ده‌بن ، نه‌گمر رازیش نه‌بی ه‌روا ،
نه‌گمر نهم پی‌اوه‌ نه‌شت‌ک‌رۆی تو ه‌ر ده‌مری ، جا له‌ خ‌وای گه‌وره‌ برسی و به‌مه
رازی مه‌به .

که‌ نیمام نه‌مه‌ی بیست گریا و وتی : ماشاء الله ... ما شاء الله ...
نینجا بردیان بز لای خلیفه ، که‌ گه‌یشته‌ لای خلیفه‌ لینی پرسی : قورن‌ان
دروست کراوه‌ یان نا !!!

نیمام فرمودی : قورن‌انی پی‌رۆز فرموده‌ی خ‌وای گه‌وره‌یه‌ و دروست
نه‌کراوه .

که‌ خلیفه‌ نه‌مه‌ی بیست فرمانی دا به‌ ۱۵۰ پی‌اوی خ‌وی به‌ قامچی له‌ نیمام
بدنه‌ !!!

³⁸ به‌لام بیروباوه‌ری له‌علی سولنه‌ و جماعه‌ له‌یه‌ که‌ قورن‌انی پی‌رۆز فرموده‌ی خ‌وای گه‌وره‌یه‌

نېور زهر که ستر کرده‌ی لم ستمکارانه برو وتی : همره کمان تا ماندور دهبور
لنی ددها !!! نیجا به کچی تر دهسات و لنی ددها تا ماندور دهبور و
هزومه‌ها !!!

نیام فرمویه‌تی : نمونده لیان دام له‌موش خوم چوم ، همر نمونده زانی وا
له بندیکانه فری دراوم !!!

نیام فرمویه‌تی : لمو کانه‌ی وستان له پشتم بدهن نیازیان وایور جل و
برگم داکهن ، منیش لمو دوعایم کرد : خواجه : نه‌گمر من لمسر هلم ...
مهیله عموره‌تم دیار کهوی ا

له‌بر نوره جل و برگ‌ی نیام له هه‌وا وه‌تا و نه‌کوتنه خواره‌وه و همر چوار
دهوری نیامی دایور و له‌په‌شت عموره‌تی دیار کهوت !!!

هویه‌کشی نموده‌بو که نیام دور موی پرۆزی پتیمبر ﷺ لمانار نم جل
وهرگی دایور بز تهرۆک هه‌روه‌کر خزی وا فرمویه‌تی .

نېور زهری ستمکار همر له دنیا به سزای خزی گه‌بشت و خوی گه‌وره
به‌تک (گرو) کرد له سزای نازاردانی نیام ا

له‌بر لم هه‌مو نازاره ، نیام پش نه‌وی وه‌لات بکات له جیاتی نه‌وی میز
له پشه‌وه‌ی پته ده‌روه خونی لی ده‌رده‌چور !!!

نم میهنه‌تی نیام به‌رده‌وام بوو تا ساتی ۲۲۰ ی کزچی تا بونی نلواسق بیللا
به خلیفه ، لم خلیفه‌یه نیامی له بندیکانه ده‌ره‌تا ، به‌لام که له‌لوه‌وه‌ککیل
بوو به خلیفه زور ریزی له نیام ده‌گرت و به‌هه‌موو شتویه‌ک ده‌هه‌ست رازی
بکات .

کتیبه کانی نیمام

نیمام چمند کیتیکی داناوه ، لهوانه :

۱- المسند : تایبته به فرموده .

۲- التاريخ : تایبته به میژوو .

۳- الناسخ والمنسوخ .

۴- الرد علی الزنادقة .

۵- الطمیر .

۶- فضائل الصحابة .

۷- المناسک .

۸- الزهد .

۹- العلل و الرجال .

شیوهی نیمام

نیمام مرزفنیکی درنژی دهم و چار جوانی کهمیک نه سهر پرو ، بهردهوام جل و بهرگی سهی نه کردههر رهمنی خرای لی بی ، نیمامی لهو داوود فرموده تی :
نیمامی نه همد پهاونکی دهم و چار جوانی ریکوینک پرو ، بهردهوام جل و بهرگی
نمستور و سهی نه کردههر .

قوتابیه کانی نیمام

نیمامی نهجه د ژماره به کی به کجار زور قوتابی هه بو که نعمانه ناری
هه ندیکیانن :

- نیمامی بوخاری .
- نیمامی موسلیم .
- نیمامی نه بو داوود .
- عملی کوپی مه دینه نی لهرمووده ناس .
- نه بو زورچی رازی لهرمووده ناس .
- نه بو حاتمی لهرمووده ناس .
- بهقی کوپی موخملله دی لهرمووده ناس .
- لپن نه بی خه بیسه مه ی لهرمووده ناس .
- نیمامی به غه وی .
- لپن له بیلدونای لهرمووده ناس .
- نهجه دی کوپی لورات .
- نه بو به کری له سرهم .
- نیسه عالی کوپی لپراهم .
- نه بو هو به بدوللای بو شه لپی .
- زور قوتابی تریش .

نه حوال و کهراماتی نیمام

- عبداللای کورپی نیمام لمرموویتهی : باوکم له شو و روژنیک ۳۰۰ ره کعبهت نوژی ده کرد ، بهلام که قامچیہ کاپان لیدا کردی به ۱۵۰ ره کعبهت ، له سموت روژ جارنیک قورلانی ختم ده کرد ، که شمویش دادههات سعاتیک نوژی ده کرد اینجا کهمیک ده سموت ، اینجا همدستاره و تا بهانی شونژی ده کرد !!!
- کاتیک لافاوه گوره کهی شاری به خدا رووی دا له سالی ۷۲۰ ی کزچی ، لاره که له هر چوار دوروی قهبری نیمامی له حمد و هستا و نهانست لهو حسیرانهی دوروی قهبره کهشی تهر نه کرد !!!
- لهجهدی کورپی موحمد لمرموویتهی : من له ناو دهریا بروم لهو روژی نیمامی له حمد و هفاتی کرد ، گویم له ده لگنیک برو لمرمووی : بلمده له خواتر سه چاکه که مرد که ناوی لهجهدی کورپی حنبله !!!
- سلیمهیی کورپی شهبیب لمرموویتهی : له لای نیمامی له حمد دانشتبووین ، به کیک هاته ژوروره و لئی پرسین : کامهتان لهجهدی کورپی حنبله ؟ به کیک ناماژی بز نیمام کرد .
- پاوه که وتی : من له شونیک هاتوم که ۴۰۰ لمرسهخ لیره دورره^{۳۹} ، هر بز ببنی توش هاتومه ، له خومندا به کیک پی وتم : برز بز لای نیمامی له حمد و پی بلی خورای گوره له ترازیه و فرشته کانی لاسمان و زهوش له ترازین !!

³⁹ که لیکه ۱۰۰۰ کیلومتره !!

● بازار گانتیک لمسرخزی واجب کرد که چمند قازانچی پی ده گات له قافله کدی ، همووی بدات به نیمای نهجد ، پیی قازانجه کدی ۱۰۰۰۰ درهمه ، که بۆ نیمای برد پیی وت : قوربان : نیم پارهیم بۆ جملات هتاره ، نیمام سهیری کرد و فرمووی : نیمه حالمان باشه ، خوی گهواره پاداشتی خیرت بذاتوه !!!

پاره کدی لی وهرنگرت !!

● نهلمه نی کوری عهبدولعزیزی جهدهوی فرمووی پی : سی هزار دینارم به دیاری بۆ نیمای نهجد برد ، که وستم پیی بدهم فرمووی : پیوستیم پیی نه ، سوپاس بۆ خوا پارهم هیه !!!

● صالحی کوری نیمام فرمووی : : هندی جار باوکم نه دیت ورده نانی رهقی ههله گرتوه و لهناو قانکی دادهنا و ناوی بهسردا نه کرد تا نهرم پی ، همرگیز نهیمینیه موه بخوا مهگر گندوره نهی به نان یان خورما پیخوا و ، هندی جار نهخوش دهبروم باوکم ناویکی دههنا و هندی قورانی لمسرخوندهوه و فروی لهم ناوه ده کرد و دهفرموو : پیخوره و دهم و چاری خۆلی پی بشز .

● نهلمروهزی فرمووی : له هیچ مهجلیسک هزارم نه دیوه به عزیزهت و سهربلند پی وه کو هزاره کان له مهجلیسی نیمای نهجد سهربلند بوو ، نیمای نهجد روهی لهوان ده کرد و پشی له دهولتمهندهکان ده کرد ... بهاوکی لمسرخز بوو ، پهلهی نهده کرد و خۆی بهکم دهزانی ، کاتیک بۆ لهناو داده نهشت له دوی عسر تا پرساری لی نهکراوه وایه قسهی نهده کرد ، مروفنکی بهخشیتر بوو ، بهردهوام زهرده خهلهی لمسرخ لیهوان بوو !!!

- فاتیمه‌ی کچی نیمام فرموویه‌تی : جارتکیان مالتی صالحی برام سووتا و گشت کدل و پهل لئ فھوتا که نزخه‌که‌ی نزیکه‌ی ۴۰۰۰ دینار بوو ، صالح وتی : سویتد به خوا من غمبار نیم له‌سەر سووتانی نوو کدل و پهل ، به‌لکرو غمبارم له‌سەر کرامیتیکی باوکم که بز ته‌به‌روک نویتزم تیا ده‌کرد ...

که ناگره‌که دامرکاوه بینیمان ههموو ماله‌که سووتاوه ته‌نیا کراسه‌که‌ی نیمام

نه‌بی !!

- عه‌لی کورپی حسه‌ن فرموویه‌تی : جارتکیان مالممان سووتا و ههموو

کیه‌کامم له‌گه‌ل سووتان ته‌نیا کیتییک نه‌بی که به‌ده‌ستی نیمامی نه‌جده

نوسراو بوو !!

فهرمووده‌ی زانایان ده‌رباره‌ی نیمامی نه‌جده

- نیمامی شالمی فرموویه‌تی : نه‌جده نیمامه له فرمووده ... نیمامه له زمان ... نیمامه له دو‌بیانه‌ویستی ...

- نیمامی ئیسحاقی کورپی راه‌دوی فرموویه‌تی : نیمامی نه‌جده خزمه‌تیکی زۆری ئیسلامی کرد .

- عه‌لی کورپی مه‌دی‌ه‌نی فرمووده‌ناس فرموویه‌تی : کس وه‌کو نیمامی نه‌جده نیه له به‌هیزی له‌بهر کردنی فرمووده .

- نیمامی نه‌بر سه‌ور فرموویه‌تی : نیمامی نه‌جده مامۆستاو پیشه‌وامانه .

- نیمامی داره‌یی فرموویه‌تی : تاره‌کو ئیتسا نه‌مینیوه کس وه‌کو نیمامی نه‌جده فرمووده‌ی له‌بهر بی .

- نهېر حاتمی رازی لهرمووده ناس لهرموویدتی : نه گهر بینتان په کیک نیمامی
له جمدی خوش دهوی ، بزائن له سر ریتازی سونه و جماعه یه .
- نهېر زورپعدی لهرمووده ناس لهرموویدتی : نیمامی نه جمد ههزار ههزار
لهرمووده ی له بهر بوو (واته یه ک ملیون لهرمووده) !!!
- په حیای کورپی سعیدی قهتانی لهرمووده ناس لهرموویدتی : تاوه کو ئیستا
قوتیه کی وه کو نه جمد نه بیوه !!!
- عهدولرپه ززاقی لهرمووده ناس لهرموویدتی : هیچ کسیکم نه بیوه له
تیگه یشتن و له خواترسی وه کو نیمامی نه جمد ، کس نه هاتوته لامان له و
چاکر بی !!
- په حیای کورپی مدعینی لهرموودناس لهرموویدتی : کس له ژیر ناسمان له
نیمامی نه جمد تیگه یشتو تر نه ، نه له رو هلات و نه له روژناوا !!
- له بر خه یسه مدی لهرمووده ناس لهرموویدتی : کسی وه کو نیمامی نه جمد
نه بیوه !!
- نین نه بی حاتمی لهرمووده ناس لهرموویدتی : پرسیارم له باو کم کرد :
کامه یان له لهرمووده شاه زائر بوون : نیمامی نه جمد یان نیمامی عدلی
کورپی مددیه نی ؟
- لهرمووی : وه کو یه بوون ، بهلام نیمامی نه جمد تیگه یشتو تر بوو !
- بوشنجی لهرموویدتی : کسم نه دیوه وه کو نیمامی نه جمد له له قل و زوری
زانست .
- لین واره لهرموویدتی : نیمامی نه جمد خاوه تیگه یشتن و له بر کردن و
شاه زایی و زانست بوو .
- نیمامی نسائی لهرموویدتی : نیمامی نه جمد زانستی لهرمووده و له خواترسان
و دونیا نه بیستی و نارامی کو کرد بزه .

- نیمامی نه‌بو داوود فهرموویه‌تی : مه‌جلیسی نیمامی نه‌جهد مه‌جلیسی قیامت بوو ، به‌هیچ شیره‌یه‌ک باسی دول‌بای تبا نه‌ده‌کرا ، هه‌رگیز گوینم له‌و به‌ریزه نه‌بووه باسی دنیا بکات !
- خه‌تیپی به‌غدادی فهرمووده‌ناس فهرموویه‌تی : نیمامی نه‌جهد پشه‌وای فهرمووده‌ناسان و خۆراگر له‌ میحنت و به‌رگریکه‌ر بوو له‌ سونه‌تی پێغه‌مبه‌ر ﷺ بوو .
- نیمامی عیجلی فهرموویه‌تی : نیمامی نه‌جهد پیاوێکی باوه‌پێکه‌راوی چاکی ره‌وشه‌ت پاکه ، به‌رده‌وام له‌سه‌ر سونه‌تی پێغه‌مبه‌ر ﷺ بوو .
- نیمامی ئینولعیما‌د فهرموویه‌تی : نیمامی نه‌جهد گه‌وره‌ی نو‌مه‌تی نی‌لامه و زانای سه‌رده‌می خۆی بوو .
- نیمامی زه‌هه‌بی فهرموویه‌تی : نیمامی نه‌جهد گه‌وره‌ی مو‌سلمانانه .
- نیمامی سه‌خاوی فهرموویه‌تی : مو‌سند‌ی نیمامی نه‌جهد له‌هه‌موو مو‌سند‌ه‌کانی تر سه‌حیح و به‌هێزتره .
- نیمامی نه‌بو نو‌عه‌بیم فهرموویه‌تی : نیمامی نه‌جهد پشه‌وا‌یه‌کی گه‌وره‌ی خاوه‌ن پله‌یه‌کی به‌رز بوو .
- نیمامی نه‌بو داوودی ته‌یالیسی فهرموویه‌تی : هه‌یج که‌سێک لام خۆشه‌ویسه‌ر نیه له‌ نیمامی نه‌جهد .

هه‌ندی له فهرمووده‌کانی نیمام

نیمام فهرموویه‌تی :

- پێویسته نهم دونیایه کهم بێ بز داواکاری زانست ، نه‌گه‌ز زۆر بوو ...
زانسته‌که‌ی ده‌با !
- نه‌گه‌ر که‌سی‌ک خۆی نه‌ناسی ، مه‌دح کردنی خه‌لتک سوودی بێ ناگه‌یه‌نی .
- هه‌ر فهرمووده‌یه‌که‌م نووسی بێ کارم بێ کردووه ، تا وام لێهات
فهرمووده‌یه‌که‌م نووسی که‌ پێغه‌مبه‌ر ﷺ خۆی گرتووه و دیناریکی دا
به‌ خۆنگه‌ره‌ که ، منیش ناوام کرد و دیناریکم دا به‌ خۆنگه‌ره‌ که .
- ترسی خوا‌ی گه‌وره‌ وای ئێ کردووم خواردن و خواردنه‌وه‌م نه‌مبێتی .
- هه‌ر کاتی مردم دێته‌ یاد ، نهم دونیا به‌که‌م دێته‌ پێش چاو .
- چه‌زم لێیه‌ له‌ شوێنکی وام ، هه‌یج که‌سی نه‌مبێتی .
- به‌ته‌نیا مانه‌وه‌ و خه‌له‌وت کردن ، چه‌وانه‌وه‌ی دلتی منه‌ !
- له‌خوا‌ی گه‌وره‌ داواکارم نه‌پاداشت و نه‌سزام له‌سه‌ر به‌لاو کردنه‌وه‌ی نهم
زانسته‌ به‌داته‌وه‌ !!
- نه‌گه‌ر داوا‌ی پاره‌ت کرد ، پشتت تێ ده‌کا ، نه‌گه‌ر پشتت تێ کرد به‌خۆی
داوات ده‌کات و دێته‌ ناو ده‌ست !!
- نه‌گه‌ر فهرمووده‌ ده‌رباره‌ی گه‌وره‌یی پاداشت و سه‌ختی سزا بێ ، لێمه‌ زۆر
له‌ ئێساده‌که‌ی نا‌کوژینه‌وه‌ و توندی به‌کار نا‌هێتین و ، نه‌گه‌ر بێ هه‌زیش بێ
وه‌ریده‌ گرین ، به‌لام نه‌گه‌ر له‌ خه‌لا‌ن و چه‌رام بوو ، له‌وا توند‌په‌وه‌ی تیا
ده‌که‌بین و ته‌نیا سه‌حیحه‌که‌ی وه‌رده‌ گرین !!
- با ته‌قوا هه‌ردهم له‌ دلت بێ و قیامه‌ت له‌ پێش چاو‌ت بێ !!!

وهفات کردنی نیمام

نیمامی نه‌جهد دواى خۆره‌لانی رۆژى جومعه‌ى دوانزه‌ى مانگی ره‌پولشاخیری سالی ٢٤١ى کۆچی له‌ شاری به‌غدا وه‌فاتی کرد له‌ تمه‌نى ٧٧ سالیدا ، دواى نه‌وه‌ى نۆ رۆژ له‌ نه‌خۆشیه‌ کوشنده‌که‌ى به‌سەر برد ، نیمامی نه‌پو به‌کری مه‌روه‌ى چاره‌کانی نووقاند و شۆردی ، ئینجا موحه‌مه‌دى کورپی عه‌بدوللا نوێزی له‌سەر کرد و له‌دواوه‌ى ٨٠٠٠٠٠ پیاو ٦٠٠٠٠٠ ئافره‌ت نوێزیان کرد، به‌لام نه‌وانه‌ى به‌ نه‌پا نوێزیان له‌سەر کرد له‌ گه‌ل نه‌وانه‌ى سه‌روه‌ه ملیۆنێک و ٨٠٠٠٠٠ که‌س بوون !!!

که وه‌فاتی کرد هه‌موو خه‌لکی شاری به‌غدا گریان و ، زیاتر له‌ ٢٠٠٠٠٠ جووله‌که و دیان موسلمان بوون !!!

سه‌لامی خوات لی بی نه‌ی نیمام ...

خوای گه‌وره‌ پله‌ وه‌پایه و ناوت به‌رزتر بکات ...

نه‌ی گه‌وره‌ی نیمانداران ...

نه‌ی سه‌رداری زانایان ...

نه‌ی چاکترین فه‌رموده‌ناس ...

نه‌ی پێشه‌واى له‌خواترسان ...

ره‌حه‌ت و فه‌زلی خوای گه‌وره‌ وه‌کو باران به‌رزی به‌سەر قه‌بره‌که‌ت ...

نه‌ی به‌رگه‌ر بکه‌ر له‌ ئایینه‌ پێرۆزه‌که‌ى خوا ...

سەرچاوه كان

- ١- وفيات الأعيان / ابن خلكان .
- ٢- مناقب الأئمة الأربعة / ابو عبدالله المقدسي .
- ٣- شذرات الذهب / الإمام ابن العماد الحنبلي .
- ٤- الكواكب الدرية / العلامة عبدالرؤوف المناوي .
- ٥- تاريخ بغداد / الحافظ الخطيب البغدادي .
- ٦- تذكرة الحفاظ / الحافظ الذهبي .
- ٧- تدريب الراوي / الإمام السيوطي .
- ٨- مسند الإمام أبي حنيفة / تحقيق : صفوة السقا - الطبعة الأولى - ١٣٨٢هـ .
- ٩- أبو حنيفة / د. محمد يوسف موسى .
- ١٠- تاريخ جامع الإمام الأعظم / هاشم الأعظمي .
- ١١- شرح صحيح مسلم / الإمام النووي - الطبعة الرابعة - دار إحياء التراث العربي .
- ١٢- المختصر في أخبار البشر / أبو الفداء عماد الدين إسماعيل .
- ١٣- ضياء الصدور / ظاهر شاه ميان عبدالعظيم .

- ١٤- الخيرات الحسان / الإمام ابن حجر الهيتمي .
- ١٥- المستدرک / أبو عبدالله الحاكم - تحقيق : مصطفى عبدالقادر عطا - دار الكتب العلمية - بيروت - ١٤١١هـ .
- ١٦- كتاب الطبقات / خليفة بن خياط .
- ١٧- حلية الأولياء / الحافظ أبو نعيم .
- ١٨- تنوير الخوالك / الإمام السيوطي .
- ١٩- مشاهير علماء الأمصار / الحافظ ابن حبان .
- ٢٠- سنن ابن ماجه .
- ٢١- سنن النسائي .
- ٢٢- التذكرة / الإمام القرطبي .
- ٢٣- إحياء علوم الدين / الإمام الغزالي .
- ٢٤- المجموع / الإمام النووي .
- ٢٥- الأعلام / خير الدين الزركلي .
- ٢٦- طبقات الشافعية / ابن هداية الله - تحقيق : عادل نويهض .
- ٢٧- الأم / الإمام الشافعي - تحقيق : محمد زهري النجار .
- ٢٨- الشافعي حياته و عصره / محمد أبو زهرة .
- ٢٩- ديوان الإمام الشافعي / تحقيق : إسماعيل يوسف .
- ٣٠- مغني المحتاج / الخطيب الشربيني .

- ٣١- مناقب الشافعي / ابن أبي حاتم .
- ٣٢- المجموع / الإمام النووي .
- ٣٣- توالي التأسيس / الحافظ ابن حجر .
- ٣٤- الطبقات الكبرى / الإمام الشعراني .
- ٣٥- تحفة الأحباب / الإمام السخاوي الحنفي .
- ٣٦- الوافي بالوفيات / صلاح الدين خليل بن أيبك الصفدي .
- ٣٧- أعلام العرب / عبدالصاحب الدجيلي .
- ٣٨- كشف الظنون / حاجي خليفة .
- ٣٩- الكواكب السائرة / نجم الدين الغزي .
- ٤٠- الجامع المختصر / ابن الساعي .
- ٤١- مناقب الشافعي / الإمام البيهقي .
- ٤٢- طبقات الشافعية / الإمام الأسنوي .
- ٤٣- ذيل تذكرة الحفاظ / الحافظ أبو الحسين الدمشقي .
- ٤٤- القول البديع / الحافظ السخاوي .

